

Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XIV, nr. 2/54, aprilie-iunie 2021

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

Membri: C. Biriș, I. Constantin,
N. Gălățeanu, I. Gatea,
D. Ionescu, M. Manea, I. Pavel

Grafica: D. Roșu

SUMAR

Mesajul directorului Serviciului de Informații Externe adresat ofițerilor și subofițerilor în rezervă și retragere din SIE pag. 6

EDITORIAL

- **Cuvânt despre diasporă pag. 7**
*Considerăm că a sosit demult timpul ca pentru românii din străinătate să fie întocmit un **plan național distinct de redresare și reziliență**, care să definească o strategie pe termen lung, deasupra disputelor ideologice de partid, vizând legăturile cu diaspora. (I. Popa)*

SERVICII SECRETE

- **Generalul Mihai Caraman, pe podiumul celor mai valoroși spioni ai Războiului Rece pag. 11**
Generalul Caraman a construit cu migală și profesionalism o rețea de la care a obținut informații din dosare NATO purtând ștampila „cosmic”- cel mai înalt nivel de secretizare. (Al. Omeag)
- **Spionaj și contraspionaj pe mapamond pag. 14**
• Fake news, mai nocive decât armamentul clasic • Schimbări în conducerea structurilor de securitate ruse • Noul șef al rezidenței CIA la Londra • Spionajul turc vânează „trădătorii” din Poliția autohtonă • Vladimir Putin acordă noi puteri contraspionajului rus • Ucraina: reforma Serviciului de Securitate • CIA acuză...președintele Biden refuză • Se clatină puterea dictatorului Lukașenko? • Centru Spețnaz și turiști germani în...Crimeea • Afganistan, după retragerea americanilor. (Al. Omeag)
- **Spionaj la Elysée pag. 25**
În 2008, bugetul serviciilor de informații franceze a fost suplimentat cu 700 de milioane de euro, ceea ce a dus la crearea a peste 800 de locuri de muncă, în special în domeniul IT, permitând Parisului să intre în cursa spionajului modern. (A. Botez)
- **Elie Cohen și Ashraf Marwan – doi spioni celebri ai Mossad pag. 29**
Istoria spionajului israelian a fost dominată de celebrul Eli Cohen, erou martir în galeria celor care nu au precupețit niciun efort, inclusiv viața pentru apărarea și propășirea neamului său și a statului Israel. Dar scara valorică a spionajului israelian începe să se clatine odată cu apariția unei întâmplări dramatice care a avut loc în vara anului 2007. (C. Biriș)

- **Saga defectorilor (IV)** pag. 34
Spion substituent, transfug benevolent. (M. Milca)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **Demolatorii** pag. 37
Pe vremuri, eram învățați că cine stăpânește informația stăpânește lumea. Azi știm că nu este așa, din moment ce manipularea informației devine mai puternică decât informația însăși. (I.A. Pop)
- **Noile lecții ale muncii de informații** pag. 42
Există o contradicție între munca de informații, profund înrădăcinată în cultul secretului și democrațiile bazate pe vot și transparență? Este spionajul moral? Care sunt limitele ce nu trebuie depășite? (A. Isac)
- **Spioni, trădători și munca la domiciliu** pag. 46
Știu oare într-adevăr occidentalii cum gândesc rușii? Se pare că nu, din moment ce nu au găsit încă nicio cheie de înțelegere cu ei. (I. Gatea)
- **Femei care au făcut istorie** pag. 51
Am depus un jurământ pentru a proteja informațiile clasificate și pentru a nu le dezvălui niciodată celor care nu sunt autorizați și nu au nevoie să le știe (Alecus Fărău)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Un joc în sumă nulă: Strâmtoarea Ormuz** pag. 56
Strâmtoarea Ormuz rămâne un punct strategic incontestabil, iar eventualele mutări iresponsabile ale actorilor militari prezenți în zonă ar putea genera un conflict cu consecințe regionale și internaționale dificil de gestionat. (Al. Omeag)
- **China – un dragon de hârtie?** pag. 62
Teama și prudența determină marile puteri să se concentreze pe liniile de forță și să neglijeze slăbiciunile altora. Procedând astfel, au tendința să amplifice nejustificat puterea unui competitor. (A. Botez)
- **Martor din umbră al exodului sașilor și șvabilor din România** pag. 70
Minoritatea germană din România, de aproape nouă secole pe pământ românesc, și-a adus o contribuție importantă la ridicarea culturii materiale și spirituale generale a zonelor în care a trăit. (I. Dridea)
- **Situația limbii române în Austro-Ungaria la începutul secolului XX și în Ucraina la începutul secolului XXI** pag. 75
Legea privind „utilizarea consolidată a limbii ucrainene ca limbă de stat”, depășește în sens represiv fostele legiferări austro-ungare și fascisto-horthyste în domeniul asigurării „supremației” limbii de stat. (N. Iuga)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

- **Vizitele la nivel înalt – probă de foc pentru serviciile secrete pag. 80**
Convorbire cu domnul colonel (rtg) Ristea Priboi, autor al volumului de succes „Lumini și umbre din viața unui spion”. (I.C. Popa)
- **Nu te voi uita, Ierusalime! (II) pag. 107**
Aruncând încă o dată privirea la turlile aurite ale bisericii, sclipind în soare pe un cer albastru și pur, continuăm coborâșul abrupt și pietros. Pe dreapta întâlnim locul unde Maica Domnului a vizitat-o pe Sfânta Elisabeta. (I. Ioniță-Colentina)

MOZAIC CULTURAL

- **Noi apariții editoriale pag. 112**
• Titanul Nicolae Iorga – văzut de contemporani • Supraviețuirea și înălțarea țării – suprema datorie a diplomației române • Investigarea infracțiunilor informatice • Manipularea (I. Popa și I. Constantin)
- **Am îmbătrânit, Ioane! Am îmbătrânit, Marie! pag. 120**
(A. Panait)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Tâlcuirea Evangheliei duminicii orbului pag. 122**
Două lucruri de seamă cuprinde Sfânta Evanghelie: deschiderea ochilor orbului din naștere și cugetul viclean al fariseilor. Domnul Iisus a luminat pe cel orb; invidia a întunecat pe cei ce vedeau. (M. Vîrtejanu)
- **Cele 10 porunci ale poporului român pag. 126**

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 127

Activitatea Asociației noastre a fost centrată pe sprijinirea membrilor acesteia în asigurarea cu medicamentele prescrise și înscrierea pe listele de programare pentru vaccinarea anti-Covid 19.
(Biroul executiv al ACMRR)

IN MEMORIAM

ILEANA VULPESCU – membru de onoare al ACMRR-SIE pag. 129

ROMÂNIA**SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

București, 31 mai 2021

**Doamnelor și domnilor ofițeri și subofițeri în rezervă și retragere din
Serviciul de Informații Externe,**

Aniversarea „Zilei Rezervistului Militar” îmi oferă onorantul prilej de a vă transmite întreaga noastră prețuire pentru modul în care, cu abnegație, devotament, patriotism, responsabilitate și curaj, v-ați pus viața în slujba țării și a Serviciului de Informații Externe.

Realizările remarcabile îndeplinite de dumneavoastră de-a lungul întregii cariere au devenit repere de adevărat profesionalism în formarea și instruirea tinerilor care au jurat credință și loialitate instituției noastre.

Rolul dumneavoastră nu s-a încheiat însă la trecerea în rezervă, ci continuă să fie la fel de important pentru noi. Întrucât ați rămas atașați valorilor și credințelor promovate de SIE, avem nevoie în continuare de sprijinul și de susținerea dumneavoastră și vă rugăm să vă implicați în apărarea și promovarea în spațiul public a imaginii instituției noastre, întrucât experiența și cunoștințele de care dispuneți aduc valoare adăugată credibilității și prestigiului Serviciului de Informații Externe.

Asigurându-vă încă o dată de respectul și recunoștința noastră deplină, vă rog să îmi permiteți să vă urez multă sănătate, pace în suflet și multe zile senine alături de cei ce vă sunt dragi!

„La mulți ani!”

Gabriel VLASE

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Gabriel Vlase', written over a faint circular stamp.

Directorul**Serviciului de Informații Externe**

EDITORIAL

CUVÂNT DESPRE DIASPORĂ

Dr. Ioan C. Popa

De câțiva ani buni se vorbește intens în spațiul public despre **diasporă**, un cuvânt aparent mai nou intrat în vocabularul românilor. Despre diaspora română se vorbește mult mai ales în preajma alegerilor, când votul milioanei de români de pe mapamond este așteptat și dorit de toate partidele politice. Și ce dueluri verbale se mai duc, și ce promisiuni fără număr se mai fac pentru a atrage voturile diasporei!

Multă vreme, diaspora era specifică poporului evreu, risipit în toată lumea, dar fără a avea un stat propriu până în 1948. Statele constituite aveau *emigranți și emigrație*. Desigur, nu este locul aici să discutăm cât de îndreptățită pentru noi este folosirea noțiunii de diasporă. Câteva precizări se impun, totuși.

Românii au început să părăsească masiv plaiurile natale în vremuri de restriște, din cauza sărăciei, dar și asupra naționale. Așa a fost cazul provinciei istorice Transilvania în secolele XVIII-XIX, când ardelenii, în căutarea unui trai mai bun, dar și pentru a scăpa de opresiunea austro-ungară, au luat calea Vestului și au format un număr important de colonii în Statele Unite ale Americii. În 1938, analizând caracteristicile de bază ale poporului român, Nicolae Iorga așeza la loc de frunte spiritul de libertate și de dreptate: „*poporul nostru este un popor născut din libertate, trăit în libertate și căruia această condiție de libertate este elementul primordial și absolut pentru viață. Cum libertatea aceasta este atacată, oamenii au trecut granița; instinctul de libertate al poporului nostru l-a făcut să emigreze până în America, unde atâția Bucovineni și Ardeleni s-au dus, și trebuie să-i vadă cineva cum pot trăi în țări străine, clădindu-și biserici fără subvenții de la Stat, având învățători fără să fi fost trimiși de Ministerul de Instrucție. Acolo nu se împart premii și nu scâncește nimeni, fiindcă nu s-a știut gospodări, la ușile Ministerului; acolo au trăit 100 000 de oameni în cea mai bună alcătuire, sprijiniți pe propriile lor picioare*”. Cu oameni animați de un asemenea spirit de dreptate și libertate, mai spunea Iorga, România „nu este o țară de îngenunchiați”. Pe de altă parte, marele istoric patriot atrăgea atenția că o răspândire masivă a elementelor românești dincolo de granițe reprezintă și o „mare primejdie”, pentru că o astfel de hemoragie de sânge slăbește puterea și coeziunea neamului

În perioada interbelică, exodul românilor spre alte zări a continuat, dar la dimensiuni mai reduse și cu motivații bine alcătuite. Al Doilea Război Mondial a provocat adevărate dezastre în destinul poporului român, când mase enorme de

populație au fost nevoite să-și părăsească locurile natale pentru a scăpa de urgența ocupațiilor străine. Mai întâi a fost refugiul românilor basarabeni și bucovineni în fața tăvălugului sovietic din vara anului 1940. În același an și chiar mai înainte, mulți români ardeleni au trecut munții în Regatul Român. A urmat un al doilea mare dezastru în anii 1944-1945, când teritoriile românești din Răsărit au reintrat sub ocupație sovietică, iar românii au devenit peste noapte, fără voia lor, „cetățeni sovietici”. Unii au încercat să se refugieze din nou în Regat, alții, cu sutele de mii, au fost deportați în „știnuturile neospitaliere” ale URSS, cum numise Felix Dzerjinski lagărele din Siberia.

Ulterior, după aproape cinci decenii, basarabeni și bucovinenii și-au redobândit identitatea românească, dar au rămas pe locurile lor stăpânite de secole, chiar dacă în state diferite (Republica Moldova, Ucraina). Pentru aceste comunități compacte, cea mai potrivită denumire este aceea de *comunități românești din vecinătatea granițelor*, nicidecum aceea de diasporă, pentru că ei nu pot fi diasporă în locurile de baștină, unde s-au născut și au crescut din generație în generație, mult înainte de venirea ocupanților. Este cunoscut faptul că granițele politice nu coincid cu granițele etnice, lucru valabil nu doar în cazul României.

De altfel, pentru românii răspândiți în lume, multă vreme s-a folosit sintagma „*români de pretutindeni*”, utilizată și de Nicolae Iorga în perioada interbelică, dar și de autoritățile române de după 1990. Noțiunea de *diasporă* pentru românii refugiați din fața ocupației sovietice impusă în România la finele celui de-al Doilea Război Mondial a fost folosită prima oară de **Mircea Eliade**, care, obligat de împrejurările istorice să aleagă exilul, scria în ziarul *Luceafărul* din noiembrie 1948:

„Momentul istoric actual, care e un moment tragic pentru întregul continent european, dar mai ales pentru neamul românesc, a silit zeci de mii de români să se refugieze peste hotarele țării. Pentru prima dată în istoria noastră se poate vorbi de o adevărată diasporă, pentru că de data aceasta masa refugiaților reprezintă toate clasele sociale și toate profesiunile, și ea se risipește pe tot întinsul pământului. Nu mai e vorba, ca în alte veacuri, de grupuri regionale de băjenari, fugind din fața unei invazii, sau din pricina persecuțiilor sau cataclismelor (secetă, molimă etc.); și nu mai e vorba nici de grupuri de conspiratori sau revoluționari trecând granițele ca să-și găsească adăpost în țările vecine sau în Occident. Astăzi, fug din România muncitori și plugari, ca și fruntași politici, profesori universitari, negustori sau studenți. Și ar vrea să fugă un număr cât mai mare. Și fug cu adevărat în „lumea largă”, pentru că s-au răspândit până în Indochina și Africa de Sud, în republicile Americii Latine sau Statele Unite, ca să nu mai vorbim de țările încă libere ale Europei nordice, occidentale și sudice. Această vastă diaspora, care va continua, cu toate riscurile, cât timp va rămâne cea mai mică posibilitate de trecere clandestină a granițelor, nu este, desigur, un fenomen exclusiv românesc. Îl cunosc toate țările vecine...”

La vremea respectivă, când comunismul de tip sovietic punea stăpânire pe aproape jumătate din Europa, Mircea Eliade era preocupat de soarta românilor dezrădăcinați, nevoiți să-și părăsească țara și să se stabilească pe locuri străine. Tânărul savant era îngrijorat mai ales de situația intelectualilor, mulți la număr, care se îndepărtau vrând-nevrând de origini, de valorile culturale românești:

„Toți acești români pribegi în cele patru colțuri ale lumii, deși vor fi sărutat pământul în care le-a fost dat să reîntâlnească libertatea, nu vor fi scutiți de crizele spirituale provocate, mai curând sau mai târziu, de smulgerea din mediul național. La cei mai mulți, dorul de țară va lua cu timpul aspecte tot mai negative, nutrind nu numai melancoliile dezrădăcinării, ci și un sentiment sterilizant de ratare și nimicnicie. Ne preocupă în primul rând aspectul spiritual al emigrației, ne gândim la toți acei poeți, scriitori, cărturari sau gânditori români de peste granițe care se vor întreba în ce măsură vor mai putea contribui ei la sporirea culturii românești, în ce măsură neparticiparea la experiența colectivă românească nu le va secătui puterile lor de creație și trăirile în alte perspective spirituale nu le vor adultera autenticitatea”.

În aceste condiții istorice, scria Mircea Eliade, emigrației române îi revin anumite responsabilități, care implică solidarizarea cu cei rămași în țară prin contribuții spirituale care să îmbogățească cultura română cu valori noi, generate de statutul dobândit în lumea liberă:

„Emigranții nu au dreptul de a se simți rupți din fenomenul românesc contemporan. Depășind amărăciunea înstrăinării, ei sunt datori să ia cunoștință de funcția istorică și semnificația spirituală a experienței lor: care nu e, în niciun caz, o experiență excentrică, ci reprezintă, dimpotrivă, o revelație hotărâtoare atât pentru destinul poporului și culturii românești, cât și pentru destinul Europei și spiritului european. Credința în libertatea spiritului nu mai poate fi manifestată, în țările ocupate de sovietici, decât prin jertfirea propriei libertăți, în așteptarea jertfei supreme: a vieții. Acestei spiritualități care se manifestă acolo, prin rezistență și protest trebuie să-i corespundă aici, în diaspora, o spiritualitate care să valorifice în chip pozitiv libertatea umană și vrednicia personalității umane, adică o spiritualitate de tip universalist. Dezrădăcinarea, pribegia, înstrăinarea, toate acestea sunt consecințele momentului istoric contemporan, care se caracterizează prin ciocnirea între două concepții de viață: a libertății și valorificării persoanei, pe de o parte – a totalitarismului și abolirii persoanei umane, pe de altă parte. A lua cunoștință de situația istorică actuală și a fi gata de a plăti prețul care se cere ca să poți deveni martorul contemporaneității este datoria fiecărui om liber; acest preț se plătește și în țară, și în emigrație; cu deosebirea că cei din țară plătesc cu libertatea și cu viața lor trăirea în contemporaneitate, în timp ce noi plătim doar cu umilințele, nevoile și tristețea emigrației”.

Indiferent de greutatea momentului și de modul în care se vor orienta „creațiile de mâine ale diasporei românești”, de un lucru era sigur Mircea Eliade: contribuțiile spirituale ale diasporei **„vor spori valorile tradiției noastre**

universaliste, nepierzând, prin aceasta, nici autenticitatea lor curat românească, nici locul lor în istoria culturii românești”.

Astăzi putem confirma că, în ceea ce îl privea în mod direct, Mircea Eliade și-a respectat în întregime, pe parcursului îndelungului său exil, profesiunea de credință asumată: și-a scris operele literare doar în limba română, iar prin contribuțiile de excepție la istoria credințelor și a ideilor religioase a ridicat nivelul științei românești la standardele valorilor universale.

Revenind la actualitate, trebuie să constatăm, asemenea lui Eliade la vremea sa, că românii au creat, după 1989, o nouă diasporă: în timp ce un număr important dintre reprezentanții vechii diaspore au revenit în țară, să se bucure de aerul libertății dobândite și să contribuie, după posibilități, la relansarea și prosperitatea României, mase mari de români, din cele mai diferite profesii și categorii sociale, au luat calea străinătății, către toate azimuturile, din America până în Japonia, Australia sau Noua Zeelandă. Mai întâi a intrat în funcțiune dreptul la libera circulație, dorința de a călători și de a admira frumusețile lumii, bucurii interzise decenii la rând majorității poporului român. Dar a mai intervenit ceva: după primele decenii de zbucium al unei tranziții ce pare fără sfârșit spre o viață socială și economică așezată, cu o organizare pe baze democratice reale a instituțiilor fundamentale ale statului, o pondere mare a populației românești a ales din nou calea exilului către toate azimuturile, în căutarea unui trai mai bun. A plecat din țară o mare parte din populația tânără, aptă de muncă și de reproducere, forța de muncă cu un grad de instruire dintre cele mai ridicate, astfel încât numărul celor care îngroașă rândurile noii diaspore a ajuns la 3-4 milioane de persoane, riscând să conducă la o gravă și profundă depopulare a țării, cu urmări greu de evaluat pe termen lung. Scade vertiginos creșterea demografică, se apelează masiv la forța de muncă din țări subdezvoltate, se schimbă treptat echilibrul etnic, ca și profilul spiritual al poporului român.

Așa cum am menționat la începutul acestor rânduri, clasa politică românească își aduce aminte de românii din străinătate doar înainte de alegeri. Atunci se vorbește pe toate vocile despre valoarea sprijinului reprezentat de banii trimiși de aceștia în țară, ca și despre performanțele cu totul remarcabile ale unora dintre ei în diverse ramuri ale artei, economiei, medicinei, sportului ori în alte domenii din țările în care s-au stabilit. Cam puțin, mult prea puțin pentru un segment semnificativ ce se apropie de aproape un sfert din populația activă a țării.

Noi considerăm că a sosit demult timpul ca pentru acești români să fie întocmit un **plan național distinct de redresare și reziliență**, care să definească o strategie pe termen lung, deasupra disputelor ideologice de partid, vizând legăturile cu diaspora. Nu se pune în niciun fel problema de a se limita dreptul la libera circulație, ci de valorificarea mult mai eficientă a oportunităților care decurg din statutul României de membru al NATO și Uniunii Europene pentru ca diaspora română să fie cu adevărat recunoscută, sprijinită, cultivată, iar țara întregă să devină și ea mai puternică și prosperă.

SERVICII SECRETE**GENERALUL MIHAI CARAMAN, PE PODIUMUL
CELOR MAI VALOROȘI SPIONI AI RĂZBOIULUI
RECE****Alexandru OMEAG**

După ce și-au împărțit Europa la finele celui de-al Doilea Război Mondial, *SUA și Uniunea Sovietică s-au angajat într-o confruntare pe toate planurile, din care nu puteau lipsi serviciile secrete și slujitorii acestora, profesioniști remarcabili din ambele tabere, care nu vor defila însă niciodată pe străzi, pentru a-i vedea la lumină și a le transmite recunoștința noastră.*

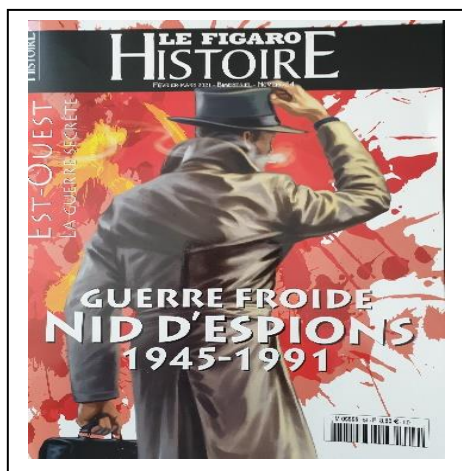
Acești luptători din umbră încercau, uneori cu riscul vieții, să identifice mijloacele de care dispune adversarul, să monitorizeze anumite operațiuni în curs de desfășurare și, mai cu seamă, să descifreze din timp intențiile acestuia. Reușita era condiționată de penetrarea cercurilor de decizie sau recrutarea unor persoane aflate în sferele înalte ale puterii. La acest capitol, *se pare că URSS și aliații acesteia au avut rezultate mai bune*, reușind să penetreze cu succes instituții politico-militare și economice sensibile din Occident, în pofida rapoartelor primite de la *propriile structuri de contrainformații*, care „vedeau uneori mult mai departe decât liderii lor politici și avertizau asupra agresivității sovieticilor.”

Submarinul-spion Gimik și libelula - dronă (CIA), pantofii de seară cu lamă retractabilă sau rujul ucigaș (MI-6), umbrela otrăvită (Bulgaria), port-țigaretul pistol (ucrainean), aparatele de fotografiat/fotocopiat minuscule și silențioase sau arsenalul de disimulare inimaginabil al KGB nu au fost doar o simplă recuzită pentru filmele de specialitate ci o parte reală a „uneltelor” de muncă specifice Războiului Rece. Vor trece probabil zeci de ani pentru a afla câte ceva și despre noile tehnologii ale urmașilor lui Richard Sorge, Kim Philby, Klaus Fuchs, Tony Mendez sau Eli Cohen!

*

Iată o scurtă trecere în revistă a publicației „*Le Figaro Histoire*”, ediția din februarie-martie 2021.

Un *număr special, dedicat confruntării Est-Vest în sfera serviciilor secrete*, cu detalii interesante, nu neapărat inedite pentru experți, despre Războiul Rece și *marii spioni ai perioadei 1945 – 1991* care, la umbra unei păci înșelătoare, și-au asumat cu curaj și inteligență riscuri imense. Acest război, în care „*știi pe cine trebuie să ucizi și de ce!*”, este considerat de unii analiști ca fiind „superior celui clasic, întrucât face mult mai puține victime”.

Articolul de fond al revistei, intitulat „*Spioni foarte speciali*”, face referiri la ofițeri care și-au servit țara în cel mai mare secret, dar și la unii agenți care nu au ezitat să-și trădeze patria, din motive ideologice sau rațiuni financiare, și cuprinde *un clasament, pe diverse categorii, al foștilor lucrători ai diverselor structuri de intelligence de pe mapamond*: Mari lideri; Șefi de rezidență (stație); Mari spioni; Agenți dubli; Vânători de cârțițe; Disidenți; Lichidatori din servicii.

În cele ce urmează, *din rațiuni de mândrie națională, ne vom opri puțin la capitolul „Șefi de stație”* (rezidenți), în care autorul, *Rémi Kauffer*, reține doar primele două nume celebre ale spionajului mondial din perioada Războiului Rece: *William Colby* (*șef de stație la Roma și Saigon, ulterior Directorul CIA*) și *generalul Mihai Caraman* (*șeful rezidenței DIE de la Paris și Director al Serviciului de Informații Externe*).

Rémi Kauffer, scriitor și jurnalist specializat în istoria serviciilor secrete și, după unele surse, un apropiat al acestora, își alege cu prudență cuvintele așternute pe hârtia de cea mai bună calitate a revistei atunci când îl prezintă pe *generalul Caraman*: „*un brilliant descoperit de Departamentul de Informații Externe*”, *vorbitor „excelent” al limbii franceze, un tânăr „seducător”, care a construit cu migală și profesionalism o rețea de la care a obținut informații din „dosare NATO purtând ștampila «cosmic» - cel mai înalt nivel de secretizare*”, etc., etc.

Pentru orice cercetător și cu atât mai mult pentru unul specializat în istoria serviciilor secrete, *generalul Caraman nu poate fi omis din niciun clasament bazat pe profesionalism și performanțe*, criteriile care, cu certitudine dar fără prea mare plăcere, au fost luate în calcul și în cazul ierarhizării menționate de autorul articolului.

Ca analiști de intelligence, nu putem să nu remarcăm, totuși, o anumită *răutate*, hai să-i spunem mai elegant *invidie profesională*, care transpare din prezentarea făcută venerabilului general („*crescut într-o Românie aflată în mâinile Gărzii de Fier (...), membru activ al tineretului comunist*”, etc.), a cărei activitate specifică ar fi fost favorizată de conjunctura politică a vremii: „*Parisul menaja Bucureștiul, crezând că ar promova un comunism mai independent*”, iar „*generalul De Gaulle era atunci în plin flirt cu România.*”

O scuză deloc onorabilă pentru contraspionajul francez și cei care încearcă să falsifice adevărul, uitând parcă de înțelepciunea propriului lor proverb: *qui s'excuse s'accuse!*

Revenind la limba neaoșe românească, am putea crede că, pentru francezi, Mihai Caraman este (*scuze pentru metaforă, mon général!*) precum

SPIONAJ ȘI CONTRASPIONAJ PE MAPAMOND

Alexandru Omeag

FAKE NEWS, MAI NOCIVE DECAT ARMAMENTUL CLASIC

—► La finele lunii aprilie a.c., *Directorul Național pentru Informații* - DNI, *Avril Haines*, a susținut în fața Comitetului pentru Servicii Armate din Senatul american necesitatea înființării unui *Centru pentru Influențe Străine Maligne-FMIC*, care să gestioneze toate informațiile din surse deschise și să determine cu certitudine proveniența operațiunilor de influență/dezinformare externă și să formuleze răspunsuri adecvate pentru contracararea acestora. Din componența *FMIC ar urma să facă parte cadre cu experiență din Comunitatea de informații, îndeosebi din CIA și NSA*.

Inițiativa menționată ar putea pune sub semnul întrebării utilitatea altor două structuri deja existente, cu atribuțiuni relativ similare, care vor trece în responsabilitatea nou-creatului Centru pentru Influențe Străine Maligne: este vorba despre *Centrul de Implicări Globale*, aflat în subordinea Departamentului de Stat și responsabil cu lupta împotriva dezinformărilor, și de *Centrul pentru Analizarea Amenințărilor din Mass-media*.

—► Aflată de mai mult timp în vizorul serviciilor secrete ale Federației Ruse și Chinei, *Marea Britanie are deja structuri bine consolidate pentru a-și securiza alegerile interne (Defending democracy) și a lupta împotriva dezinformărilor din presa scrisă sau mediul on-line (Counter-Disinformation Unit)*, în care sunt implicate Foreign Office (Ministerul de Externe), Ministerul de Interne, Serviciile secrete (MI-5, MI-6 și GCHQ) și Centrul Național pentru Securitate Cibernetică).

De contracararea propagandei ruse se ocupă *Programul de Dezvoltare Media și Combaterea Dezinformării*, structură refăcută pe scheletul defunctului *Program în limba rusă-PLR* al Foreign Office, creat la scurt timp după invadarea Ucrainei. Ofensiva rusă în Crimeea a luat prin surprindere spionajul britanic, care s-a văzut depășit de amploarea și complexitatea operațiunilor hibride ale Moscovei. Cu timpul, PLR a devenit o structură aproape complet militarizată, transformată în *Programul de Dezvoltare Media și Combaterea Dezinformării*, cu un buget anual de peste 7 milioane de lire, provenite de la Foreign Office și Ministerul Apărării.

—► La Paris, *Coordonatorul Național pentru Informații și Lupta Împotriva Terorismului, Laurent Nunez*, a avertizat că „*Franța trebuie să reacționeze mult mai viguros pentru combaterea efectelor războiului informațional*”, citând ca exemple operațiunile de influență și manipulare conduse de Rusia și Turcia (?).

În Franța, contracararea operațiunilor de influență și combatere a știrilor false nu este în responsabilitatea unei structuri anume, în această

activitate fiind implicate mai multe instituții guvernamentale și serviciile de informații, sub umbrela Secretariatului General al Apărării și Securității Naționale și a misiunilor diplomatice din străinătate. Situația nu este deloc confortabilă pentru Emmanuel Macron, motiv pentru care liderul de la Palatul Elysée ar fi aprobat **crearea unui Serviciu cu Competențe Naționale-SCN**, un fel de *task force*, care să lupte împotriva dezinformărilor.

Botezat „**Honfleur**” (*nume normand*), viitorul SCN se va subordona direct Secretariatului General al Apărării și Securității și va cuprinde trei subdiviziuni: **Comitetul strategic**, care va stabili cele mai eficiente mijloace pentru detectarea și contracararea știrilor false; **Comitetul operațional**, cel care va lansa efectiv atacurile împotriva fake news; **Comitetul de etică**, menit să limiteze potențialele derapaje sau abuzuri. Acesta va avea în componență cel puțin o personalitate din mass-media, un membru al Consiliului Național al Audiovizualului și un membru al Consiliului de Stat.

*

La nivelul DGSE (spionajul) și al DGSI (informațiile interne), chemate să identifice și verifice potențialii parteneri privați ai „Honfleur”, există însă rezerve serioase cu privire la necesitatea legiferării unei asemenea structuri naționale, percepută ca un „minister al adevărului”. Experți din cele două servicii secrete apreciază că etichetarea presei scrise, a diferitelor conturi de pe rețelele de socializare și a altor surse de informare ca fiind „potențial manipulative”, precum și algoritmi ce definesc știrile false s-ar putea transforma ușor în acțiuni propagandistice, pentru scopuri eminamente politice.

—► Confruntată cu criticile severe ale Congresului și Comunității americane de Informații pentru pasivitatea față de manipularea alegătorilor din SUA lansată de ruși pe rețeaua **Facebook**, **gigantul media creat de Marc Zuckerberg s-a văzut nevoit să-și sporească măsurile de protecție pentru prevenirea unor situații asemănătoare, recurgând la angajarea unor foști lucrători de intelligence, proveniți din diverse instituții și agenții de securitate autohtone**, astfel:

***David Agranovich**, director responsabil cu contracararea amenințărilor globale, este un fost analist la Pentagon și Director pentru Informații în cadrul Consiliului pentru Securitate Națională de la Casa Albă;

***Mike Torrey**, anchetator-principal pe probleme de atacuri rețea, este un fost analist IT, care a lucrat o bună perioadă la NSA și CIA;

***Olga Belogolova**, fostă jurnalistă, care a lucrat ca expert pe spațiul post-sovietic la Departamentul de Stat și ulterior la Pentagon, coordonează politica Facebook privind operațiunile de manipulare și influență.

Conform experților Facebook, **Statele Unite și Ucraina sunt cele mai „atractive” ținte ale operațiunilor de dezinformare – internă și externă**, iar cele mai periculoase atacuri cibernetice vin din partea Internet Research Agency

(Rusia), autorităților și mass-media iraniene și indiene, dar și din partea extremiștilor americani și a unor agenții de presă ucrainene.

RUSIA: POSIBILE SCHIMBARI LA VARFUL STRUCTURILOR MILITARE SI DE SECURITATE

Apropiati ai liderului de la Kremlin susțin că, în timp ce situația opozantului Aleksei Navalnîi acaparează atenția opiniei publice din Federația Rusă și Occident, *președintele Vladimir Putin pregătește două mutări importante în conducerea Armatei și a Serviciului Federal de Securitate*, despre care putem, deocamdată, să facem doar speculații.

- *Generalul Valerii Vasilievici Gherasimov*, 65 de ani, șeful Marelui Stat Major al Armatei din 2012, care a fost numit la finele anului trecut Președintele Academiei de Științe Militare, *ar putea fi înlocuit cu generalul Aleksandr Vladimirovici Dvornikov*, 59 de ani, fostul comandant al trupelor ruse din Siria, decorat în 2016 de către președintele Vladimir Putin cu titlul de „Erou al Federației Ruse”. Aflat la comanda Districtului Militar Sud, regiune marcată de turbulențe frecvente, generalul Dvornikov se află pe lista de sancțiuni a Uniunii Europene, pentru implicarea sa prezumată în scufundarea unei nave militare ucrainene în Strâmtoarea Kerçi, la finele anului 2018.

- Nici *generalul Aleksandr Vasilievici Bortnikov*, aflat de 13 ani în fruntea temutului Serviciu Federal de Securitate-FSB, nu se simte prea bine și ar putea „solicita” ieșirea la pensie, „pentru limită de vârstă” (70 de ani). Într-o asemenea perspectivă, pe margine „se încălzește” deja *Aleksei Diumin*, 48 de ani, guvernatorul Regiunii Tula.

Fiu al unui apropiat al fostului ministru al apărării Pavel Gracev, pretendentul la fotoliul din Lubianka a fost încadrat inițial în Federalnaia Slujba Ohrana (nn. SPP-ul rusesc), ajungând ulterior în aparatul de securitate al președintelui Vladimir Putin, pe care l-ar fi salvat cândva „din ghearele unui urs fioros”. Până a ajunge în actuala funcție, a fost adjunct al ministrului apărării, de unde a plecat ca urmare a unor neînțelegeri cu Serghei Șoigu, titularul postului.

- *Și alți tineri generali așteaptă posturi mai importante în sferele înalte ale puterii*, cum ar fi generalul-locotenent *Dmitri Mironov*, 53 de ani, fost adjunct al ministrului de Interne, în prezent guvernatorul Regiunii Iaroslav și responsabil cu educarea tinerei generații, în cadrul Consiliului de Stat (*organ consultativ al liderilor regionali*), sau *Mihai Babici*, fost ambasador în Belarus și ex-ministru adjunct al Dezvoltării Economice, numit recent adjunct al directorului Serviciului Federal pentru Cooperare Tehnico-Militară.

*

Schimbarea de generații în structurile statale de forță este acompaniată de un fenomen similar la nivelul marilor întreprinderi din domeniul militar sau energetic, care depind de comenzile guvernamentale, unde fiii oligarhilor și ai unor militari de rang înalt din armată și servicii preiau treptat puterea: **Andrei**

Patrușev, fiul lui Nicolai Patrușev (fost director al FSB, în prezent președintele Consiliului de Securitate) – **vicepreședinte la Gazprom**; **Piotr Fradkov**, fiul ex-premierului Mihail Fradkov și fost șef al spionajului, ajuns **președintele Promsviazbank**; **Evghenii Primakov jr.** (bunicul -Evghenii Primakov, fost premier, ministru de externe, șef al spionajului etc.) a ajuns **Președintele Agenției Federale pentru Comunitatea Statelor Independente, Compatrioții din străinătate și Cooperare umanitară internațională -Rossotrudnicestvo**); **Xenia Șoigu**, fiica actualului ministru al apărării Serghei Șoigu, **conduce Societatea de investiții Capital Perform și Federația Națională de Triatlon...**

NOUL SEF AL REZIDENTEI CIA LA LONDRA

Agenția Centrală de Informații a numit recent un nou „șef de stație” în capitala Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, un post emblematic pentru toate rezidențele CIA din străinătate, de importanță strategică pentru Washington și Londra, într-o perioadă în care Comunitatea americană și, respectiv britanică de intelligence par mai integrate ca niciodată.

Proaspătul „**diplomat de rang înalt**”, să-i spunem mister **M.D.**, fost rezident în Ghana și Indonezia, îl **înlocuiește pe Michael Raiole**, aflat la Londra din 2018 și, anterior, în Bosnia și Herțegovina, Tanzania și Afganistan, într-un **post ocupat cândva** (2008-2011) și **de Gina Haspel, directorul CIA** în perioada 2018-2021.

În afară de conlucrarea fructuoasă dintre cei doi **Senior Partners** (CIA și MI-6), **rezidența CIA de la Ambasada americană din Londra servește totodată ca lubrifianț al cooperării dintre NSA și GCHQ** – omologul său britanic. De altfel, de ani buni, **Agenția de Securitate Națională dispune de mai mulți agenți la Londra decât are CIA, ceea ce a provocat iritarea conducerii de la Langley, care și-ar fi dorit să preia controlul asupra tuturor operațiunilor de intelligence americano-britanice.**

SPIONAJUL TURC VÂNEAZĂ „TRĂDĂTORII” DIN POLIȚIA AUTOHTONĂ ȘI LIDERII PKK

—► **Organizația Națională de Informații** (*Millî İstihbarat Teşkilatı-MİT*), spionajul turc, **a fost mandatată**, o dată în plus, **să identifice noi presupuși adepți ai imamului Fethullah Gülen**, pe care președintele Recep Tayyip Erdogan îl acuză că a fost la originea tentativei de lovitură de stat, dejucată în vara anului 2016. De această dată, **ținta MIT o reprezintă Poliția, în rândul căreia se anticipează un val de arestări**, pe baza interceptărilor conversațiilor a peste 300.000 de polițiști.

După blocarea de către autorități a aplicației de mesagerie criptată **Bylock** – considerată rețeaua preferată a adepților imamului Gülen, **experții MIT își focalizează atenția asupra telefoanelor fixe și a celor cu cartelă preplătită**, folosind algoritme sofisticate, care le-au permis identificarea a 22.000 de radicali islamiști infiltrați în Poliție, la diferite eşaloane.

În așteptarea declanșării operației, care va fi condusă în teren de forțe ale jandarmeriei, toate promovările, mutările și detașările în interes de serviciu din cadrul Poliției au fost amânate sine die, pentru a evita astfel pierderea din vizor a potențialelor ținte. Asemenea măsuri au fost adoptate după ce, **la finele lunii aprilie 2021, un nou val de arestări a avut loc în Armată** (peste 500 de ofițeri și subofițeri bănuți a fi implicați în tentativa de lovitură de stat).

Spionii lui Hakan Fidan urmăresc însă depistarea cu prioritate a elementelor „ostile” din străinătate, beneficiind în acest sens de sprijinul interesat al unor structuri de intelligence străine, sau de conjuncturi politice internaționale favorabile. Astfel, în cursul lunii ianuarie a.c., Serviciul de Securitate Ucrainean (*Slujba Bezpeki Ukraïni-SBU*) a predat autorităților de la Ankara doi cetățeni turci – adepți ai ideilor imamului Fethullah Gülen, în semn de bunăvoință pentru sprijinul primit din partea MIT în eliberarea a doi cetățeni ucraineni aflați din 2016 într-o închisoare din Libia.

De altfel, **noua putere de la Kiev face eforturi evidente pentru a se apropia cât mai mult de Ankara, îndeosebi în materie de intelligence și tehnologii avansate în domeniul militar**, fiind fascinată de eficiența ajutorului turc de specialitate acordat în ultimul timp Azerbaidjanului, în conflictul din Nagorno Karabah.

—► **Moartea celor 13 soldați turci** (2 iunie, 2021) survenită într-o confruntare armată cu combatanții Partidului Muncitorilor din Kurdistan-PKK, **a provocat un acces de furie președintelui Recep Tayyip Erdogan, care a convocat o reuniune de urgență a Consiliului Securității Naționale**, de la care nu au lipsit ministrul Apărării – Hulusi Akar și șeful spionajului, Hakan Fidan.

Liderul turc a cerut spionajului și formațiunilor armate de cercetare-diversiune detalii cu privire la situația reală din nordul Irakului, după lansarea, la 23 aprilie a.c., a operațiunilor „*Laba tigruului*” și „*Gheara vulturului*” împotriva pozițiilor PKK, care au provocat deja ample dispute pe scena politică din Turcia.

S-a convenit continuarea acțiunilor de hărțuire și invazii limitate în regiune, folosirea masivă a dronelor *Bayraktar TB2*, pentru anihilarea șefilor operaționali ai PKK, protejați de relieful muntos din Kurdistan, precum și implicarea în operațiuni clandestine a comandourilor „*Pumnul*”, aparținând MIT (spionajul turc). În context, președintele Erdogan a amenințat că nu exclude atacarea Taberei de refugiați de la *Makhmur* (Irak), care adăpostește cu preponderență etnici kurzi din Turcia, considerată a fi sub controlul PKK. Totodată, liderul de la Ankara a promis un ajutor suplimentar pentru *Partidul Democratic din Kurdistan* și *Guvernul regional, controlate de clanul Barzani*.

VLADIMIR PUTIN ACORDĂ NOI PUTERI CONTRASPIONAJULUI

Un Decret semnat la 1 iunie 2021 de președintele Vladimir Putin conferă **atribuții sporite Serviciului Federal de Securitate -FSB**, care vor fi incluse în noua strategie de securitate națională în curs de definitivare, prefigurând astfel viitoarele priorități în materie de securitate internă ale Kremlinului: controlul

frontierelor; securizarea informațiilor sensibile; lupta împotriva terorismului; ranforsarea protejării intereselor maritime etc.

Noile reglementări permit FSB să colecteze, înregistreze și stocheze datele biometrice, dar și să obțină probe ADN în cadrul procedurilor de control la frontiere. Mai mult, în privința propriilor cetățeni, se prevede obținerea unor autorizații (permise) speciale pentru a călători în anumite zone: Transnistria, anumite regiuni din Georgia, sau Estul Ucrainei.

În ceea ce privește protecția secretului de stat, șefii de la Lubianka au puteri discreționare asupra exploatării și verificării tuturor proiectelor în sfera securității, telecomunicațiilor și a sistemelor de criptare. Un rol major în acest domeniu revine *Centrului de Licențe, Certificări și Apărare a Secretului de Stat*, structură distinctă a FSB, creată pentru „a proteja activitățile vizând folosirea mijloacelor tehnice speciale, destinate recepției secrete a informațiilor.”

Într-o anexă la decretul menționat, *Serviciul Federal de Securitate este mandatat să sporească măsurile de protecție a identității reale a ofițerilor de contraspionaj și a cadrelor militare, paralel cu implementarea unor proceduri mai severe de verificare și testare a candidaților care optează pentru o carieră militară, în serviciile secrete, sau instituțiile publice federale.*

UCRAINA: REFORMA SERVICIULUI DE SECURITATE

Rada Supremă de la Kiev este în fierbere: până la finele actualei sesiuni parlamentare trebuie să dezbată și să se ajungă la un acord pe tema mult-disputatei Legi de reformare a Serviciului de Securitate al Ucrainei (Slujba Bezpeki Ukraïni -SBU), un adevărat examen pentru imaginea în Occident a președintelui Volodimir Zelenski.

Proiectul de lege, intitulat „*Îmbunătățirea bazelor organizaționale și juridice ale activității SBU*”, a suferit multiple amendări pe parcursul dezbaterilor, în ideea de a face din moștenitorul fostului KGB o structură modernă, conform standardelor occidentale și așteptărilor SUA, care monitorizează îndeaproape dezvoltările scenei politice ucrainene.

Astfel, *Serviciul de Securitate se va axa, cu prioritate, pe contraspionaj* fiind lipsit în viitor de orice atribuții din sfera Poliției judiciare (*efectuarea de arestări, conducerea de anchete etc.*). Ca urmare, începând cu anul 2022, SBU nu va mai putea deschide noi anchete, iar cele în desfășurare vor trebui închise la finele aceluiași an, sau transferate Biroului Investigațiilor de Stat. De asemenea, din 2023, Serviciul de Securitate va renunța la locațiile de detenție provizorie și, până în 2024, efectivele nu vor putea depăși 17.000 de angajați, dintre care nu mai mult de 4.000 cadre militare.

Controverse și dezbateri pe „un ton mai ridicat” s-au înregistrat în legătură cu propunerea deputaților Partidului „*Slujitorul Poporului*”, care au solicitat *degrevarea SBU de orice atribuții în sfera combaterii corupției și a criminalității organizate*. Aceștia au invocat faptul că tocmai asemenea

„competențe” au favorizat corupția din interiorul Serviciului de Securitate și au sporit presiunile asupra mediului de afaceri privat.

*

Surse bine informate susțin că parlamentarii care au propus un astfel de amendament ar fi fost influențați de oameni apropiați președintelui Zelenski și Biroului Ucrainean Anticorupție -BUA, „geloși” pe puterile discreționare ale SBU. Pentru a menaja relațiile și așa tensionate din binomul SBU-BUA, liderul de la Kiev a aprobat, la finele lunii martie 2021, crearea unei noi structuri: Biroul de Securitate Economică.

*

Proiectul de reformă conține, totuși, *o formulare ambiguă* în enumerarea activităților de contraspionaj, care atribuie Serviciului de Securitate competențe în materie de „*protejare a potențialului economic al țării*”, lăsând o anumită marjă de interpretare a acestei misiuni. *Este, însă, foarte probabil ca sintagma respectivă să nu se mai regăsească în textul care va fi supus votului final.*

CIA ACUZĂ... PRESEDINTELE BIDEN REFUZĂ !

„Să fim clari: dacă voi fi ales președinte, voi face să plătească cu vârf și îndesat responsabilii saudiți ai asasinatului (nn: jurnalistul Jamal Khashoggi), voi face din ei niște paria, nefrecventabili pe scena politică internațională; toți aceștia vor da socoteală!” - declara belicos Joe Biden în campania prezidențială.

Odată ajuns la Casa Albă, problema relațiilor americano-saudite a revenit în actualitate, fiind axată pe viitoarea atitudine a noului președinte față de prințul moștenitor *Mohammad Bin Salman*, mai ales după *publicarea la începutul lunii aprilie 2021 a unui raport al serviciilor secrete americane, care preciza, cu subiect și predicat, că MBS a ordonat asasinatul de la Istanbul din 2018.* Atotputernicul MBS aprobat și urmărit pas cu pas operațiunea executată de un comando de elită, despre detaliile căreia (*măcelărarea jurnalistului și scoaterea din consulat într-o valiză!*) raportul structurilor de intelligence evită să facă referiri.

Ceea ce părea începutul materializării promisiunilor din campania candidatului democrat s-a dovedit, cel puțin deocamdată, un simplu „*foc de paie*”, iar primele semnale în acest sens transpar chiar din raportul menționat. Astfel, numele a cel puțin trei înalți responsabili saudiți implicați în asasinarea lui Jamal Khashoggi nu mai figurează în versiunea ajunsă în mass-media (sic!). Un gest de complezență față de Riad, pentru a proteja unele persoane din anturajul apropiat al prințului-moștenitor???

Pentru a nu lăsa loc de speculații în urma publicării raportului structurilor de intelligence, *Ned Price* (purtătorul de cuvânt al Casei Albe), a declarat presei că Statele Unite nu vor adopta sancțiuni personale împotriva lui MBS și că SUA vor recalibra relația cu Riad, reafirmându-și exigența în ceea ce privește respectarea valorilor americane. Administrația de la Washington solicită desființarea unității de elită care a organizat și executat asasinatul (sic!) și

preconizează anularea a trei contracte privind livrarea de armament american pentru Arabia Saudită, într-un efort politic pentru a pune capăt conflictului din Yemen.

Mai explicit (și autorizat!) a fost **Antony Blinken**, secretarul de stat: „Relația cu Arabia Saudită este importantă, avem interese comune majore și suntem determinați să apărăm regatul. Vrem însă să ne asigurăm că relația bilaterală reflectă mai bine interesele și valorile noastre (nn: adică ale americanilor???). Nu dorim o ruptură între Washington și Riad (...) Relația cu Arabia Saudită depășește problemele legate de persoane” (nn: de MBS ???).

Decizia SUA de a renunța la sancționarea lui MBS, în pofida evidențelor privind implicarea acestuia în asasinatul de la Istanbul, *s-ar datora* „consilierilor de taină”, dar și **unor reprezentanți influenți ai Comunității de Informații**, care l-au sprijinit pe Joe Biden să ajungă la Casa Albă. Toți aceștia au, într-un fel sau altul, interese puternice în Arabia Saudită și în celelalte monarhii din Golful Persic, precum și legături cu MBS sau cu apropiați ai prințului moștenitor.

Paradoxal poate, dar nimic (sau aproape nimic) nu se va schimba cu adevărat între Washington și Riad, sfatul primit de Biden de la principalii săi consilieri fiind chiar un fel de avertisment: este imposibil să-l sancționezi pe MBS fără a perturba grav relația privilegiată pe care Statele Unite o gestionează – indiferent de costurile în materie de justiție și valori – cu principalul lor aliat din lumea arabă.

Ar fi nerealist să prognozăm că Statele Unite doresc cu adevărat să afecteze raporturile cu Arabia Saudită chiar și pentru o chestiune de principii (*asasinarea unui ziarist*), fără a subestima importanța strategică a acestei țări în cea mai sensibilă regiune din lume pentru SUA. Pe de altă parte, **președintelui Joe Biden îi va fi extrem de dificil, dacă nu imposibil, să-l marginalizeze pe termen lung pe Mohammad Bin Salman**, care deține practic toate pârghiile de putere în regat: este prinț-moștenitor, ministru al apărării și controlează importante resurse economico-financiare. Mai mult, regele Salman (86 de ani) ar putea dispărea oricând! Într-o asemenea logică, Statele Unite au o singură opțiune, aceea de a relua dialogul direct cu MBS, fără de care conflictele actuale și cele în stare latentă din regiune și-ar putea găsi cu greu o soluție politică.

Pentru a nu fi pus într-o situație jenantă, de genul „*una spunem și alta fumăm*”, este probabil ca, într-o primă etapă, președintele Joe Biden să-l evite pe MBS, dialogând doar cu regele Salman. Fără a fi malițioși, ne întrebăm însă cât va dura această strategie și dacă nu cumva dispariția fizică a unuia sau altuia dintre cei doi protagoniști ar forța Administrația americană să discute/negocieze direct cu Mohammad Bin Salman, ca și când „problema” asasinatului nici nu ar fi existat, iar comunitatea internațională nu ar mai avea nimic de obiectat!

*

Reamintim că **Mohammad Bin Salman nu a fost preferatul americanilor pentru a deveni viitorul rege al Arabiei Saudite, ci prințul Mohammad Bin**

Nayef, primul succesor la tron până în 2017 și principalul partener al CIA în combaterea acțiunilor Al Qaida, în prezent aflat în arest la domiciliu, fiind acuzat de corupție și uneltiri împotriva actualului prinț moștenitor.

PUTEREA LUI ALEKSANDR LUKAȘENKO SE CLATINĂ ?

Președintele belarus Aleksandr Lukașenko se pregătește pentru ceea ce este mai rău: o eventuală lovitură de stat, care l-ar putea înlătura de la putere. Pentru a asigura continuitatea regimului, dictatorul de la Minsk a recurs la o mică stratagemă, transferând prerogativele șefului statului Consiliului Securității Naționale - CSN, în cazul în care președintele nu-și mai poate exercita atribuțiile conferite de Constituție.

Într-un asemenea scenariu, *premierul Roman Golovșenko nu va mai prelua automat conducerea statului*, fiind obligat de noul Decret prezidențial să împartă puterea cu ceilalți membri ai CSN: liderii celor două camere ale Parlamentului, Șeful Administrației prezidențiale, ministrul apărării, ministrul de interne, Directorul Comitetului Securității Statului -KGB (Ivan Tertel) și Aleksander Volfovici, secretar de stat al Consiliului Securității Naționale. Anunțul noilor reglementări la vârful puterii a fost făcut la 24 aprilie 2021, la două zile după o întrevedere Putin-Lukașenko, care a avut loc la Moscova, pe fondul unei situații confuze a contextului de securitate internă din Belarus.

*

Cu puțin timp înainte de consultări, Serviciul Federal de Securitate și KGB au anunțat arestarea, printr-o acțiune comună, a avocatului americano-belarus Iurii Zenkovici și a lui Aleksander Feduta, fost purtător de cuvânt al președintelui Lukașenko, în prezent analist politic și membru marcant al opoziției. Cei doi au fost acuzați de organizarea unei „tentative de lovitură de stat și eliminarea fizică a președintelui și familiei sale.” Președintele Aleksandr Lukașenko a menționat că „o operațiune specială a descoperit la timp un complot susținut de acțiuni clandestine ale unor servicii secrete străine, îndeosebi americane.”

*

Surse bine informate susțin că, în cadrul convorbirilor de la Kremlin, *dictatorul de la Minsk ar fi exprimat unele nemulțumiri față de poziția adoptată în ultimul timp de oligarhul Dmitri Mazepin, Președintele Consiliului Economic Rusia-Belarus*, care a sugerat Moscovei să-i primească la studii pe tinerii belaruși exmatriculați din universități după participarea la manifestațiile anti-Lukașenko și a îndemnat intelectualitatea din Belarus să se unească într-un... *Front de Salvare Națională* (sic!).

CENTRU SPETNAZ ȘI TURIȘTI GERMANI ÎN... CRIMEEA

—► Un decret din 27 aprilie 2020, semnat de premierul Mihail Mișustin, prevede că, în viitor, *paza Golfului Kamiesch din Peninsula Crimeea va trece în responsabilitatea directă a Unității Militare 35690*, cu scopul declarat de a

„*asigura apărarea patriei și securitatea statului*”. Prin acest decret, Rusia își suplimentează forțele detașamentului aflat încă din 2016 la Simferopol, iar FSB creează astfel un avanpost suplimentar cât mai aproape de Marea Neagră. Scopul final vizează gestionarea situației de securitate din Crimeea, dar și soluționarea unor probleme sociale ale peninsulei, legate de independența energetică și aprovizionarea cu apă potabilă.

Nu mai este un secret pentru nimeni că *unitățile militare cu cinci cifre sunt, în realitate, formațiuni de acoperire pentru susținerea unor operațiuni clandestine ale Serviciului Federal de Securitate, îndeosebi formațiunile Spețnaz, comandate de generalul Aleksandr Tihonov*. De altfel, Unitatea 35690, care își are cazarma și infrastructura de antrenamente la Balașiha (*în apropiere de Moscova*), este parte componentă a *Centrului de Operații Speciale*, specializat în „*eliberarea ostaticilor, protecția instalațiilor speciale și susținerea diverselor operațiuni de luptă ale FSB*”.

—► *La 22 mai 2021, a sosit la Simferopol o delegație germană numeroasă* (peste 20 de persoane!), care a participat la un *turneu de hochei pentru amatori* (sic!), prilej cu care a fost organizată și o primire la Parlamentul Crimeei. Toate cheltuielile au fost suportate de „*Fondul prezidențial rus pentru subvenții*”, prin care Moscova a alocat 42 milioane de euro implementării proiectului „*Crimeea văzută prin ochii voștri. Realitățile din Crimeea fără speculațiile Occidentului.*”

Organizatorul acțiunii și strategul operațiunilor de înlăturarea a blocadei informaționale create în jurul Peninsulei Crimeea *este Iuri Gempel*, născut în Ucraina și „format” la Moscova, fost ofițer în Ministerul de Interne și deputat în Duma de Stat a Federației Ruse, în prezent președintele Comitetului de Stat pentru Diplomatie Populară și Relații Internaționale al Crimeei.

Iuri Gempel este, de asemenea, președintele organizației nonguvernamentale „*Autonomia națională și culturală a germanilor*” și redactorul-șef al ziarului „*Hoffnung*” (nn: *Speranța*), publicat în rusă și germană, care militează pentru „*prezervarea limbii germane, apărarea drepturilor minorităților, organizarea de manifestări cultural-comemorative și... consolidarea statului rus!!!*”

AFGANISTAN, DUPĂ RETRAGEREA AMERICANILOR

—► *Autoritățile de la Teheran monitorizează cu atenție evoluțiile din Afganistan și încearcă să controleze posibilele dezvoltări interne după anunțata retragere a forțelor americane* (11 septembrie 2021), beneficiind în acest sens și de relațiile apropiate cu *Mohammed Bin Ahmed al-Misnad*, consilier pentru securitate națională și *șeful spionajului din Qatar*, mediator în recente negocieri de la Doha dintre talibani și reprezentanți ai guvernului de la Kabul.

Conducerea *Direcției Naționale de Securitate* (nn: Serviciul afgan de Informații) susține că Teheranul își consolidează influența în rândul aripilor dure a talibanilor, acționând cu prioritate prin Brigada „*Ramadan*”, filială a Corpului

Gardienilor Revoluției Islamice (pasdaranii), cu sediul în Mașhad (*al doilea oraș, după Teheran, situat la frontiera afgană*).

Artizanul acestei strategii este chiar **Ismail Qaani**, noul comandant al Forțelor al-Qods (*după asasinarea, în ianuarie 2020 a generalului Qassem Suleimani*), născut în Mașhad, cel care a organizat și instruit faimoasele brigăzi **Fatimides** (un fel de Hezbollah afgan). Militanții acestora, recrutați din taberele de refugiați afgani din Iran, care au primit botezul luptei în războiul civil din Siria (în sprijinul regimului Assad), urmează a fi relocalizați în Afganistan, cu precădere în zonele Kabul, Herat și Farah.

Experți militari apreciază că **Teheranul se aventurează pe un teren mai puțin prietenos decât cel din teatrele de operațiuni din Siria, Irak sau Liban** și că încercările pasdaranilor de a atrage în milițiile Fatimides și musulmani sunniți (*afgani, tadjici, uzbeki*) vor primi riposta dură a pașunilor (sunniți) majoritari în Afganistan, dar și a puternicului **serviciu secret pakistanez** (Inter-Services Intelligence – ISI), **care dorește să controleze, și după plecarea americanilor – evoluțiile politice de la Kabul**.

—► Retragerea occidentalilor preocupă și autoritățile de la Moscova, care au analizat eventualele consecințe pentru stabilitatea regională în cadrul ultimei reuniuni a Organizației Tratatului de Securitate Colectivă (*Rusia, Belarus, Kazahstan, Kirghistan, Tadjikistan și Armenia*), care a avut loc recent la Dușanbe.

Președintele tadjik, **Emomali Rahmonov**, a solicitat sprijinul de specialitate al Federației Ruse pentru a preveni și contracara eventualele amenințări venite dinspre teritoriul afgan, primind asigurări că structurile ruse de *intelligence* (*FSB, SVR și, mai ales GRU*) vor intensifica schimbul de informații operative cu Comitetul de Stat pentru Securitate Națională, succesorul fostului KGB tadjik.

SPIONAJ LA ELYSÉE

Alexandru Botez

SCURT RECURS ISTORIC

Archibald Philip Primrose, Lord Rosebery (1847-1929), unul dintre ctitorii imperiului britanic și prim-ministru (1894-1895) avertiza pe demnitarii coroanei că trebuie să manifeste prudență în angajamentele față de alte puteri, afirmând că în politica externă, ca și în afacerile rezervate serviciilor secrete, nu există prietenii ori alianțe, nu există decât interese. Iar corolarul acestui adevăr: istoria ne-a arătat cum aliații de azi au devenit adversarii de mâine, sau cum inamici aparent ireductibili, în noi contexte, s-au aliat împotriva prietenilor de odinioară.

În perioada interbelică, Henry L. Stimson, Secretar de Stat al Statelor Unite (1929–1933), a dispus închiderea „*Cabinetului Negru*” (Serviciul de interceptare și decriptare a telegramelor diplomatice), motivând că „*gentelmenii nu citesc scrisorile ce nu le sunt adresate*”. În zilele noastre, scandalurile internaționale generate de practicile comunității de informații din Statelor Unite trimit în derizoriu pudoarea lui Henry L. Stimson, din a cărei cauză, se spune, că SUA ar fi fost victima surprizei strategice de la Pearl Harbour.

În ultimele trei decenii, care au marcat o nouă eră în relațiile internaționale, este pentru întâia oară în istorie, când încheierea unei epoci de confruntare nu a dus la diminuarea structurilor și funcțiilor serviciilor de informații. Dimpotrivă, asistăm la o proliferare spectaculoasă a spionajului strategic, bazat pe monitorizarea electronică globală, asistată de tehnologiile digitale, ceea ce a făcut ca placa turnantă a spionajului și contraspionajului să nu mai fie Viena, Geneva sau Ankara, ci spațiul virtual și cel cosmic.

DEZVĂLUIRILE WIKILEAKS

În luna iunie 2015, în mass-media din Franța au început să circule o serie de documente dezvăluite ale Wikileaks, din care rezulta că Agenția pentru Securitate Națională – NSA a Statelor Unite a spionat trei președinți francezi, - François Hollande, Nicolas Sarkozy și Jacques Chirac – precum și pe alți oficiali de rang înalt.

O reuniune specială a Consiliului Apărării a fost convocată de urgență la Palatul Elysée, iar ambasadorul american la Paris a fost chemat la Ministerul de Externe, pentru protestul de rigoare. Coordonatorul serviciilor franceze de informații a fost trimis de urgență la Washington, pentru a cere explicații din partea omologilor americani.

Într-o declarație emisă de Palatul Elysée, acțiunile NSA au fost calificate „*inacceptabile*”, precizându-se că dezvăluirile Wikileaks au tensionat excesiv relațiile dintre Statele Unite și Franța.

Președintele François Hollande și ministrul de externe Laurent Fabius la reuniunea Consiliului Apărării, convocată la Palatul Élysée, 24 iunie 2015.

Angajamentele asumate în acest domeniu de autoritățile americane față de aliați „*ar trebui reactualizate și mai ales respectate*”, a mai declarat la acea vreme președintele François Hollande. Prim-ministrul Manuel Valls a făcut și el un apel la serviciile de spionaj occidentale aliate să respecte un „*cod de conduită*”,

iar Statele Unite „*să depună toate eforturile*”, pentru a remedia daunele pe care le-au produs acestora. Președintele Obama, în cadrul unei convorbiri telefonice, a dat asigurări președintelui Holland că Washingtonul nu va mai spiona politicieni de vârf francezi.

O serie de analiști politici au considerat însă că asemenea manifestări de indignare nu erau altceva decât un ipocrit teatru politic (Romain Brunet, *Franța se consideră victimă a unui joc de spionaj*, din 25 iunie 2015, *France 24*). „*Un șef de stat nu are alte opțiuni decât să afirme că spionajul între aliați nu este acceptabil, dar este mai mult decât clar că ceea ce s-a întâmplat între Statele Unite și Franța nu a fost o surpriză, ceva ce nu s-a știut*”, a declarat și Olivier Chopin, cercetător în cadrul Centrului de studii politice și sociologice. „*Prin urmare, asistăm de fapt la o reacție politică bine ținută*”, a mai afirmat acesta. „*Franța se află acum în aceeași poziție în care s-a aflat cu câteva luni în urmă Germania.*” Angela Merkel a fost și ea o țintă a NSA, care i-a interceptat convorbirile telefonice. Dezvăluirea acestui lucru de către revista *Der Spiegel*, din luna octombrie 2013, a provocat o criză diplomatică între Germania și Statele Unite.

AFIRMAȚIILE LUI BERNARD BARBIER

La începutul lunii septembrie 2016, cu ocazia unei conferințe în fața studenților de la școala de ingineri Centrale-Supélec, Bernard Barbier, fostul director cu probleme tehnice din cadrul serviciului francez de informații externe - DGSE, a confirmat că Statele Unite s-au aflat în spatele unei acțiuni de spionaj la Palatul Élysée.

Astfel, în luna mai 2012 — între cele două runde ale alegerilor prezidențiale — a fost detectat un virus suspect în calculatoarele de la Palatul Élysée, reședința președintelui Franței. S-a cerut imediat sprijinul DGSE. După o investigație amănunțită a incidentului, Bernard Barbier — directorul Diviziei Tehnice din cadrul DGSE, în perioada 2006 – 2013, a ajuns la concluzia că în spatele acestei acțiuni de spionaj erau americanii, respectiv NSA.

„*Responsabilul cu securitatea informatică de la Élysée ne-a cerut ajutorul. El a observat existența unui «virus» în calculatoarele președinției*”, a

relatat Barbier. „După analizarea situației, «am ajuns la concluzia că acesta putea proveni doar din Statele Unite». «Am primit ordinul de la succesorul lui Sarkozy să merg în Statele Unite să cer socoteală. Noi eram siguri că americanii erau vinovați. La încheierea întâlnirii, Keith Alexander, directorul NSA, nu arăta prea fericit. Apoi, în timp ce eram în autobuz, mi-a spus că era decepționat, deoarece ei au crezut că noi nu vom detecta niciodată virusul, dar ne-am dovedit foarte buni.» «Marii aliați nu se spionează unii pe alții. Faptul că americanii au încălcat această regulă, a fost un șoc pentru noi.»”

În realitate, NSA a spionat mai mulți președinți francezi, iar Barbier a ținut să adauge: „în lumea serviciilor de informații secrete ai uneori aliați, dar nu prieteni.”

REVERBERAȚII NOTABILE ȘI ALTE DEZVĂLUIRI ALE LUI BARBIER

► În anul 2013, *Le Monde* a publicat un articol în care era dezvăluit de către Edward Snowden faptul că serviciile secrete canadiene „cu un grad moderat de credibilitate” suspectau pe omologii lor francezi de a se fi aflat în spatele unei vaste operațiuni de spionaj informatic, încă din anul 2009.

Parisul a admis că dispune de capacități informatice defensive, dar a dezmințit categoric orice acțiuni ofensive în acest domeniu. Până la dezvăluirile lui Bernard Barbier.

„Canadienii au urmărit traseul unui virus pe care-l detectaseră. Au descoperit în acest fel că programatorul care denumise acest virus «Babar», mai folosise semnătura «Titi» și au ajuns la concluzia că acesta era un francez. Într-adevăr programatorul virusului «Babar» era francez”.

► **Despre Edward Snowden:** „Pentru mine, Snowden este un trădător al țării sale,” a mai declarat Barbier. Americanii au greșit încredințând unui contractor extern, sarcina de administrator de sisteme. „Cei care fac acest lucru în cadrul DGSE sunt cadre cu o vechime de 15 – 20 de ani în funcții de conducere. Posibilitatea de a avea un Snowden în Franța este foarte redusă... Snowden a relevat însă că spionajul între aliați există și calculatoare americane compromise, cum sunt cele vândute de Cisco, pun probleme din punct de vedere al independenței tehnologice. Putem afirma că mai degrabă Snowden pe noi ne-a ajutat.”

► Conform afirmațiilor lui Barbier, diferențele în termeni de capacități între serviciile de informații franceze și americane sunt semnificative. NSA dispune de un număr de specialiști IT de douăzeci de ori mai mare (60.000 versus 3.000) și de un buget de patruzeci de ori mai mare (50 miliarde dolari). Chiar și GCHQ (Marea Britanie) și UNIT 8200 (Israel) au resurse de două ori mai mari decât omologii lor francezi.

► Despre crearea unei Unități Europene de Intelligence

În interviul acordat publicației *Le Monde*, în 2016, Barbier a respins ideea unei „CIA/NSA Europene”. Totuși, el a susținut că un serviciu unificat franco-german de intelligence ar putea fi înființat și ar fi foarte eficient.

Bernard Barbier

„Este imposibil să fie constituită o agenție europeană de intelligence unică, cu 28 de state membre, care nu au aceleași capacități, nici măcar aceeași cultură. Cei mai buni, sunt suedezii. Italienii nu sunt buni. Spaniolii sunt un pic mai buni, dar nu au capacități. Britanicii,

cu cei 6.500 de specialiști care lucrează la GCHQ (Cartierul General pentru Comunicații Guvernamentale - serviciul de obținere a informațiilor secrete SIGINT al Marii Britanii) sunt foarte buni, dar ei nu sunt europeni. Franța are cele mai puternice capacități tehnice din Europa continentală pentru obținerea de informații secrete.

Mai rămân germanii, care sunt parteneri puternici. Am lucrat mult timp cu ei, uneori transmițându-le cunoștințele noastre și chiar unele capacități tehnice. Inginerii francezi și germani lucrează foarte bine împreună. Lucrurile sunt mai complicate când este vorba de conlucrarea dintre inginerii britanici și cei francezi.

Eu le-am spus politicianilor francezi că mai eficient ar fi ca BND să fuzioneze cu DGSE. Este singura soluție. Am avea o agenție cu 15.000 de specialiști în domeniul IT. Acum, NSA are 60.000 de specialiști, în timp ca sectorul SIGINT al DGSE are doar 3.000. Dar politicianii francezi nu vor să audă de așa ceva.”

**

În încheierea acestei succinte treceri în revistă a câtorva aspecte privind dezvoltării semnificative care aruncă unele raze de lumină asupra realităților cu care se confruntă activitatea serviciilor de informații din statele occidentale aliate, considerăm necesar să menționăm contextul în care Bernard Barbier a lucrat în cadrul DGSE.

La puțină vreme după numirea acestuia la conducerea Diviziei Tehnice, în anul 2008, bugetul acesteia a fost suplimentat cu **700 de milioane de euro**, lucru care i-a permis să creeze peste **800 de locuri de muncă**.

Datorită acestui aport financiar și uman, a fost pus pe picioare un sistem masiv de colectare de date și de analiză a lor, lucru ce a permis Franței să intre în cursa spionajului modern.

ELIE COHEN ȘI ASHRAF MARWAN – DOI SPIONI CELEBRI AI MOSSAD

Cornel Biriș

„Spionajul nu este numai cea mai captivantă activitate, ci și cea mai ingrată, întrucât devin renumiți în acest domeniu numai cei care au fost deconspirați”
– Roger Gheysens.

1. Mult timp, scara valorică a spionajului israelian a fost dominată de celebrul Eli Cohen, un erou martir în galeria celor care nu au precupețit niciun efort, inclusiv viața pentru apărarea și propășirea neamului său și a statului Israel.

Pe numele său Ben-Shaul Cohen s-a născut în 1924, în Egipt, într-o familie evreiască bine-cunoscută cu activități sioniste. După un periplu sinuos în tinerețe, marcat de participări la acțiuni sioniste, inclusiv la câteva acte de sabotaj operate în Egipt, este expulzat și se stabilește în Israel în anul 1956.

Elie Cohen (1924 - 1965)

Inițial se alătură serviciului de informații militare israelian, Aman, ulterior însă intenționând să intre în rândul cadrelor Mossad, este refuzat de șeful acestuia. După un timp, căutând în dosarele respinse, directorul Mossad Meir Amit, șireată vulpe bătrână, îl selecționează și se ocupă îndeaproape de pregătirea lui informativ-operativă.

Cohen a fost dotat cu o nouă identitate, Kamal Amin Ta'abet, născut la Beirut, într-o familie de musulmani sirieni. Conform noii biografii, în 1948, familia sa s-a stabilit în Argentina unde s-a ocupat cu succes de afaceri cu bumbac. Cohen apare în 1961, în Argentina, la Buenos Aires, întărindu-și poziția în emigrația siriană.

Într-un timp scurt a câștigat încrederea unor personalități din mediul politic, diplomatic și militar care făceau parte din personalul ambasadei siriene. Unul dintre aceștia a fost colonelul Amin Al-Hafez, atașatul militar al Siriei la Buenos Aires, un susținător al partidului Ba'ath și viitor general, apoi ministru al apărării și prim-ministru, care devine de fapt „protectorul” său și cel care l-a „influențat” să se stabilească la Siria. Ca urmare, în februarie 1962 se stabilește în Damasc unde prin felul său șarmant, prietenos și ca un bun organizator de petreceri reușește relativ repede să intre în înalta societate siriană, creându-și relații de nivel în rândul politicianilor, oamenilor de afaceri, comandanților de rang înalt din armată dar și din serviciile secrete siriene.

Informațiile furnizate de Eli Cohen din domeniul militar au fost apreciate în Israel ca vitale pentru apărarea țării, dar și în acțiunile militare israeliene pentru cucerirea Înălțimilor Golan. A rămas celebră combinația operativă realizată de Cohen în care sub „*legenda*” de a oferi posibilitatea soldaților sirieni amplasați pe Înălțimile Golan de a se adăposti de razele dogoritoare ale soarelui, personal s-a ocupat de plantarea, de copaci, care ulterior au fost folosiți ca repere pentru tirurile artileriei și aviației israeliene în operațiunile militare din timpul „Războiului de 6 zile”.

Surse demne de încredere din cadrul serviciilor de informații israeliene au făcut afirmații din care rezultă că informațiile furnizate de Cohen au avut în mare măsură ca rezultat victoria operațiunilor militare israeliene în „*Războiul de 6 zile*”.

Și totuși, un om nu l-a agreat în Siria pe Cohen și l-a tratat cu neîncredere și suspiciune. Acesta a fost Ahmed Su’Edani, șeful Serviciului de Informații sirian care cu minuțiozitate și perseverență a acționat pentru devoalarea și documentarea activității de spionaj desfășurată de Eli Cohen. Pe 24 ianuarie 1965, Eli Cohen a fost arestat în apartamentul său, fiind prins în flagrant în timp ce transmitea prin radio informații către Israel. Condamnat la pedeapsa capitală, Cohen a fost executat prin spânzurare la 18 mai 1965, în fața unei imense mulțimi adunate în piața Marjeh din Damasc.

2. Dar iată că scara valorică a spionajului israelian începe să se clatine în percepția publică odată cu apariția unei întâmplări dramatice care are loc în vara anului 2007.

Mai exact în ziua de 26 iunie, la ora amiezii, liniștea obișnuită din cartierul londonez Mayfair este strident tulburată de sirenele poliției și ambulanțelor care sosesc alert în fața unei clădirii luxoase din Carlton House Terrence, o stradă de renume pentru înalta societate. Pe trotuarul din fața imobilului se afla trupul neînsuflețit al unui bărbat în vârstă de 63 de ani, cunoscut ca locatar al imobilului din apartamentul de lux de la etajul 4.

Suicid sau crimă?! Sunt întrebările pe care și le pun polițiști, detectivi și criminaliști sosiți la fața locului, care încep cu asiduitate cercetările specifice unor astfel de cazuri. Apar întrebări la care cu greu se poate răspunde: și unui tânăr cu calități atletice i-ar fi fost greu să sară peste balustrada balconului înaltă de un metru, peste care mai era o jardineră voluminoasă plină cu flori, după care în exterior se afla fixat și aparatul pentru aerul condiționat, toate neatînse în timpul zborului celui aflat inert pe asfalt. Dar dacă cineva l-ar fi ajutat...atunci totul era altceva. Dar în niciun caz un singur personaj, ci cel puțin două, întrucât zburătorul nu a atins niciunul din obstacolele amintite.

Și încă un mister: trupul aflat pe trotuar nu avea încălțăminte în picioare. Nici pe balcon nu existau încălțările pe care ar fi fost normal să le poarte. Doar dacă în mod intenționat cineva le-ar fi sustras din picioarele victimei pentru a se elimina posibilitatea găsirii unor eventuale... amprente.

Ancheta poliției a mai scos la iveală faptul că nu s-a găsit nicio dovadă că cineva ar fi intrat prin efracție în apartament, dar un vecin a relatat că în balconul de deasupra apartamentului în cauză erau „doi bărbați care nu făceau nimic, doar se uitau în jos” și că aceștia „păreau mediteraneeni”.

În momentul producerii decesului, soția bărbatului în cauză era plecată din țară, în vizită la rude. La întoarcere a declarat că soțul său a rămas acasă pentru a termina de scris un manuscris de memorii, despre care acesta a afirmat în mai multe rânduri că „informațiile din carte îi puteau aduce moartea”.

În sertarul biroului celui decedat nu a fost găsit manuscrisul iar în calculatorul personal nu a apărut nicio urmă a acestuia.

Soția sa a mai declarat la poliție: „Soțul meu se deplasa frecvent noaptea să verifice încuietorile de la ușa apartamentului și devenise tot mai suspicios. Nu acesta era comportamentul său în ultimii 38 de ani. Se temea că v-a fi ucis, că cineva îl urmărește, dar nu era paranoic. Era curajos, dar precaut.”

Dar să vedem cine era personajul în jurul căruia s-au creat atâtea presupuneri asupra morții sale: nimeni altul decât Ashraf Marwan, provenit dintr-o familie dintre cele mai bogate din Egipt, căruia destinul i-a hărăzit unul din cele mai frumoase momente, când în cale i-a apărut viitoarea sa soție, Mona, fiica președintelui egiptean Gamal Abdel Nasser.

Ashraf Marwan (1944 - 2007)

După căsătorie, afacerile tânărului Marwan au progresat și dintr-un multimilionar a devenit în scurt timp miliardar. A obținut imediat funcția de consilier al Președintelui pe probleme de Siguranță Națională, fapt care din punct de vedere relaționar l-a împins pe culmi nebănuite.

Evident că serviciile de spionaj de renume MI6, CIA și KGB au fost printre primele care au început să întreprindă acțiuni combinative cu scopul de a se apropia cât se poate de mult de Marwan în ideea exploatării sale informative.

Meir Amit, fost șef al Mossad în perioada 1963 – a întreprins măsuri insistente de cunoaștere și

apropiere a lui Marwan, despre care ulterior a declarat că era „o persoană care prezenta un interes deosebit pentru noi”.

După moartea Președintelui Nasser, a obținut funcția de consilier special al următorului președinte egiptean Muhammad Anvar Al Sadat, continuând astfel să dețină informații de valoare, în special pe linia relațiilor tensionate dintre Israel și statele din zonă.

Activitatea de colaborare informativă cu Mossad a început practic în anul 1969, pentru predarea informațiilor Marwan deplansându-se la Londra unde consulta un medic la un cabinet în Harley Street. Medicul era un „sayan” creat cu multă grijă de Meir Amit pentru realizarea unui sistem de legătură sigur și eficient („sayan” este o persoană de sprijin a Mossad; Mossad are mii de astfel de

persoane stabilite în întreaga lume și sunt evrei care colaborează cu Serviciul de spionaj din motive ideologice și nu primesc niciodată bani pentru această colaborare).

Ulterior, Marwan a mai apărut și în coordonarea lui Eli Zeira, fost șef al serviciului de informații militare al Israelului, dar mai ales a lui Zvi Zamir, care a urmat la conducerea Mossad după Meir Amit.

Făcând deplasări regulate în Anglia, Marwan a efectuat întâlniri în casa conspirativă a Mossad, furnizând documente ultra secrete de o valoare inestimabilă pentru Israel. A purtat mai multe nume de cod, printre care *Rubedenia*, *Babylon* sau *Angel* și la fiecare deplasare a fost plătit cu 50.000 de lire sterline cash, presupunându-se că suma totală acordată lui Marwan pe perioada colaborării sale informative s-ar fi ridicat la 10.000.000 de lire sterline, fiind cert că niciun alt agent israelian nu ar fi fost plătit cu o astfel de sumă.

Informațiile primite pe această cale nu vizau numai acțiunile și strategiile politice și militare ale Egiptului în planul tensiunilor cu Israelul ci cuprindeau detaliat date pe această temă provenite de la serviciile de specialitate siriene și iordaniene care acționau în parteneriat cu partea egipteană.

Nu se poate să nu amintim și una din informațiile de mare valoare furnizate de Marwan prin care avertiza iminentul atac ce urma să fie declanșat împotriva Israelului în ajunul sărbătorii de Yom Kippur din anul 1973. Ceea ce a rămas inexplicabil până în zilele noastre este cauza pentru care sistemul rapid de concentrare a rezerviștilor și apărare a Israelului nu a fost activat, informația nefiind exploatată operativ.

Se pare că o vină principală ar fi fost a generalului Eli Zeira, în acele momente fiind șeful serviciului de informații militare care ar fi făcut grave greșeli în exploatarea informațiilor necesare organizării operațiunilor militare în timpul războiului de Yom Kippur.

CIA și MI6, dar la un moment dat și KGB au sesizat faptul că informațiile obținute de Tel Aviv provin de la o sursă de mare valoare și au început să întreprindă acțiuni pentru depistarea acesteia și eventual atragerea ei la o colaborare informativă. Acțiunile acestora au rămas însă fără niciun rezultat.

La un moment dat, Marwan și soția sa au hotărât să se stabilească la Londra, fiind atrași de modul de viață londonez și de posibilitățile oferite în vederea continuării afacerilor de familie.

Exact în această perioadă relațiile egipteano-israeliene au luat o întorsătură favorabilă și având la bază lupta comună împotriva escaladării terorismului arab s-au stabilit între cele două țări relații de parteneriat inclusiv pe linia schimbului de informații între serviciile secrete.

În plus, numirea lui Omar Suleiman la conducerea spionajului egiptean a oferit Mossad-ului posibilitatea obținerii oficiale de informații secrete de la partenerul lui egiptean.

Sesizând schimbarea de atitudine a Mossad față de el, Marwan a hotărât să pună capăt activității sale de spionaj.

După un timp Marwan a început să scrie memoriile spunându-i soției că această carte „*v-a produce un șoc în tot Orientul Mijlociu*” – evident cartea ar fi constituit și un real pericol prin devalorizarea operațiunilor Mossad, lucru cu care în mod sigur spionajul israelian nu ar fi fost de acord.

La un moment dat justiția israeliană a fost bulversată de un celebru proces judiciar în care Zvi Zamir, șeful Mossad, în perioada războiului de Yom Kippur, l-a învinuit pe generalul Eli Zeira că ar fi dezvăluit identitatea unei surse valoroase în intenția de a se dezvinovăți în privința greșelilor de planificare a războiului. Procesul a fost câștigat de Zvi Zamir.

La fel de interesant este și faptul că în zilele anterioare decesului său, Marwan a întreprins acțiuni intense pentru a contacta diverse persoane printre care și pe istoricul israelian Aharon Bregman, aflat la Londra, pentru a discuta despre procesul din Israel dintre cei doi ofițeri de informații de rang înalt. Marwan i-a cerut istoricului să se întâlnească a doua zi pentru a discuta despre proces, afirmând că este de fapt „*o durere de cap*”. „*Nu m-a mai sunat miercuri și am auzit mai târziu, în cursul zilei, că murise*” a declarat Bregman pentru „*The Times*”. Probabil că în întocmirea memoriilor sale Marwan ajunsese la prezentarea datelor despre „*Războiul de Yom Kippur*”.

Deși circumstanțele morții lui Ashraf Marwan au rămas neelucidate cu toate cercetările și investigațiile poliției londoneze, suspiciunea lichidării sale a continuat să se mențină până în zilele noastre.

Și totuși este demn de remarcat că la un moment dat președintele egiptean Hosni Mubarak a făcut public afirmații referitoare la decesul lui Marwan „*ca fiind al unui om care a săvârșit acte de patriotism pe care nu a venit vremea să le dezvăluim*”.

SAGA DEFECTORILOR (IV)

Dr. Mihai Milca

Oportunitățile oferite de activitatea diplomatică desfășurată, cu propensiuni incisive și disimulate precauții, în cadrul ambasadelor și consulatelor din străinătate, au fost nu doar percepute ci și fructificate cu osârdie și excesivă imaginație de către mai toate serviciile de informații externe, secolul al XX-lea și perioada Războiului Rece stând pilduitoare măturie în acest sens. Tentative îndrăznețe de penetrare pe teritoriul prezumtivilor adversari, jocuri operative îndelung elaborate și sofisticate, lovituri părând să respecte anumite reguli „convenționale” subînțelese sau aplicate fără scrupule „sub centură” au făcut în timp spionajul – considerat adesea „meserie de seniori” – să se suprapună până la indistinție cu practicile diplomației tradiționale, dar adăugând un plus de acțiuni și stratageme revendicate ca profitabile și scuzabile în obținerea unor informații altminteri inaccesibile. Rezultatele nu sunt însă întotdeauna pe măsura calculelor inițiale. Dimpotrivă, când intervine trădarea, ele sunt chiar mai mult decât dezamăgitoare. În mod paradoxal, nici beneficiarii defectărilor nu sunt întotdeauna mulțumiți de „captura” din tabăra inamică. Este și **cazul colonelului Pawel Monat** din Serviciul Secret al forțelor armate poloneze (Z-2), acreditat ca atașat militar la Washington, la mijlocul anilor '50 ai secolului trecut.

Spion substituent, transfug benevolent

Când Monat a ajuns la Ambasada Poloniei din Washington, Războiul Rece, respectiv confruntarea dintre SUA și URSS în materie de spionaj și contraspionaj erau la apogeu. Fiecare dintre cele două superputeri era convinsă că limitarea deplasării diplomaților țării adverse nu reprezenta doar o măsură de retorsiune capabilă să blocheze activitățile informative ale părții inamice ci și un instrument intimidant pentru libertatea de mișcare a diplomaților, în speță ai statelor comuniste, cu predilecție Uniunea Sovietică, de a desfășura acțiuni în instituții publice, de a iniția contacte și derula operațiuni de propagandă. Sovieticii s-au trezit peste noapte blocați între zidurile misiunilor lor diplomatice. Agenții de informații KGB și GRU sub acoperire diplomatică nu au mai putut astfel să-și îndeplinească misiunile încredințate, să-și controleze rețelele și să intre în posesia unor informații secrete prețioase.

Când generalul Jerzy Bordzilowski, șeful Statului Major al Armatei Poloneze i-a trasat lui Pawel Monat obiectivele și misiunea de îndeplinit în America, acesta i-a mai precizat: „SUA nu a dat autorizații pentru atașajii sovietici să se deplaseze pe teritoriul american, decât cu mari restricții. Dar nouă, polonezilor, ne permite. Este și rațiunea pentru care dvs. sunteți prețios: puteți afla lucruri de care măreața Uniune Sovietică nu se poate apropia!”.

Pawel Monat se născuse într-un oraș din Galiția, Stanislawow. Polonez prin naștere s-a trezit brusc în septembrie 1939, când Armata Roșie a profitat de

pe urma semnării Pactului Ribbentrop-Molotov și a încorporat o parte însemnată a țării sale, locuitor fără opțiune al patriei socialismului – URSS. A activat în organizația comunistă de tineret, a devenit membru de partid și a servit ca ofițer în Armata Sovietică pe tot parcursul războiului purtat cu Germania nazistă. A luptat în Crimeea, la Stalingrad și pentru eliberarea Varșoviei.

În 1947 a fost recrutat pentru a urma, împreună cu alți ofițeri, cursurile Școlii Superioare a Armatei Poloneze fiind ulterior repartizat să lucreze în cadrul serviciilor de informații militare. După absolvirea școlii speciale de spionaj de la Sulejowek, Monat a activat la cartierul general al Serviciului Z-2, instalat la Varșovia într-o clădire de șase etaje. În cartea sa *Spy in the USA*, apărută după ce a defectat în Occident, el explică faptul că rușii atribuiseră polonezilor responsabilitatea activităților de spionaj în Germania Federală. La scurtă vreme o misiune similară de anvergură au primit polonezii și în spațiul nord-american.

În anul 1952, în plin război în Coreea, Monat a fost numit atașat militar polonez pe lângă China și Coreea de Nord. Chinezii trimiseseră în Coreea efective militare importante, așa-ziși voluntari, iar URSS a furnizat cu precădere suport aerian Phenianului. Dintr-un conflict armat ce se anunța a fi local, războiul coreean s-a transformat într-o acerbă confruntare între tabăra comunistă și „Lumea liberă”. Deși aliatare, URSS și China învederă numeroase divergențe ținute secrete privind obiectivele și modul de ducere a ostilităților.

Colonelul Monat a ajuns destul de repede la concluzia pesimistă că războiul din Coreea intrase în impas. Mai mult, el a conștientizat deopotrivă „duplicitatea” sovietică și cea a chinezilor care făcuseră ca nord-coreenii să plătească un preț în oameni și distrugerii materiale nu doar extrem de disproportionat ci și perfect inutil.

În 1955, Monat a fost numit atașat militar la Ambasada Poloniei din capitala Statelor Unite. Ajuns în America, Monat a putut să se convingă pe cont propriu că realitatea capitalistă nu era atât de repugnabilă pe cât apărea în propaganda comunistă. Este greu de spus cu certitudine în cazul colonelului Monat când îndoiala în privința certitudinilor dobândite în prealabil a lăsat locul unei dezamăgiri *de plano* pregătind terenul pentru pasul riscant al defectării.

După o scurtă perioadă de aclimatizare, Monat a purces cu oarecare reticență la operațiunea de culegere a informațiilor solicitate de superiorii săi la Varșovia. O primă deplasare în afara ambasadei la Camp Lejeune (Carolina de Nord) pentru a afla cum s-au desfășurat manevrele pușcașilor marini la începutul lui noiembrie 1955 s-a soldat cu un eșec. Au urmat alte misiuni vizând activitățile de la Cap Canaveral, de la baza navală Key West ca și de la baza aeriană aflată la Elgin (Florida meridională) și identificarea modului în care în 1953 dispăruse un spion polonez. Prestația inițială a lui Monat a fost mediocră, iar datele culese s-au dovedit lipsite de valoare informativă.

Colonelul Monat avea să sufere în scurtă vreme un adevărat șoc provocat de Raportul secret al lui Hrușciiov la Congresul al XX-lea al PCUS, în februarie 1956, în care erau demascate practicile dictatoriale ale lui Stalin și deșănțatul cult

al personalității acestuia. Câteva luni mai târziu colonelul a revenit în Polonia în concediu, fiind martorul tulburărilor de la Poznan și al crizei ce a afectat partidul comunist polonez și relațiile cu PCUS și conducerea sovietică.

Întors în SUA, Monat s-a arătat în continuare a fi un spion lipsit de profesionalism și performanță.

În 1958 activitatea sa în Statele Unite a luat sfârșit fără a fi reușit să producă informații cât de cât relevante. A izbutit însă să nu-și piardă încrederea superiorilor care la întoarcerea la Varșovia l-au uns un fel de supervisor al atașajilor militari polonezi acreditați în străinătate.

Monat nu avea de ce se plânge. Privilegiile de care se bucura grație poziției sale în birocrăția militară a regimului erau sau ar fi trebuit să fie suficiente pentru a îndepărta din mintea sa orice intenție de a trece dincolo de Cortina de Fier, înapoi în Occident. Convingându-și familia să-l însoțească într-un turneu de inspecție pe la diverse ambasade și obținând o aprobare în acest sens, colonelul Monat a ajuns la Viena unde a cerut fără întârziere azil politic la Ambasada Statelor Unite, unde prezentându-se și-a supralicitat rolul și informațiile pe care promitea să le furnizeze noilor săi stăpâni. La Varșovia, dezertarea sa a căzut cum nu se putea mai prost. Un tribunal militar polonez l-a condamnat fără întârziere, în contumacie, la moarte. În afară de exploatarea propagandistică a trecerii colonelului Monat în tabăra occidentală, beneficiile informative și operative pentru CIA ale defectării sale au fost insignifiante.

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

DEMOLATORII

Academician Ioan Aurel Pop

*Despre urmările tragicului episod din 25 mai 2020, când cetățeanul american George Floyd a fost victima unei intervenții brutale a poliției din Minneapolis, statul Minnesota, revista noastră a scris pe larg în numărul 3 (51) – vezi articolul „Statuile nu mor în picioare. Dificila asumare a trecutului sclavagist, colonialist și rasist” al colegului nostru Nicolae Gălățeanu. Textul pe care îl reproducem mai jos, al Președintelui Academiei Române, **E.S. Ioan Aurel Pop**, care se bucură de o largă circulație și apreciere a cititorilor pe diverse site-uri, pornește de la episodul menționat, dar considerațiile Domniei Sale îmbrățișează paleta mai largă a „demolatorilor” din toate epocile, nu doar de statui, ci de valori ale umanității, în general. Este o invitație la responsabilitate matură, la educație „pusă în serviciul omului și al omenirii”, o educație „bazată pe virtuți, pe valori și pe încredere”. Pentru că manipularea a ajuns la cote periculoase, pentru că „sunt forțe care vor să ne transforme în demolatori, fără să ne creeze premise de a fi și arhitecți/ constructori”. Din păcate, nici societatea românească de astăzi nu este lipsită de încercări de manipulare, de apologeti ai „demolărilor” cu orice preț, cu grave consecințe pentru viitor. (Redacția).*

**

În general, societățile care au dăruit statui, au ars cărți ori au creat indexuri ale operelor interzise au avut în frunte regimuri totalitare sau au cunoscut crize cronicizate. Firește, au existat și cazuri când, după eliberarea de dictatură sau de criză, lumea a trebuit să elimine, în mod justificat, simbolurile acelor vremuri de tristă amintire. Dar marii demolatori au fost tiranii, văzuți și nevăzuți, mai ales cei situați pe poziții politice extreme.

Astăzi, explicația distrugerii memoriei colective curente este discriminarea bazată pe culoarea pielii și care, în aproape toate țările, în timpuri mai mult ori mai puțin îndepărtate, a făcut numeroase victime. O asemenea țară este America – oficial, Statele Unite ale Americii – care, începând cu perioada colonială și până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a statuat oficial, prin legi și reglementări cu putere de lege, sclavia negrilor. Este mai greu de înțeles pentru contemporanii noștri, care au, de multe ori, o cultură generală și istorică săracă, în ce fel s-a putut ca, de la intrarea în vigoare a Constituției SUA (1787) și până la finele Războiului Civil (1865), Statele Unite să fie o țară sclavagistă. Este greu de înțeles și pentru faptul că, mai peste tot în lume, Constituția SUA (cu sau

fără amendamentele ulterioare) rămâne un model al democrației, este dată ca exemplu, este preamărită ca etalon de libertate, de stabilitate, de sobrietate. Mult mai grav este faptul că, de la interzicerea sclaviei în SUA (1865) au trebuit să treacă o sută de ani până la îndepărtarea ultimelor legi discriminatorii în fostele state ale Confederației (1963). Simptomatic este faptul că ambii președinți implicați în acest îndelungat proces – Abraham Lincoln, care a eliminat oficial sclavia și John Fitzgerald Kennedy, care a eliminat ultimele discriminări rasiale oficiale – au pierit asasinați. În practica vieții cotidiene însă, nici până astăzi discriminările de tot felul, inclusiv cele bazate pe culoarea pielii, nu au dispărut complet, nici în Statele Unite și nici în alte regiuni. Evident, gradul lor de extindere și forța lor de manifestare diferă foarte mult, de la un continent la altul, de la țară la țară, de la comunitate la comunitate.

Azi, trăim o criză profundă în societate, accentuată de pandemia cu acest nou virus Corona, dar cronicizată de câteva decenii și accentuată de perspectivele sumbre de după încheierea molimei. În timpul crizelor de amploare mare au avut loc întotdeauna și manifestări violente, de stradă, cu baricade, incendieri, jafuri, busculade, agresiuni fizice, omoruri etc. Scânteia manifestărilor violente a pornit de la asasinarea de către un polițist american alb („caucazian”) a unui cetățean de culoare („afroamerican”), bănuț de o faptă ilegală. Întâmplarea nu avea cum să nu capete conotații rasiste, date fiind împrejurările. Cu mult înainte ca justiția să-și intre în rol, vestea a făcut ocolul SUA și al lumii, declanșând, după cum era normal, puternice reacții de solidaritate cu victima și cu afroamericani în general. Sclavia a revenit în atenție – deși puțini îi cunoșteau istoria – fiind scoasă în prim plan drept cauză a tuturor relelor. Populația revoltată nu s-a mulțumit cu cererea de reformare a lumii contemporane și viitoare – pentru a o scăpa de asemenea discriminări – ci a început, în urma unor acțiuni bine orchestrate din umbră, un război cu trecutul, cu valorile trecutului, sublimate în statui, opere literare, filme etc.

Astfel, s-a găsit cu cale să se retragă din oferta unuia dintre cele mai cunoscute canale de televiziune filmul „*Pe aripile vântului*”, făcut după romanul omonim al Margaretei Mitchell (1900-1949). Pentru acest roman (cu titlul original *Gone with the Wind*, apărut în 1936), autoarea a primit Premiul Pulitzer, în anul 1937, iar în anul următor a fost candidată la Premiul Nobel pentru literatură. Filmul cu același nume, din anul 1939, cu Vivien Leigh și Clark Gable în rolurile principale, este unul din filmele de mare succes ale tuturor timpurilor. La fel, s-a găsit cineva să interzică romanul „*Coliba unchiului Tom*”, de Harriet Beecher Stowe (1811-1896), o înfocată aboliționistă. Romanul (apărut în 1852), care înfățișează viața afro-americanilor sub sclavie, a fost foarte bine primit în nordul SUA și în Anglia, dar și-a atras ura celor din sudul Statelor Unite care erau în favoarea sclaviei. Când a întâlnit-o pe Stowe, Abraham Lincoln i-a spus: „*Deci dumneavoastră, o doamnă așa de mică, ați pornit un război așa de mare!*”. Harriet Stowe a fost considerată mereu un simbol al luptei contra sclaviei negrilor. Președintele Lincoln era împotriva sclaviei, dar nu dorea egalitatea

deplină între albi și negri. Atât a putut să meargă înainte spiritul lui vizionar, care, în mod categoric, era deasupra vremurilor sale și prevestea viitorul. Oare toți oamenii de pe planetă să se fi înșelat când au cinstit și apreciat aceste opere, considerate nemuritoare, acești oameni și acești autori plini de talent? Oare generații de tineri, de maturi și de seniori, care le-au admirat și i-au admirat de atunci încoace, să fi fost orbi? Oare valoarea artistică în sine a acestor opere să nu aibă nicio relevanță?

În vârtejul revoltei, a fost dată jos de pe soclu o statuie a lui Cristofor Columb (1451-1506), descoperitorul, fără să fi știut vreodată cert, al Americii (numită astfel după moartea lui). Columb nu a ajuns niciodată în America de Nord propriu-zisă, ci doar pe insule și în Panama și nu a făcut niciodată comerț cu sclavi negri. El a crezut că ajunsese în India, adică în Asia, pe care o căuta, gândind logic că dacă navighează spre vest își va atinge ținta. Aud că s-a dărâmat o statuie a lui George Washington, la Portland, în Oregon, că o statuie a lui Winston Churchill a fost vandalizată și ea și că un primar din Suedia a cerut înlocuirea statuii regelui Carol al XII (trăitor pe la 1700) cu statuia luptătoarei pentru protecția mediului Greta Thunberg și chiar condamnarea memoriei lui Carl Liné (1707-1778), părintele taxonomiei (clasificarea speciilor) și al ecologiei moderne. În ritmul acesta, se va ajunge în curând la interzicerea lui Aristotel (384-322, î. Hr.), trăitor acum circa 2300 de ani și unul dintre cei mai mari filosofi ai lumii din toate timpurile, pentru afirmația că „*sclavul este o unealtă vorbitoare*”.

Ceea ce se întâmplă nu este deloc o dovadă de luciditate a lumii, nici o mărturie a luptei contra discriminării și nici o probă de vigilență pusă în serviciul valorilor universale. Ceea ce se întâmplă este pur și simplu o dovadă de manipulare crasă, produsă pe fondul lipsei de educație și de cultură a populației. Toți cei care fac școală serioasă și care acumulează destule cunoștințe de cultură generală – nu neapărat istorică – știu că fiecare epocă istorică are propriile valori și propriile prejudecăți. De multe ori, ceea ce fusese perfect moral și legal în trecut, devenise imoral și ilegal în epocile mai noi. De exemplu, legea talionului („*ochi pentru ochi, dinte pentru dinte*”) a guvernat omenirea primitivă sute de mii de ani. Războiul a fost o practică morală în tot Evul Mediu, turnirurile și duelurile au fost prilejuri de manifestare a onoarei cavaleresti, iar asuprirea și prigonirea unor grupuri marginale ale societății o datorie a autorităților și a unora dintre indivizi.

Firește, cu vremea lucrurile s-au schimbat treptat, pe etape. În momentul în care a intervenit justiția modernă, răzburarea sângelui a fost interzisă. „*Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*” a fost adoptată la începutul Marii Revoluții Franceze (1789), „*Declarația universală a drepturilor omului*” după Al Doilea Război Mondial (1948), de către ONU, iar anumite legi împotriva discriminărilor de multiple tipuri abia în deceniile din urmă. Prin urmare, chiar dacă ceva este imoral și ilegal în epoca noastră, nu înseamnă că a fost la fel și în trecut. Lumea medievală s-a axat pe ierarhie, supunere, privilegiu, credință,

onoare cavalierească și nu pe libertate, egalitate, democrație, frăție, liberalism etc. Dacă ajungem să îi judecăm pe oamenii medievali după valorile care s-au afirmat în lume după moartea lor, comitem nu numai o mare eroare istorică, dar și o eroare logică. Cum să-l condamnăm pe cineva că nu a făcut ceea ce nu știa, ceea ce nu exista pe vremea lui? Este la fel cum l-am aresta, judeca și condamna pe cineva pentru o faptă din anul 2000, pe baza unei legi apărute în 2020. Cum să acuzi pe cineva pentru nerespectarea unor legi și principii morale care nu existau în vremea sa? Față de epocile în care au trăit și față de gândirea curentă a lumii în care au trăit, Harriet Beecher Stowe, Margaret Mitchell, Cristofor Columb, Churchill, Carol al XII-lea (trecător prin Țara Moldovei), Carl Liné au fost niște vizionari. Ei au revoluționat, fiecare în felul său, societatea contemporană lor și au pregătit un viitor bun. Cu toții au fost ieșiți din comun în sensul cel bun și, tocmai de aceea, au lăsat în urmă opere monumentale și, tocmai de aceea, li s-au făcut statui. Cu ce drept – în afară de dreptul forței brute, al ignoranței și al manipulării – ne ridicăm noi contra memoriei lor?

Faptele acestea amintesc de Nero, de Inchiziție, de Lenin, de Stalin, de Hitler, de Mao Zedong și de toți dictatorii care au distrus lumi, care au interzis universuri reale ca să construiască lumi și universuri false. Comunismul a distrus, totuși, cele mai multe statui, iar în Rusia Sovietică a topit chiar șine de cale ferată, din simplul motiv că acestea erau făcute de „capitaliști”. Nu ne putem război de fiecare dată cu istoria ca să construim o lume dreaptă. Supărarea pe istorie este ridicolă. Cele mai multe dintre relele societății contemporane zac în însăși societatea contemporană.

Pentru prejudecățile și faptele noastre nu au cum să fie vinovate cărțile, filmele, statuile sau oamenii din trecut, ci educația greșită, primită în familie și în școală, anturajul nepotrivit, ignoranța și prostia. Câți dintre aceia care au interzis un film, care au condamnat o carte, care au dat jos o statuie știu să vorbească în chip armonios despre acel film, despre acea carte, despre acea statuie? „*Un popor fără cultură este un popor ușor de manipulat*”, avertiza demult Immanuel Kant. Câți dintre noi pot cântări știrile care ne asaltează clipă de clipă prin toate mijloacele de informare în masă? Foarte puțini dintre noi au în minte informațiile necesare ca să poată face asta. Majoritatea nici nu se străduiesc să aibă astfel de baze de date. Iar memoria calculatorului sau a telefonului degeaba le are, dacă nici măcar nu ne străduim să căutăm. Pe această lipsă de discernământ mizează și „formatorii de opinie” manipulatori contemporani. Sunt forțe care vor să ne transforme în demolatori, fără să ne creeze premise de a fi și arhitecți/constructori. De planurile de construcție se ocupă alții. Pe vremuri, eram învățați că cine stăpânește informația stăpânește lumea. Azi știm că nu este așa, din moment ce manipularea informației devine mai puternică decât informația însăși.

Spre a ne deștepta nu avem nevoie de nimic foarte scump și foarte complicat, ci doar de o educație pusă în serviciul omului și al omenirii, de o educație bazată pe virtuți, pe valori și pe încredere. Printr-o astfel de educație, vom ști că o crimă nu se pedepsește printr-o altă crimă, ci prin aplicarea justiției

și că o distrugere nu trebuie urmată de alte distrugerii, ci de creații durabile, puse în slujba adevărului și a dreptății. În plus, ca istoric, sunt convins că mărturiile din vremuri trecute – mai ales creațiile spirituale – chiar dacă exprimă alte idei și idealuri decât ale noastre, sunt părți din viața omenirii, cu toate avatarurile sale și merită teaurizate cu grijă.

Nu-mi iese din minte o imagine recentă, din teritoriul dominat vremelnic în Orientul Apropiat de către un pretins stat, imagine în care tineri vânjoși mascați distrugeau cu ciocanele basoreliefuli, statui și ziduri vechi de mii de ani, ca să dovedească ce altceva decât primitivism, forță brută, dispreț față de oameni!

Ca să nu se mai întâmple aceste lucruri tragice, ca să nu mai ajungă rațiunea să fie dominată de fanatism, avem nevoie de responsabilitate și demnitate, iar acestea se dobândesc prin educație serioasă, prețuitoare a creației umane din toate timpurile.

NOILE LECȚII ALE MUNCII DE INFORMAȚII

Adrian Isac

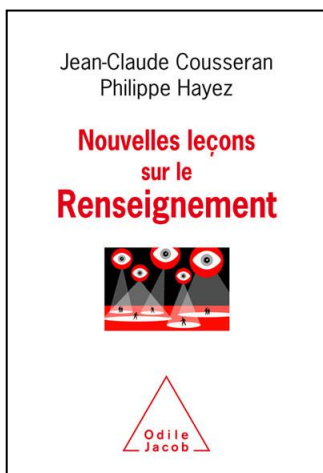
Care sunt teoriile false vehiculate în legătură cu serviciile secrete? Există cu adevărat o contradicție între munca de informații, profund înrădăcinată în cultul secretului și democrațiile bazate pe vot și transparență? Este spionajul moral? Care sunt limitele ce nu trebuie depășite? Putem vorbi despre o viitoare „piață comună” a informațiilor?

Iată doar câteva dintre întrebările la care caută răspunsuri Jean-Claude Cousseran, fostul patron al spionajului francez (2000-2002) și subordonatul său Philippe Hayez (adjunct al Directorului Direcției de Colectare și Analiză, între 2000-2006), într-o carte de excepție: „Noile lecții ale muncii de informații”, apărută în primăvara acestui an la Editura Odile Jacob din Paris, din care prezentăm cititorilor noștri câteva idei.

*

TEORII NOCIVE, RUPTE DE REALITATE

- serviciile de spionaj ar fi **oficine cu activități dubioase**, desfășurate sub „umbrela” secretului, entități ale căror practici nu ar fi evoluat în timp, odată cu transformările democratice din societate;

- structurile de intelligence ar fi **instituții atotputernice**, protejate împotriva oricăror riscuri, capabile să prevină orice atentat și să facă față cu succes tuturor problemelor actuale de securitate;

- indiferent ce gândește societatea, serviciile secrete ar fi, în realitate, niște **instituții care** nu sunt deloc ca altele și **se conduc după alte reguli**, care nu ar avea nimic comun cu democrația;

- **Statul paralel** – mediul propice în care serviciile secrete ar acționa discreționar și antidemocratic, fără teama că ar putea fi pedepsite. „Statul paralel” (*deep state*) despre care vorbim astăzi deseori, este un concept apărut inițial în Turcia, care făcea referiri la

un Stat eminentamente militar, reticent la orice transformări democratice. Președintele Donald Trump l-a utilizat deseori, țintind spre Comunitatea americană de Informații, care s-ar fi opus demersurilor sale vizând politizarea administrației.

GULLIVER ȘI... TRAUMA CONTROLULUI

A vorbi despre moralitate în spionaj este un paradox, un clișeu care a durat foarte puțin și care nu mai poate fi acceptat în zilele noastre, când munca de informații este parte intrinsecă a democrației: metodele intruzive sunt proporționale cu provocările, iar societatea civilă a înțeles că, în problemele care

țin de securitatea națională, sunt implicate și alte structuri (*armata, justiția, diplomația etc.*) nu numai serviciile de informații.

Lucrul cu rețeaua informativă (*instruirea, dirijarea, exploatarea surselor etc.*) poate ridica probleme de moralitate, spre deosebire de folosirea tehnologiilor de vârf, într-un fel controlată, având în vedere capabilitățile cu care ar putea fi dotat un actor sau altul.

Asemenea lui Gulliver, „*serviciile secrete - acești giganți dintr-o democrație – trebuie înfășurate cu grijă într-o plasă de reguli, care să nu le paralizeze însă activitatea.(...)Trauma controlului (parlament, justiție, autorități administrative, presa) poate genera efecte contraproductive în munca ofițerilor de informații.*”

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIE DE INTELLIGENCE

Cooperarea între serviciile de informații ale diferitelor state este indispensabilă, în creștere, dar rigidă și formală în absența unei structuri supranaționale care să integreze și supervizeze activitatea specifică. *Spionajul și contraspionajul rămân însă o problemă de suveranitate*, de la care nicio țară nu pare dispusă să facă derogări sau delegări de competențe.

În aceste condiții, *ideea unei „piețe comune” în materie de intelligence pare o utopie*. Există preocupări vizând intensificarea schimbului de informații în plan bilateral, dar o integrare nu poate avea loc fără o unitate politică mai bine conturată și existența unor riscuri de securitate comune. Alianța Nord-Atlantică a apărut pentru a răspunde amenințărilor Uniunii Sovietice, iar pericolul terorismului islamic a generat și amplificat cooperarea între serviciile de informații.

În prezent, activitățile teroriste ale Al Qaida și Statului Islamic s-au diluat, iar alte riscuri de securitate se arată la orizont: spionajul economic, atacurile cibernetice, creșterea puterii militare a Chinei, agresivitatea internațională a Rusiei etc., ceea ce pune probleme serioase oricărui demers vizând o cooperare ranforsată pentru gestionarea unor asemenea amenințări.

În ceea ce privește *atacurile cibernetice*, putem distinge *trei dimensiuni/vectori* la care structurile de intelligence trebuie să reacționeze în mod diferit:

a) spionajul cibernetic, care necesită capabilități tehnice, investiții în cercetare și dezvoltare, o relație strânsă cu sectorul privat etc. Din acest punct de vedere, Israelul poate fi un exemplu;

b) atacurile cibernetice clandestine, la care recurg, de regulă, dușmanii democrației (*China, Rusia, Coreea de Nord ș.a.*), dar și puterile occidentale (*vezi cooperarea NSA-Mossad pentru atacarea programului iranian de îmbogățire a uraniului*) și

c) manipularea cibernetică, un fel de propagandă modernă, care încearcă să influențeze opinia publică prin acțiuni de genul celor inițiate de Rusia înaintea alegerilor celui de-al 45-lea președinte american.

SPIONAJUL, ÎNTRE CULTURA SECRETULUI ȘI DEMOCRAȚIA VOTULUI UNIVERSAL

Obținerea informațiilor este o activitate secretă, deși în prezent nu mai este desfășurată de o organizație eminentă secretă, iar nevoia de a ști mai mult decât adversarul a apărut odată cu organizarea politică a umanității. Existența transparenței este dezirabilă, însă nu poate veni în contradicție cu protecția secretului de stat, pe care nicio țară nu o poate neglija. În stabilirea rolului și locului serviciilor secrete într-o democrație, au fost parcurse câteva etape distincte:

► **Gardianul nevăzut**, Prin anii '80, serviciile de informații acționau într-o clandestinitate aproape totală, iar activitatea acestora nu era supusă niciunui control;

► **Acomodarea cu legea**, etapă în care serviciile secrete din majoritatea statelor democratice dobândesc un cadru juridic, în limitele căruia își desfășurau activitățile specifice;

► **Pactul social** (un model alternativ), între puterea politică și cetățeni, care agreează „o guvernare bazată pe supremația legii, dar nu doar pe lege”, atenuând astfel asperitățile binomului „secret – transparență”;

► **Încrederea într-un terț**, un actor abilitat (instituție), care nu face parte din serviciile secrete. În cele mai multe țări democratice, teama față de intruziunile politicului există, mai voalat sau mai pronunțat, sub o formă sau alta. Cum însă structurile de intelligence sunt ca un „vehicul”, ele au nevoie „atât de frâne, cât și de direcție”, mecanisme care trebuie alimentate, întreținute și verificate periodic. Aici, **forul legislativ își poate asuma un asemenea rol**.

Exigența păstrării secretului – esențială pentru munca de informații – și necesitatea rezonabilă a înțelegerii muncii de intelligence nu se află întotdeauna pe aceeași lungime de undă: contribuabilul, care investește tot mai mult în acțiunile vizând combaterea terorismului internațional, are dreptul să se întrebe ce rezultate au fost obținute și cu ce costuri! Este necesar un echilibru între eficiență și legitimitate, ambele la cote cât mai înalte.

Pentru majoritatea experților politico-militari, **spionajul este considerat o activitate corozivă și murdară pentru cel care o practică, dar indispensabilă pentru apărarea democrației**. De aceea, liderii structurilor de intelligence și/sau securitate, ca și lucrătorii acestora trebuie „să se bucure” de o atenție aparte, în toate sensurile și înțelegerile unei asemenea expresii. Transparența nu poate fi absolută, pentru că secretul este vital în munca de informații, echilibrul fiind soluția care facilitează derularea activităților specifice și prevenirea unor eventuale derapaje de la practicile democratice.

În democrație, societatea respinge din principiu mijloacele și metodele folosite de serviciile secrete, de aceea este nevoie de o minimă transparență și de utilizarea rațională a resurselor alocate. Întrebarea este: cum poți vorbi (scrie) despre transparență, evocând un domeniu de activitate secret prin tradiție???? Consolidarea relației de încredere între liderii politici, Comunitatea de Informații

și societatea civilă presupune transparență pronunțată în ceea ce privește motivarea deciziilor politice, o minimă deschidere a serviciilor secrete și înțelegerea de către opinia publică a rolului acestora în sistemul de apărare și securitate națională. ***O transparență totală a serviciilor de informații nu este posibilă și nici de dorit!*** Pe de altă parte, „opacitatea perfectă” poate prejudicia funcționarea, eficiența și legitimitatea acțiunilor acestora destinate apărării țării și intereselor cetățeanului.

Și, dacă tot suntem la dilema „*transparență versus conspirativitate*”: Un studiu apărut în numărul din martie 2021 al publicației *La Revue Défense Nationale* concluzionează că ***în statele Uniunii Europene și, pe bătrânul continent în general, sunt foarte puține exemple de servicii secrete și/sau agenții de securitate care publică un raport anual de activitate, fie și într-o formă diluată, care oricum nu spune nimic concret.***

SPIONI, TRĂDĂTORI ȘI... MUNCA LA DOMICILIU

Ioan Gatea

Prietenul și colegul nostru în ale scrisului, venerabilul colonel în retragere Ioan Gatea, omul care adoarme cu cartea în mână după ce obosește scormonind cu pasiune prin paginile ascunse ale Internetului pentru a se documenta cu tot ceea ce este mai nou în munca de intelligence, ne propune în acest număr să zăbovim puțin asupra a două materiale publice, extrem de interesante și incitante în același timp, ambele despre munca de spionaj. Lectură plăcută (Redacția).

*

SPIONAJUL INDUSTRIAL ȘI MUNCA LA DOMICILIU

Cât de protejată este economia germană împotriva spionajului și a furtului de date? Companiile, spun mulți experți, au devenit mai vulnerabile în timpul pandemiei. Prin urmare, întrebarea este mai actuală ca niciodată, consideră Sabine Kinkartz într-un comentariu pentru Deutsche Welle.

*

În actualele condiții impuse de pandemie, telefoanele inteligente, computerele și televizoarele nu sunt utilizate numai pentru a accesa filme, muzică sau rețete de gătit. În multe locuri din lume, părinții sunt conectați la serverele companiilor pentru care lucrează, copiii participă la cursuri online, pentru că nu pot merge la școală. Rețeaua privată de internet găzduiește, deci, toate fluxurile de date.

Acest lucru implică riscuri considerabile, avertizează **Roland Feil**, director general al companiei de securitate Dallmeier Systems, cu sediul la München. La începutul pandemiei, multe companii au subestimat în totalitate acest aspect, pentru a putea asigura desfășurarea activității. Este, însă, evident că accesul la date sensibile prin intermediul laptopului de acasă oferă spionilor industriali noi oportunități de a intra în posesia unor secrete de afaceri.

Cum tot mai multe informații sunt stocate digital, securizarea sistemelor relevante trebuie să aibă prioritate maximă, spune **Volker Wagner**, responsabil pentru securitatea corporativă la gigantul chimic BASF și care conduce Alianța pentru Securitatea Afacerilor.

Protecția, spune Wagner, se poate face folosind instrumente care detectează automat ieșirile de date. Este vorba despre sisteme inteligente de alarmă care identifică anomalii în traficul de date, acestea activându-se în clipa în care observă încărcarea unor cantități foarte mari de date sau când bazele de date sunt accesate prea des și în momente neobișnuite.

Wagner afirmă că *spionii au în vedere cu precădere trei domenii. Cercetarea* - domeniu complex și costisitor – este foarte tentantă pentru hoți, care astfel încearcă să găsească o „scurtătură” pentru dezvoltarea propriului produs.

La mare căutare sunt și *compozițiile* și *rețetele de produse aflate în posesia unui număr mic de companii*. „Să ne gândim de pildă la vaccinurile împotriva coronavirusului”, spune Wagner. Competențele companiilor germane în sectorul producției, mai spune expertul, sunt de asemenea de interes pentru spioni.

Conform informațiilor Bitkom, o asociație IT, spionajul, furtul de date și sabotajul provoacă daune de peste 100 de miliarde de euro pe an economiei germane. În timp ce corporațiile mari sunt de obicei bine securizate, IMM-urile și startup-urile se confruntă cu mari probleme. „Cu cât o companie este mai slabă economic, cu atât mai redusă este și capacitatea ei de a face față atacurilor cibernetice. Există deci o mare probabilitate ca aceasta să fie atacată cu succes”, este ferm convins Michael Kilchling, expert în cercetare, securitate și drept la Institutul Max Planck.

Potrivit lui Kilchling, *spionajul industrial are mulți actori*. Între aceștia regăsim angajați ai unor companii concurente, angajați șantajați ori foști salariați mânați de gândul răzbunării. Dar, posibili spioni pot fi stagiarii în cercetare, presupușii jurnaliști sau vizitatori ai unor expoziții.

Tot mai des, în spatele spionajului economic se află servicii secrete străine. „*Nu este deloc vorba numai despre suspecții obișnuiți, respectiv China, Rusia și Coreea de Nord. Trebuie să privim mai larg. Poliția de frontieră din Statele Unite verifică laptopurile la intrarea în țară. Mă uit fascinat și la Franța, care are o școală de război economic, unde oficialii statului sunt instruiți în consecință*”, subliniază Kilchling.

Potrivit lui **Thomas Haldenwang**, președintele Oficiului pentru Protecția Constituției (contraspionajul german), spionajul industrial devine o provocare tot mai puternică la adresa economiei germane. „Știm că numeroase țări își folosesc serviciile secrete pentru a atinge în mod activ obiectivele de creștere în anumite industrii”, spune acesta.

Nu este vorba doar despre infiltrarea de agenți în companii, cât despre racolarea de angajați ai acestora, pentru atingerea scopurilor proprii. Mai mult ca oricând, tehnologia de vârf și eficiența economică sunt cheile puterii economice, ale suveranității și dominației statelor. „*Apare la orizont imaginea unui Război Rece tehnologic, ale cărui linii de demarcație se desfășoară de-a lungul sferelor de influență tehnologică*”, a explicat Haldenwang.

Oficiul pentru Protecția Constituției se concentrează în prezent asupra companiilor, instituțiilor de cercetare și autorităților implicate în combaterea pandemiei de coronavirus. Acestea sunt o țintă râvnită, așa cum a arătat atacul cibernetic asupra sistemelor Agenției Europene pentru Medicamente (EMA) din decembrie, care ar fi fost instrumentat de hackeri ruși.

Prevenirea spionajului industrial prin sensibilizarea decidenților companiilor și consiliere adecvată reprezintă „competența principală” a contraspionajului german, care poate oferi sprijin unei companii care a fost deja ținta unui atac. Însă majoritatea firmelor se tem că reputația lor ar avea de suferit

dacă admit că au fost ținta unor atacuri cibernetice. Din acest motiv, ele preferă să păstreze tăcerea asupra acestor incidente, spune Michael Kilchling.

Companiile vor să evite impresia că nu reușit să se protejeze cum se cuvine, ceea ce ar afecta percepția clienților asupra lor. Pe de altă parte, multe companii se tem și că ancheta ce ar urma le-ar putea perturba activitatea. ”Ce firmă vrea să aibă agenții contraspionajului în companie, care să le ia computerele la puricat?”

SPIONUL ȘI TRĂDĂTORUL

Tensiunile dintre Rusia, pe de o parte, și Statele Unite și Uniunea Europeană, pe de alta, au luat în ultimul timp forma unor expulzări de diplomați. Democrațiile din Europa și de pe continentul Nord-American îi acuză des pe ruși de spionaj și de alte multiple interferențe în sfera lor politică. Un nou Război Rece se derulează de fapt, cu noi strategii față de cele din a doua jumătate a secolului al XX-lea. Vom evoca în cele ce urmează un episod din spionajul de acum jumătate de secol. „Spionul și trădătorul” se intitulează o carte scrisă de istoricul britanic Ben Macintyre, cu detalii palpitate despre cel mai celebru spion rus în serviciul occidentalilor, pe care o prezintă Matei Vișniec pentru Radio France International.

*

Personajul principal al acestei cărți de 400 de pagini este **Oleg Gordievski**, un pur produs al KGB care, după intervenția sovietică din 1968 în Cehoslovacia trece printr-o criză de conștiință și decide să servească tabăra adversă, altfel spus cea occidentală, a democrației. Povestea acestui spion dublu pare foarte interesantă din multe puncte de vedere, unele ținând de actualitate. În primul rând, aflăm cum funcționa această mașină foarte sofisticată a KGB și, implicit, cum funcționa, foarte eficient de altfel, propaganda sovietică în străinătate.

Oleg Gordievski, născut în 1938, provine dintr-o familie cu multiple legături în KGB, care a beneficiat prin urmare de multe privilegii iar Oleg s-a dovedit a fi și el un „element strălucit”, a învățat cu brio mai multe limbi străine și a fost trimis în post pentru prima dată în Danemarca. Din 1968 el avea însă îndoieli în legătură cu „justețea” cauzei pe care trebuia să o apere, iar atunci când un coleg de-al său ceh se exilează în Statele Unite profită și el de ocazie pentru a-și oferi serviciile occidentalilor.

Ceea ce impresionează în parcursul acestui spion sovietic devenit timp de zece ani cea mai importantă sursă de informații pentru britanici și americani este faptul că decizia sa nu a avut motivații materiale, ci ideologice. Pur și simplu, Oleg nu a mai vrut să servească nici comunismul și nici puterea sovietică.

Jocul său dublu a fost remarcabil pentru că în timp ce oferea informații esențiale occidentalilor, tot el le furniza date periferice sovieticilor, ceea ce l-a

făcut să urce în carieră. Așa că, *în 1982, a fost trimis la Londra, ca rezident al rețelei sovietice de spionaj din Marea Britanie.*

Istoricul Ben Macintyre și-a scris cartea după ce a stat îndelung de vorbă chiar cu personajul principal (a înregistrat 130 de ore de conversații), precum și cu mai mulți agenți britanici din acea perioadă. Iar ceea ce rezultă ca un element extrem de important din toate frământările respectivei epoci este că *occidentalii nu știau cum gândesc rușii.*

Acest fapt merită disecat, pentru că *nici în prezent nu e sigur că occidentalii știu cum gândesc rușii.* În anii '70 și '80 ai secolului trecut, însă, această ruptură mentală, psihologică, dintre Uniunea Sovietică și Occident era și mai flagrantă. Liderii de la Moscova, de exemplu, erau convinși în anii '70 că Vestul pregătea un atac nuclear preventiv împotriva Uniunii Sovietice, și le cereau spionilor să aducă dovezi în legătură cu acest scenariu. Oleg Gordievski a înțeles atunci pericolul acestei falii mentale, mai ales când a văzut că, *din spirit birocratic și carierist, colegii săi* făceau tot posibilul pentru a furniza astfel de „pseudo-dovezi”. Altfel spus, *hrăneau paranoia Moscovei.*

Puterea sovietică voia, de exemplu, să știe dacă în Marea Britanie și în Statele Unite se stocau alimente și combustibili, dacă se făceau rezerve de medicamente și sânge, sau dacă spitalele se extindeau în perspectiva primirii unui număr mare de pacienți... Pentru că astfel de acțiuni puteau fi „semne” că, într-adevăr, anglo-americanii preconizau un atac preventiv și că deci se pregăteau să primească și riposta. Iar spionii sovietici, din conformism, inventau informații de acest gen pentru că, nu-i așa, șefii de la Moscova nu trebuiau contraziși.

În acest context în special, Oleg Gordievski a avut un rol foarte important, apoape providențial și a contribuit la diminuarea tensiunii. *Iuri Andropov*, în special, devenit prim-secretar al Partidului Comunist după ce fusese șef al KGB, era cât pe ce să declanșeze un conflict deschis. Gordievski le-a explicat atunci occidentalilor că trebuie să le întindă o mână sovieticilor, să le dea asigurări că Occidentul nu are nici cea mai mică intenție de lansa vreun atac. Tot Gordievski i-a dat sfaturi de mare însemnătate premierului Margaret Thatcher, care s-a întâlnit în 1984 cu Mihail Gorbaciov.

Iată ce scrie istoricul britanic: „Îi putem număra pe degetele de la o mână pe spionii care au influențat atât de mult cursul istoriei. Oleg Gordievski face parte dintre ei, pentru că a schimbat opinia liderilor occidentali asupra Uniunii Sovietice.” În mod cu totul paradoxal, Gordievski a fost trădat de un agent american trecut de partea sovieticilor pur și simplu pentru bani. Gordievski a fost rechemat la Moscova, a început să fie anchetat fără să fie plasat în stare de arest, a fost chiar drogat, în speranța că va mărturisi totul !

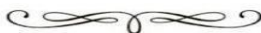
Ultima parte a cărții are efectiv ritmul unui film de spionaj și de aventuri, pentru că agenții britanici reușesc să-l scoată pe Gordievski din Uniunea Sovietică, prin Finlanda, în portbagajul unei mașini cu număr de corp diplomatic. Fără îndoială, dacă ar mai fi rămas la Moscova, pe Gordievski ar fi așteptat

plutonul de execuție, în ciuda faptului că Gorbaciov se afla acum la cârma Uniunii Sovietice.

El a continuat, în țările occidentale, să organizeze conferințe și cursuri de psihologie rusă și sovietică pentru agenții serviciilor secrete. Fapt extrem de rar, el a primit o decorație din mâna reginei Elisabeta a II-a, pentru serviciile aduse Marii Britanii și democrației în general.

La prima vedere, această carte ne evocă o lume apusă, astăzi tehnicile de spionaj s-au modificat, relațiile Est-Vest și ele, călătoriile dintr-o zonă în alta nu mai reprezintă o problemă.

Și totuși, merită să reținem această temă care mi se pare actuală chiar și în cazul tensiunilor de azi: *știi oare într-adevăr occidentalii cum gândesc rușii? Se pare că nu, din moment ce nu au găsit încă nicio cheie de înțelegere cu ei. Ori, a nu înțelege mentalitatea un adversar este un lucru grav, pentru că fără să-i înțelegi resorturile profunde, orgoliile viscereale, temerile generaționale, nu-l poți transforma niciodată în partener.*

FEMEI CARE AU FĂCUT ISTORIE

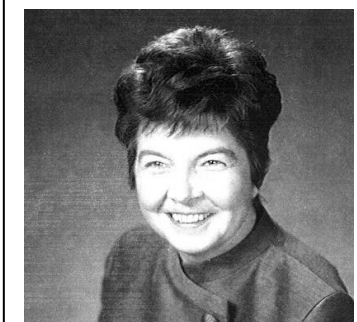
Alecuș Fărău

În prag de război nuclear, răspunsul curajos al Americii dat Uniunii Sovietice depindea de un lucrător operativ necunoscut, a cărui istorie poate fi, în sfârșit, dezvăluită. O fotografie făcută de un avion spion american U-2 care a survolat Cuba, la 14 octombrie 1962, și care arăta o desfășurare secretă de rachete balistice sovietice cu focoaase nucleare, se afla pe biroul Juanitei Moody, șefa Biroului Cuba din Agenția Națională de Securitate, scrie David Wolman în numărul din martie 2021 al publicației Smithsonian Magazine, sub titlul „Femei care au făcut istorie”.

*

JUANITA MOODY – DE LA ÎNROLAT VOLUNTAR LA EXPERT AL NSA

Juanita Moody s-a născut la 29 mai 1924, fiind primul din cei nouă copii ai familiei. Tatăl ei, Joseph, muncitor feroviar, devenise fermier cultivator de bumbac și soia, iar mama ei, Mary Elizabeth, era casnică. Familia locuia în cătunul Morven, Carolina de Nord, într-o casă închiriată, fără baie, electricitate și apă curentă.

Moody avusese vocația de a fi lider de la o vârstă fragedă. „*Simțeam că trebuie să fac ceea ce-mi spunea Juanita*”, mărturisea sora ei, Virginia. Pentru frații ei, autoritatea Juanitei era la același nivel cu cea a părinților lor, fără ca aceștia să fie supărați pe ea. Exista sentimentul că Juanita era specială, aspect sesizat și de superintendentul școlii din Morven, care a recomandat-o pentru Western Carolina Teachers College, din Cullowhee.

În 1943, devenind licențiată, s-a înrolat voluntar în armată, pentru a se instrui în activitatea de „spargere de coduri” din cadrul *Signal Intelligence Service-SIS*, precursorul Agenției de Securitate Națională-NSA. După ce a susținut câteva teste, a fost trimisă la Arlington Hall, Virginia, sediul Serviciului de Informații din Semnale, instruită rapid în ceea ce se considera a fi „criptanaliză” și inclusă într-un grup care se ocupa de „spargerea” comunicațiilor criptate naziste.

Specificul extrem de minuțios al muncii de decriptare din acele zile, când echipe de analiști examinau grămezi de mesaje folosind doar creionul și hârtia, după care le întabulau, a produs o impresie profundă asupra lui Moody. În cele din urmă, ea și un coleg care lucrase la Bletchley Park, sediul britanic de gestionare a cifrurilor și codurilor, i-au convins pe inginerii Agenției să construiască o mașină bazată pe concepția lui Alan Turing de generare automată

de chei de cifrare folosind elemente din mesajele transmise agenților. „A fost un lucru foarte dificil, dar a funcționat, ajutându-i pe americani să decripteze mesajele secrete trimise la Berlin de ambasadorul german la Tokyo”, își amintea Moody. Era pentru prima dată în lunga ei carieră când Moody devenea o figură familiară la Bletchley Park și la campusul IBM din New York, prin contribuția la progresul activității de informații prin utilizarea noilor tehnologii.

După capitularea Japoniei, Moody intenționa să revină în universitate, însă a rămas în SIS, în calitate de criptanalist pentru semnalele interceptate din Europa de Est, în 1947 fiind promovată în funcția de șef al secției Iugoslavia. Cinci ani mai târziu, pe 24 octombrie 1952, președintele Harry Truman a semnat un memorandum secret și s-a născut Agenția Națională de Securitate, Moody fiind prezentă la eveniment. Încă de la înființarea NSA, rolul său a fost lipsit de ambiguitate: cercetare, descoperire, selectare, prezentare. Responsabilitatea agenției se încheia prin prezentarea informațiilor secrete, analiza lor fiind atributul celor din CIA.

În NSA, *Juanita Moody a îndeplinit mai multe funcții de conducere* - șef al sateliților europeni, șef al sistemelor de cifrare manuală rusești, șef al noilor sisteme de cifru din Europa de Est. Deși nu a excelat în domeniul matematicii sau electronicii, a militat pentru aplicarea noilor tehnologii necesare gestionării operative a cantităților uriașe de date interceptate, pentru a pune informațiile la dispoziția factorilor de decizie cât mai repede posibil.

PREȘEDINTELE KENNEDY: MENȚINEȚI PROBLEMA ÎN ACTUALITATE ȘI INFORMAȚI-MĂ

La 17 aprilie 1961, trupe paramilitare americane au luat cu asalt *Playa Girón* din Cuba, lansând o încercare eșuată de a-l răsturna pe Fidel Castro de la putere, operațiune devenită cunoscută sub numele de Invazia din Golful Porcilor. Atacul-surpriză, efectuat de exilați cubanezi, instruiți și conduși de CIA, a fost dezordonat aproape de la început, iar operațiunea greșit concepută, provocând escaladarea rapidă a tensiunilor dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică, ajungându-se la periculoasa criză a rachetelor cubaneze.

Înainte de Golful Porcilor, Castro nu fusese prea entuziasmat în privința ofertei sprijinului sovietic. Când însă superputerea vecină a încercat să-l înlăture, s-a răzgândit. Pentru cei din Comunitatea americană de informații, promisiunea premierului sovietic Nikita Hrușciiov de a-i ajuta pe cubanezi să se apere i-a determinat să-și concentreze toată atenția asupra regiunii Caraibelor, care devenea un nou front al Războiului Rece.

În acea primăvară, NSA își reorganizase operațiunile, orientându-și resurse importante către Cuba. S-a format un grup de experți cu experiență, care a ajuns sub comanda directă a lui Moody. Unul dintre primele lucruri cu care echipa ei s-a confruntat a fost necesitatea îmbunătățirii controlului asupra comunicațiilor Cubei. Pentru aceasta, au fost create noi facilități de interceptare în Florida și intensificate zborurile unor aeronave de supraveghere în jurul Cubei. Dar acest lucru nu a fost suficient, așa că Marina a desfășurat navele *Oxford*,

Liberty și Belmont - dotate cu echipamente de supraveghere - care navigau în apropierea apelor teritoriale ale insulei.

S-a remarcat un trafic maritim crescut la bazele navale sovietice din Cuba, dar și faptul că declarațiile de marfă ale navelor sovietice ancorate în Cuba erau uneori necompletate, altele nu se potriveau cu greutatea stabilite în port. Din conversațiile interceptate, NSA a mai aflat și despre descărcarea clandestină, pe timp de noapte, a unor tancuri sovietice.

În aceeași perioadă, comunicațiile interceptate în Europa conțineau conversații în limba spaniolă la bazele aeriene din Cehoslovacia unde sovieticii pregăteau piloți cubanezi. De asemenea, americanii au aflat că URSS trimitea avioane MIG și bombardiere IL-28 în Cuba. Moody s-a deplasat la Londra ca să-și coordoneze acțiunile cu omologii ei de la Cartierului General pentru Comunicații Guvernamentale din Marea Britanie. – GCHQ.

Un nou semnal de alarmă a venit în toamna anului 1961, când sovieticii au renunțat la un moratoriu bilateral privind testarea armelor nucleare, detonând o bombă cu hidrogen de 50 de megatone în Marea Arctică, producând o explozie echivalentă cu 3.800 de bombe aruncate la Hiroshima.

Câteva săptămâni mai târziu, **Louis Tordella**, director adjunct al NSA și **Edward Lansdale**, secretar adjunct al Apărării, au intrat în biroul Juanitei Moody, spunând: „*Vrem să cunoaștem tot ce știi despre Cuba. Chiar dacă este o bănuială, un gând sau o presupunere, vrem să știm tot ce îți trece prin minte când te gândești la Cuba*”.

Moody a început să relateze informațiile rezultate din interceptări – declarații vamale necompletate sau false, conversațiile care menționau existența tancurilor, radarurilor și bateriilor antiaeriene, banii și militarii sovietici în exces de pe insulă. La un moment dat, Lansdale a intervenit: „Ei haide, nici chiar așa!” sugerând că Moody ar fi exagerat. Aceasta a rămas impasibilă ripostând: ”Nu am nicio presupunere, toate informațiile sunt din Sigint”.

Impresionat de expertiza sa, alarmat de ceea ce spusese și, probabil, îngrijorat de faptul că nimeni nu prezentase Casei Albe aceste detalii despre constituirea unei forțe militare deosebit de agresive în Cuba, Lansdale i-a cerut lui Moody un raport scris. Documentul solicitat a ajuns ulterior pe masa președintelui **J. F. Kennedy**, care l-a returnat expeditorului cu următoarea rezoluție: „**mențineți problema în actualitate. Dacă aveți ceva de adăugat, făceți-o imediat și informați-mă**”.

Din păcate, toate încercările lui Moody de a disemina spre Comunitatea de informații un raport complet și actualizat al situației din insulă s-au lovit de refuzul lui Tordella, acesta susținând că „*va crea probleme pentru NSA, care și-ar depăși astfel competențele*”.

Într-un final, la insistențele lui Moody, adjunctul directorului NSA a cedat, iar **raportul NSA**, rămas și în prezent „clasificat”, a ajuns pe masa șefilor principalelor structuri americane de intelligence. Unii dintre aceștia au digerat cu greu informațiile primite (*mai ales analiștii de la CIA!*), însă **a reprezentat un**

important pas înainte: Consiliul de Securitate Națională a decis să repornească misiunile U-2, pentru a obține răspunsuri precise. Vremea proastă și indecizia birocratică au întârziat prima misiune până duminică, **14 octombrie**, când un **avion spion a decolat de la Baza aeriană Edwards din California, pentru un zbor de cinci ore deasupra Cubei.**

JUANITA MOODY ȘI CRIZA RACHETELOR

Cele peste 1000 de imagini înregistrate de aparatura avionului care, pentru a limita riscurile interceptării/doborârii de către sovietici, a survolat spațiul aerian cubanez doar câteva minute, au fost livrate imediat după aterizare **Centrului Național de Interpretare Fotografică al CIA** din Washington D.C.

Din analiza imaginilor, comparate cu cele surprinse cu ocazia paradei de 1 Mai din Piața Roșie de la Moscova, experții Centrului au concluzionat că **obiectele reperate în Cuba erau rachete balistice cu rază medie de acțiune SS-4, care puteau transporta sarcini nucleare, fiind capabile să lovească o mare parte din teritoriul Statelor Unite.**

Confruntat brusc cu o amenințare fără precedent, Kennedy a ordonat o „carantină” maritimă a Cubei, pentru a bloca orice transport suplimentar de armament către insulă și a declarat că nerespectarea acesteia de către Uniunea Sovietică ar însemna război. Speranța era ca strategia controlului maritim să asigure forța și disponibilitatea de a ataca, oferind în același timp ambelor părți posibilități ca acestea să înceapă să se îndepărteze între ele.

Totodată, la nivelul NSA a fost constituită o „celulă de criză”, condusă chiar de Juanita Moody, pentru a monitoriza și informa în timp real, sau cât mai aproape de acesta, despre mișcările din insulă și din apropierea ei. Specialiștii NSA se bazau pe supravegherea electronică terestră, o „plasă” de hidrofoane subacvatic, avioane spion, dispozitive de ascultare pe navele Marinei și alte mijloace clasificate și în prezent. Totodată, nava *USS Oxford* și-a continuat misiunea în apropierea apelor teritoriale cubaneze, în ciuda faptului că se afla în raza de acțiune a unui atac sovietic.

O preocupare majoră era să se afle cum va reacționa URSS la instituirea blocadei, sens în care echipa lui Moody a monitorizat permanent deplasarea navelor sovietice și a submarinelor dotate cu arme nucleare, în timp ce se îndreptau din Atlanticul de Nord spre Cuba. Un important mesaj interceptat, transmis de Comandamentul Naval Sovietic din Odessa, informa toate navele sovietice că ordinele vor veni direct de la Moscova. Dar dacă asta însemna că la Kremlin se planifica o provocare coordonată a blocadei sau o retragere nimeni nu cunoștea. Apoi, pe 24 octombrie, la două zile după ce președintele J.F.Kennedy anunțase blocada insulei, a apărut o licărire de speranță: o navă sovietică ce se îndrepta spre Cuba s-a oprit și a schimbat direcția, părând să se îndrepte spre Uniunea Sovietică, semn că sovieticii nu intenționau să conteste carantina impusă de Kennedy. Cu toate acestea, era crucial ca oficialii americani să se simtă încrezători în această evaluare.

La rândul ei, CIA oferea primele semne pozitive ale unei ieșiri pașnice din potențiala confruntare care se întrezărise la un moment dat. Într-un final, în dimineața zilei de 28 octombrie 1962, după ce Statele Unite au acceptat să-și închidă bazele de rachete nucleare din Turcia și Italia, Nikita Sergheevici Hrușciiov a fost de acord să dezafecteze depozitele de rachete din Cuba.

AFACEREA WATERGATE, NSA ȘI JUANITA MOODY

În 1971, Juanita Moody a primit *Federal Woman's Award*, pentru „*talent executiv extraordinar în diseminarea de informații către cele mai înalte autorități*”, și a continuat să lucreze în Agenția de Securitate Națională, instituție puțin cunoscută la acele vremuri opiniei publice americane.

Situația avea să se schimbe în 1975, când NSA și Juanita Moody au fost obligate de legile federale să iasă din anonim. Concret, o anchetă a Congresului, lansată în urma Afacerii Watergate, a constatat că NSA a interceptat conversații care includeau și cetățeni americani. Mai mult decât atât, NSA sprijinise CIA și FBI în operațiuni clandestine, care implicau inclusiv supravegherea unor cetățeni autohtoni. *Juanita Moody*, care asigura legătura NSA cu celelalte agenții federale, după cum menționa directorul FBI, J. Edgar Hoover, în memoriile sale, „*fusese prinsă la mijloc*”.

În septembrie 1975, directorul NSA, Lew Allen Jr., a trimis-o pe Juanita Moody la Capitol Hill, pentru a depune mărturie în audierile despre acțiunile de supraveghere ale agenției. Nu a fost însă instruită cum să depună mărturie sau să vorbească în public despre activitatea NSA, acceptând misiunea fără să protesteze. Cu toate acestea, a reacționat cu calm și profesionalism la insistențele membrilor comisiei senatoriale, care solicitau audieri deschise și televizate: „*Am depus un jurământ pentru a proteja informațiile clasificate și pentru a nu le dezvălui niciodată celor care nu sunt autorizați și nu au nevoie să le știe. Nu știu nicio lege care să mă oblighe să depun jurământ pentru a încălca un alt jurământ. Există așa ceva? Nu, domnilor senatori*”!

La un moment dat, senatorul *Walter Mondale* i-a cerut lui Moody „*să-i aducă toate materialele care existau în NSA în legătură cu cetățenii americani*”. Practic vorbind, era o cerere absurdă, întrucât Agenția colectase cantități enorme de informații, multe dintre ele ne semnificative, care ar fi îngreunat și mai mult ancheta comitetului. La insistențele senatorului (*care va ajunge ulterior vicepreședintele SUA*), a doua zi, un camion descărca baloturi de sute de kilograme cu hârtii în biroul lui Mondale care, realizând capcana în care căzuse, i-a mulțumit Juanitei Moody pentru cooperare și a rugat-o să recupereze documentele trimise. Două luni mai târziu, *în februarie 1976, Juanita Moody a părăsit NSA* și s-a retras într-un orașel din Carolina de Sud. Până la moartea sa, în 2015, nu a vorbit niciodată despre activitatea ei profesională, răspunzând cu modestie celor curioși: „*Oh, am făcut o mulțime de lucruri interesante pentru o fată de la țară, din Carolina de Nord*”.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

UN JOC ÎN SUMĂ NULĂ: STRÂMTOAREA ORMUZ

Alexandru OMEAG

SCURT APEL LA GEOGRAFIE ȘI...

Strâmtoarea, al cărei nume vine de la minuscula Insulă Ormuz, aflată în apropiere de riviera iraniană, permite trecerea din Golful Persic în Golful Oman și apoi spre Marea Arabiei și Oceanul Indian. *Alături de Gibraltar, Bosfor și Malacca, Ormuz este una dintre cele mai importante strâmători ale planetei, fiind situată pe o veche rută comercială care leagă Asia de Europa, via Marea Mediterană.*

Deschiderea Canalului Suez, în 1869, a redus un timp importanța strategică a acestei rute, însă nevoile crescânde de petrol ale economiei mondiale au făcut-o ulterior indispensabilă dezvoltării schimburilor comerciale, îndeosebi pentru transportul resurselor energetice.

Coasta nordică a strâmătorii aparține Iranului, iar cea sudică Emiratelor Arabe Unite și enclavei Musandam a Omanului. Dată fiind configurația acesteia (167 km. lungime și, îndeosebi lățimea, care variază între 40-100 km.), au apărut probleme privind siguranța traversării, agravate pe măsura creșterii tonajului și a traficului, motiv pentru care au fost trasate două culoare de navigație (ascendent și descendent) a 3,5 km. fiecare, separate de o zonă tampon de aceeași lățime.

...UN REMEMBER ISTORIC

Contestată și astăzi de unele state din regiune, denumirea Golfului Persic (pentru unele țări fiind încă Golful Arabiei) ne trimite în antichitate, când malul septentrional era stăpânit de perși, iar pe cel sudic, aflat mult timp sub autoritatea Imperiului Otoman, coabitau mici emirate și sultanate rivale, care trăiau din piraterie și pescuitul de perle.

În secolul al XIX-lea, britanicii au preluat controlul asupra a ceea ce numeau „*Coasta piraților*”, impunând constituirea unor protectorate (Mascut, Ormuz, Dubai, Bahrein, Kuweit...). În momentul retragerii englezilor, între 1961 (Kuweit) și 1971 (Emiratele Arabe Unite), aranjamentele de securitate erau deja preluate de SUA care, încă din 1945, semnaseră cu Arabia Saudită un acord pragmatic: protecție americană în schimbul petrolului saudit.

Începând cu 1973, *Statele Unite și-au axat politica în regiune pe doi piloni: Arabia Saudită și Iran*, încredințând șahului Mohammad Reza Pahlavi rolul de „*jandarm al Golfului Persic*”. Pentru regimul imperial, dar și pentru cele ulterioare ale Republicii islamice, Strâmtoarea Ormuz a devenit în același timp o resursă și o oportunitate de afirmare a puterii iraniene. În 1970, autoritățile de la

Teheran au renunțat să-și mai revendice suveranitatea asupra Emiratului Bahrein, însă, la 30 noiembrie 1971, cu doar două zile înainte de proclamarea independenței Emiratelor Arabe Unite, trupele iraniene au ocupat trei mici insule din Strâmtoarea Ormuz: Abu Musa, de la Emiratul Sharjah; Lesser Tunb și Greater Tunb (*ambele aparținând Emiratului Ras al-Khaimah*). Disputele asupra suveranității celor trei insule continuă până în zilele noastre: locuite de câteva familii de pescari, acestea au o importanță strategică aparte, fiind situate la intrarea vestică a strâmtoării și despărțind cele două culoare de navigație. În ultimii ani, guvernul de la Teheran a dislocat pe cele trei mici insule contingente aparținând forțelor maritime ale Gardienilor Revoluției Islamice (*pasdarani*), precum și tehnică militară avansată.

IMPORTANȚA STRATEGICĂ A STRÂMTORII

Imediat după cel de-al Doilea Război Mondial, regiunea Golfului Persic a devenit principalul centru petrolier al lumii, în ceea ce privește rezervele și producția de țiței și, apoi, de gaze naturale. Din acel moment, ***Strâmtoarea Ormuz s-a transformat într-o arteră vitală pentru exportul hidrocarburilor pentru cinci dintre cei mai importanți producători mondiali: Arabia Saudită, Iran, Irak, Emiratele Arabe Unite și Kuweit.***

Analiști economici estimează că aproximativ o treime din transporturile maritime internaționale de țiței și un sfert din cele de gaz natural lichefiat traversează Strâmtoarea Ormuz, aglomerația fiind în creștere pe fondul circulației navelor militare. Până la criza petrolului din 1973, regiunea Golfului Persic asigura peste 35% din necesarul de petrol al economiei mondiale, repartizat în proporții aproximativ egale între Europa, SUA și Japonia.

După anul 2018, țările europene și-au diversificat furnizorii, iar Statele Unite au devenit chiar exportatoare de țiței brut și produse rafinate, ca urmare a folosirii noilor tehnologii de exploatare a gazelor de șist. În prezent, SUA depind doar în proporție de 7% de petrolul din Golf, situație total diferită însă de piața asiatică (76% din tranzitul de petrol și gaze este direcționat spre China, India, Japonia, Coreea de Sud și Singapore).

De reținut că strâmtoarea se confruntă și cu un trafic transversal important, rareori luat în calcul. Principalul port iranian – Bandar Abbas – are o adâncime care nu permite acostarea în siguranță a navelor de mare tonaj, motiv pentru care cargourile (inclusiv tancurile petroliere) trebuie transbordate în porturile din Emiratele Arabe Unite, atât la dus, cât și la întors.

La toate acestea se adaugă ***un intens trafic de contrabandă din Oman și Emirate (îndeosebi Dubai) spre coastele iraniene, cu ambarcațiuni mici și rapide, care transportă mărfuri de orice natură, inclusiv din categoria celor supuse embargoului internațional. Autoritățile de la Teheran cunosc și acceptă tacit astfel de practici ilegale, care ajută într-un fel la supraviețuirea economiei iraniene.***

SUVERANITATEA ASUPRA STRÂMTORII ȘI DREPTUL MARITIM INTERNAȚIONAL

De regulă, circulația printr-o strâmtoare face obiectul unui tratat internațional, ceea ce nu este cazul în speța noastră (Ormuz), unde prevalează dreptul cutumiar și *prevederile Convenției Națiunilor Unite de la Montego Bay*, negociată în 1982 în Jamaica și intrată în vigoare 12 ani mai târziu. Tratatul a fost ratificat de 162 de state, inclusiv de Oman, în timp ce Emiratele Arabe Unite și Iran l-au semnat, însă nu l-au ratificat, iar SUA au refuzat să-l semneze.

*

Convenția de la Montego Bay extinde limita apelor teritoriale de la 3 la 12 mile marine, astfel încât apele Strâmtoarii Ormuz sunt partajate, din punct de vedere juridic, între Sultanatul Oman și Iran. Autoritățile de la Muscat și Teheran cooperează aparent fără probleme, organizând anual manevre militare navale comune în apele strâmtoarii. Relațiile dintre cele două țări, care irită îndeosebi Arabia Saudită, ar putea surprinde cititorul neavizat, de vreme ce Sultanatul Oman se află, încă din 1970, sub umbrela de securitate americano-britanică. Explicația trebuie căutată în realismul politicii de echilibru promovate de Sultanul Qaboos bin Said, aflat timp de 50 de ani (1970-2020) în fruntea minusculului stat riveran strâmtoarii.

*

Apele teritoriale ale celor două țări sunt deschise tranzitării, iar autoritățile de la Teheran nu pot, *de jure*, să decidă unilateral închiderea strâmtoarii, situație ce ar încălca dreptul cutumiar. Pe de altă parte, *Statele Unite nu recunosc extinderea limitei apelor teritoriale la 12 mile marine*, susținând că tranzitul prin Strâmtoarea Ormuz este supus doar reglementărilor navigației în apele internaționale.

TEHERANUL AMENINȚĂ CU BLOCAREA STRÂMTORII

În momente tensionate ale raporturilor cu SUA și/sau unele state din regiune, autoritățile iraniene agită comunitatea internațională cu declarații belicoase referitoare la închiderea navigației prin strâmtoare, deși acest lucru nu s-a produs, practic, niciodată.

A existat, totuși, o tentativă în timpul războiului iranio-irakian, când *Saddam Hussein a decis* (1984) *să extindă conflictul în apele Golfului Persic, lansând atacuri asupra terminalelor și a petrolierelor iraniene*. Fostul dictator miza pe decizia iraniienilor de a bloca traficul prin strâmtoare, care ar fi atras cu certitudine riposta fermă a comunității internaționale și măsuri dure împotriva autorităților de la Teheran. Surpriză, însă: iraniienii au atacat tancurile petroliere ale țărilor care-l susțineau pe Saddam Hussein și au plantat mine flotante în apele strâmtoarii, care puteau avaria/scufunda orice navă în tranzit, civilă sau militară. În acele confruntări, 546 de vase, îndeosebi comerciale, au fost atinse de minele flotante, iar 50 dintre acestea au eșuat. Circulația se desfășura în convoaie protejate de nave militare, polițele de asigurare au crescut de peste patru ori și s-au cheltuit ulterior sume importante cu deminarea și dragarea căilor de transport.

Cu toate acestea, traficul prin Strâmtoarea Ormuz, deși îngreunat, nu a fost niciodată întrerupt.

Experți politico-militari susțin că, în pofida unor astfel de amenințări, guvernul de la Teheran nu ar putea să recurgă la o asemenea măsură, având în vedere că 90% din petrolul brut iranian trece prin Strâmtoarea Ormuz, iar o eventuală blocadă i-ar diminua posibilitățile și așa reduse de export pe piața asiatică. Mai mult, cel puțin doi mari producători apropiați de Iran ar deveni victime ale blocajului: Irak – pentru cea mai mare parte din exporturile de petrol, respectiv Qatar, în ce privește întregul export de gaze lichefiate.

Liderul religios, ayatollahul *Ali Khameney*, și *Corpul Gardienilor Revoluției Islamice* au dispus măsuri suplimentare pentru a preveni/descuraja o eventuală „reacție disproporționată” a SUA, sens în care au sporit securitatea bazelor de rachete sol-mare din portul *Bandar Abbas* și *Jask*, dar și nivelul forțelor dislocate pe Insulele *Tunb* și *Abu Musa*.

POT STATELE UNITE SĂ GARANTEZE LIBERA CIRCULAȚIE PRIN STRÂMTOARE?

Din 1945, SUA s-au angajat să asigure acces neîntrerupt la resursele petrolifere din Golful Persic – via Strâmtoarea Ormuz – la prețuri „rezonabile” și în cantități suficiente pentru necesitățile Statelor Unite și ale aliaților tradiționali ai Administrației de la Washington, intenții ușor de descifrat dacă privim doar cartografia dezvoltată în timp a bazelor militare americane navale (*Bahrein, Abu Dhabi, Fujairah și Oman*), sau aeriene (*Irak, Kuweit, Qatar, Emiratele Arabe Unite și Oman*).

Dacă avem în vedere și bazele navale britanice din Bahrein, Mascat și Duqm, baza franceză interarme din Abu Dhabi, dispozitivele militare dislocate de Anglia în Oceanul Indian (*Diego Garcia*) sau livrările de armament american modern către unele state din zonă, putem concluziona, fără teama de a greși prea mult, că *regiunea Golfului Persic adăpostește cea mai mare concentrare de baze militare din lume.*

Cheltuielile pentru menținerea unui tranzit normal prin strâmtoare sunt suportate, aproape în întregime, de partea americană care, în ultima parte a mandatului președintelui republican Donald Trump, a început să se întrebă tot mai vocal de ce trebuie să plătească contribuabilul american pentru a proteja navele altor țări, vizate fiind China, Japonia și India. De altfel, fostul locatar de la Casa Albă lansase Programul „*Santinela*”, în cadrul căruia guvernele de la Beijing și Tokyo ar fi trebuit să aloce resurse financiare importante, pentru a împărți astfel cu SUA povara garantării siguranței traficului maritim prin strâmtoare.

DE PE MARE, PE USCAT? MAI SIGUR, DAR GREU DE MATERIALIZAT!

În prezent, *există puține opțiuni terestre pentru a ocoli tranzitul prin Strâmtoarea Ormuz*, care pot transporta însă un volum redus de hidrocarburi.

- Din zona petroliferă din Estul Arabiei Saudite, cu deschidere la Golful Persic, în perioada 1951-1983, jumătate din producția de țiței a fost exportată spre Liban, via Iordania și Siria, prin *oleoductul Trans-Arabian Pipeline (Tapline)*, rută abandonată după declanșarea războiului civil.

Dar, pentru a nu depinde total de tranzitul prin strâmtoare în caz de conflict, saudiții au construit ulterior (1981-1987) *oleoductul Est-Vest*, de fapt trei conducte de 1200 km., între Damman și terminalele *Yanbu* și *Ras Al-Muajjiz* de la Marea Roșie (un gazoduct și două conducte paralele pentru petrol).

- Ca măsură suplimentară de securitate, încă de la declanșarea războiului dintre Iran și Irak, *guvernul de la Riad a început să transfere mari cantități de țiței brut în rezervoarele amplasate în Fujairah*, din rațiuni ușor de înțeles: Fujairah, port cu ape adânci, este singurul din cele șapte emirate ale EAU riveran Golfului Oman, aflat la adăpost de tirurile beligeranților sau de blocarea strâmtoării. În 2012, a intrat în exploatare un *oleoduct de 406 km., care leagă portul Fujairah de zăcămintele petrolifere situate la sud de Abu Dhabi (Habshan-Fujairah Oil Pipeline)*, sporind astfel importanța și atractivitatea micului emirat (46 km²).

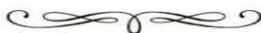
Saudiți, iranieni, sud-coreeni și numeroși alți jucători sunt atrași de facilitățile emiratului: securitatea sporită și tarifele de asigurare a navelor mult inferioare celor care tranzitează Strâmtoarea Ormuz.

Aceste oleoducte saudite sau emirateze sunt, în prezent, singurele alternative care potocoli ruta tradițională de transport al hidrocarburilor pe cale maritimă și asigură exportul unor cantități limitate din extracția celor două state. De reținut și faptul că transportul unor containere gigant de proveniență asiatică constituie o mare parte a tranzitului prin strâmtoare, situație pentru care nu există nicio altă opțiune terestră, rutieră sau feroviară.

*

Analizele experților concluzionează că **niciun stat nu are interesul și nici capacitatea de a bloca pe termen lung tranzitul prin strâmtoare**, situație care ar putea provoca turbulențe majore în economia mondială, începând cu creșterea vertiginoasă a primelor de asigurare pentru transportatori și terminând cu explozia prețului mondial al barilului de țiței. **Strâmtoarea Ormuz rămâne deci un punct strategic incontestabil, iar eventualele mutări iresponsabile ale actorilor militari prezenți în zonă ar putea genera un conflict cu consecințe regionale și internaționale dificil de gestionat.**

CHINA – UN DRAGON DE HÂRTIE?

Alexandru Botez

„Decidenții politici occidentali ar trebui să privească în viitor cu optimism și mai multă încredere în avantajele oferite de comerț, piețele libere și potențialul superior al oamenilor liberi.”

David Frum - analist politic american

În discursul privind starea națiunii prezentat în sesiunea comună a legislativului de la Washington, președintele Joe Biden a menționat de patru ori China, dar practic au existat trimiteri mai mult sau mai puțin explicite aproape în fiecare frază a acestuia. **„Suntem în competiție cu China pentru a ne menține poziția de învingători în secolul XXI”**, a afirmat șeful executivului american. Persoane din anturajul său relevă însă o adevărată obsesie a acestuia, ca și a întregii elite politice actuale de la Washington, față de provocările reprezentate de China. Conform postului de televiziune CNN, **„consilierii lui Biden sunt convinși că președintele consideră că, în ce privește China, are de-a face cu un test prin prisma căruia va fi judecată în viitor președinția sa de către istorici.”**

În contextul în care asistăm la o adevărată campanie de diabolizare a Chinei pe tema amenințării pe care aceasta ar reprezenta-o și în care se implică majoritatea politicianilor și mass-media din Occident, dorim să relevăm cititorilor noștri că există și alte voci, care contrazic o astfel de abordare și nu sunt de acord cu evaluările privind capacitățile și intențiile reale ale Beijingului.

CHINA - O ȚARĂ A LUMII A TREIA?

În ultimul timp, se discută mult despre creșterea economică impresionantă și expansiunea influenței internaționale a Chinei.

Într-un amplu studiu publicat recent în *Geopolitical Futures* de analistul politic american George Friedman, plecând de la realitatea incontestabilă că economia acestei țări a crescut constant și considerabil în ultimii 40 de ani, autorul atrage atenția însă că, **„în general, este neglijat faptul că moștenirea lăsată de Mao a fost o Chină extraordinar de săracă.”** Prin urmare, cu vastul său potențial de forță de muncă ieftină și cu o cultură sofisticată, a fost normal că aceasta a înregistrat o creștere economică remarcabilă, după eliminarea constrângerilor anterioare.

China a ajuns să dispună de una din cele mai mari economii din lume, întrecută doar de Statele Unite. Decalajul dintre Statele Unite și China este încă mare, produsul intern brut al acesteia din urmă ajungând la 70% față de cel al Americii. Desigur, acest decalaj este mult mai mic decât cel din urmă cu 40 de ani sau chiar 20 de ani. Totuși, este imens.

PIB este producția agregată a unei națiuni, iar cele 14 trilioane de dolari realizați de economia chineză pot fi considerați un miracol. Nu este însă miracolul care pare la prima vedere.

PIB poate fi o imagine a unei economii în întregul ei. Alte posibilități de evaluare a acesteia este raportarea PIB-lui la populație (*per capita*) sau evaluarea bunăstării cetățenilor chinezi comparativ cu alte țări, prin compararea puterii de cumpărare (PPP), respectiv cantitatea de utilități imobiliare sau de hrană care pot fi cumpărate cu o sumă fixă de bani.

Din punct de vedere al PIB *per capita*, China se află pe locul 59 în lume, după țări precum Costa Rica, Seycheles și Maldvine. Din punct de vedere al PPP, China se află pe locul 73, după Guyana și Guineea Ecuatorială. Pentru comparație, Statele Unite se situează la primul indicator pe poziția 5, după Luxemburg, Elveția, Irlanda și Norvegia, iar la al doilea pe locul 7.

PIB *per capita* are tendința să fie mai mare în țările relativ mici, omogene din punct de vedere social și etnic, cu resurse financiare solide sau bazate pe o singură marfă de mare valoare. Statele Unite sunt o țară mare, diversă din punct de vedere social și etnic, cu o economie uriașă și diversă. Dacă ținem seama de aceste circumstanțe, ocuparea locului 5 în lume este o realizare semnificativă.

Situarea Chinei pe locul 59, respectiv 73 la acești indicatori, precum și statutul țărilor cu care se învecinează în aceste clasamente, oferă o imagine extrem de diferită a Chinei.

În termeni agregați, China este depășită doar de Statele Unite. La aceeași indicatori, dar *per capita* sau al bunăstării cetățenilor, se află printre cele mai sărace țări din Lumea a Treia, relevă George Friedman.

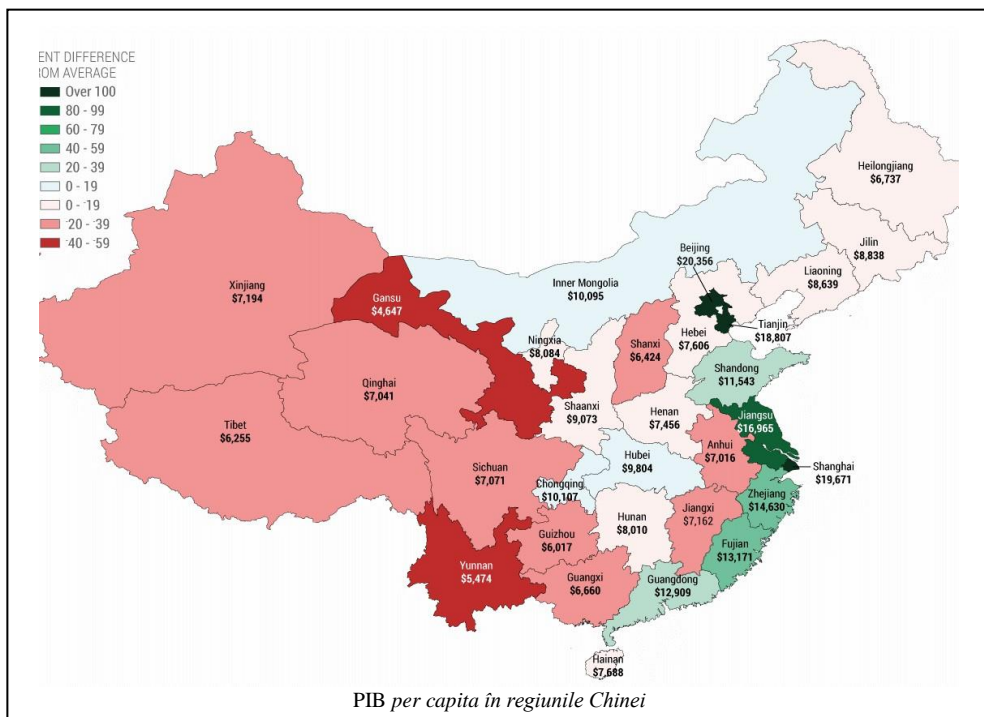
O altă problemă cu care se confruntă China este cea a inegalităților economice dintre regiunile sale. Toate țările se confruntă cu astfel de inegalități. Uneori, acestea nu au efecte semnificative, dar alteori pot destabiliza țara.

China a crescut prin crearea unei economii vaste. Majoritatea societăți chineze nu face parte din elita de pe coasta estică, care gestionează comerțul internațional al țării, sectorul bancar și de investiții sau complexul militar-industrial și al cărei nivel de viață este în mare măsură comparabil cu cel din Statele Unite.

De altfel, Beijingul găzduiește în prezent mai mulți miliardari decât oricare alt oraș din lume, conform listei miliardarilor întocmită anual de revista *Forbes*.

Aceasta în condițiile în care, o parte considerabilă a populației, care trăiește în interiorul țării, are un nivel de trai apropiat de cel din Guineea Ecuatorială.

Ceea ce nu este cazul în Statele Unite!

CHINA – DRAGONUL DE HÂRTIE?

În anul 2018, profesorul american de științe politice Michael Beckley de la Tufts University, a publicat o remarcabilă carte intitulată: „*Fără rival: de ce America va rămâne singura superputere a lumii*”, în care susține că majoritatea evaluărilor privind puterea economică, financiară, tehnologică și militară a Chinei sunt exagerate, prin folosirea unor date statistice irelevante și inexacte. În același timp, avantajele de care se bucură Statele Unite sunt sistematic subevaluate.

1. Afirmația că China va depăși Statele Unite la toți termenii de comparație este discutabilă și eronată. Astfel, Beckley susține că nu trebuie acordată prea multă atenție cifrelor care relevă mărimea PIB și previziunilor conform cărora economia chineză o va depăși pe cea americană încă din anul 2030. Ar trebui să ne amintim că și în jurul anului 1830, China avea cea mai mare economie din lumea acelor timpuri, dar nu a devenit o superputere, așa cum - cel mai probabil - nu se va întâmpla nici peste un deceniu, este de părere Beckley.

2. Referitor la puterea militară a Chinei, majoritatea analiștilor și politicienilor occidentali atrag insistent atenția asupra unor presupuse planuri ale Beijingului de dezvoltare a forțelor navale, cu nucleul constituit de cele 2 portavioane, mai mult sau mai puțin funcționale și în orice caz învechite (primul achiziționat la începutul anilor 1990 de la Uniunea Sovietică, iar al doilea este o copie a primului). Nimeni nu pomeneste însă faptul că instrucția de luptă a piloților chinezi este mai redusă cu 100 – 150 de ore de zbor decât cea a omologilor americani și că astfel de activități au început în China doar din 2012. Instruirea trupelor Armatei Populare de Eliberare se face conform concepțiilor

doctrinare specifice primei jumătăți a secolului XX și le sunt în totalitate străine teoriile moderne privind un conflict militar între marile puteri. 20 – 30% din timpul alocat pregătirii militarilor chinezi este ocupat de îndobținarea politică cu „*învățăturile lui Mao*”, iar aplicațiile militare sunt organizate între aceleași categorii de arme, fiind neglijată testarea interoperabilității lor de ansamblu.

3. Îngrijorări nejustificate sunt exprimate și în ce privește competitivitatea studenților chinezi, dar argumentele la care se apelează se referă exclusiv la rezultatele înregistrate de unii dintre aceștia la diverse teste sau rezultate obținute la concursuri organizate la anumite materii. Este trecut cu vederea faptul că este vorba doar de studenți selecționați în prealabil dintre cei cu abilități speciale. Spre deosebire de Statele Unite, unde școlile publice, care acoperă pe cele elementare și liceale (high school) sunt gratuite, dar pentru frecventarea acestora din urmă, în China, părinții trebuie să plătească taxe de studii și să suporte și alte cheltuieli, ceea ce face ca 76% din populația activă să nu fi absolvit liceul. Lucrurile nu stau mai bine nici în învățământul superior. Mulți studenți chinezi consideră că universitățile pe care le frecventează sunt doar „*fabrici de diplome*”, din cauza numărului mare de studenți raportat la cel al profesorilor (dublu față de cel din universitățile americane), practicării pe scară largă a diverselor înșelătorii pentru a obține note de trecere și nu în ultimul rând lipsa accesului la surse de informare (Google Scholar, sau colecții de reviste academice). De asemenea, aproximativ un sfert din timpul de studii este alocat îndobținării politice cu aceleași „*învățături ale lui Mao*”.

4. Rezultatele remarcabile și indiscutabile din domeniul dezvoltării industriale sunt umbrite de o serie de aspecte care pun sub semnul întrebării perspectivele acestei ramuri economice a Chinei. Astfel, totalul cheltuielilor făcute de firmele chineze pentru cercetare/dezvoltare (R&D) ca procent din totalul încasărilor din vânzări, este de patru ori mai mic decât al firmelor americane. În plus, companiile chineze sunt în proporție covârșitoare dependente de tehnologii obținute din străinătate, se bazează pe folosirea muncii manuale și se află la un nivel incipient de automatizare. Un exemplu elocvent în acest sens este faptul că, în medie, în China, se folosesc doar 19 roboți industriali/10.000 de muncitori, pe când în Statele Unite, același indicator relevă folosirea a 176 de roboți industriali.

Desigur, nimeni nu poate nega aspirația Chinei de a depăși Statele Unite la capitolul puterii industriale, dar drumul pe care s-a angajat este îngreunat de o serie de obstacole specifice. O treime din oamenii de știință chinezi recunosc că au plagiat sau falsificat rezultatele cercetărilor lor (față de 2% în Statele Unite), iar 2/3 din puținii bani alocați pentru R&D se pierd datorită corupției.

5. Folosirea unor termeni de comparație între China și Statele Unite este irelevantă, mai susține Beckley. Astfel, dacă ne referim la cheltuielile militare trebuie ținut cont nu atât de mărimea acestora, cât de obiectivele reale ale celor două armate. În timp ce armata chineză are ca misiune primordială menținerea la putere a actualului regim politic de la Beijing și prin urmare este îndreptată

împotriva unor amenințări interne, armata americană are misiuni care vizează exclusiv obiective externe. De asemenea, compararea PIB-urilor realizate de China și de Statele Unite distorsionează raportul de putere real dintre cele două țări, având în vedere că Beijingul alocă o mare parte din resursele economice de care dispune pentru acoperirea nevoilor de subsistență elementare ale populației, pentru a preveni izbucnirea unor eventuale revolte populare.

Beckley susține acest punct de vedere printr-un recurs istoric. Conceptul de PIB nu exista în secolul XIX, dar economiștii au calculat retrospectiv acest indicator economic și au constatat că în anii 1800 Imperiul Chinez avea un PIB mult mai mare decât cel al Marii Britanii. Armata chineză era compusă din 800.000 de militari, ceea ce depășea enorm mărimea armatei britanice. Cu toate acestea, când cele două imperii s-au confruntat militar (în cele două Războaie ale Opiului, din 1839 și 1842 și apoi din nou în 1858) China a fost înfrântă cu ușurință. Cum a fost posibil acest lucru? În primul rând din cauza faptului că în acele vremuri regimul de la Beijing se confrunta anual în medie cu 25 răscoale locale sau acte de banditism, ceea ce făcea ca o mare parte a armatei sale să fie angajată în operațiuni de combatere a acestora. Forțele militare disponibile pentru a face față unor amenințări externe erau insuficiente și necorespunzătoare din punct de vedere al pregătirii de luptă și dotării cu armament. O altă componentă a răspunsului la întrebarea de mai sus a fost faptul că mărimea nu înseamnă întotdeauna și putere. Deși resursele Chinei erau enorme în forma lor agregată, cea mai mare parte a lor erau consumate pentru subsistență. În secolul XIX Marea Britanie producea doar jumătate din ce producea China, dar făcea acest lucru cu o populație de 13 ori mai mică decât a Chinei, dispunând în acest fel de mai multe resurse pe care le putea distribui în mai multe direcții. În fine, cei care se bazează pe copierea realizărilor altora sunt net dezavantajați comparativ cu inovatorii tehnologici, fiind întotdeauna în urma rivalilor care promovează creativitatea. Acest lucru este valabil nu doar în economie, ci și, în ultimă instanță, pe câmpul de luptă. Așa se explică faptul că în timpul Războaielor Opiului, armate chineze de mii de oameni au fost pur și simplu spulberate, adesea doar în câteva minute de sute, dacă nu chiar, de doar zeci de soldați britanici.

Beckley evită să se pronunțe dacă ceva asemănător din timpul Războaielor Opiului se poate repeta în secolul XXI, mai ales că acum puterile nucleare sunt obligate să se abțină de la operațiuni expediționare. Ceea ce relevă acesta este faptul că ar fi o eroare gravă de evaluare să ne bazăm doar pe compararea PIB-urilor Chinei și Statelor Unite, în condițiile amenințărilor interne cu care se confruntă China, precum și realitatea poziționării ei geografice, respectiv că accesul ei la oceanul planetar poate fi interzis de o serie de inamici potențiali, de la Rusia - în Nord, Coreea, Japonia, Filipine, Vietnam – în Sud.

Într-o discuție pe care politologul american David Frum a avut-o cu Michael Beckley, cu puțin timp înainte de discursul adresat națiunii al președintelui Joe Biden, profesorul de la Tufts University a fost chestionat dacă

își menține evaluările privind capacitățile reale ale Chinei, pe care le-a făcut în cartea sa. Răspunsul său a fost afirmativ.

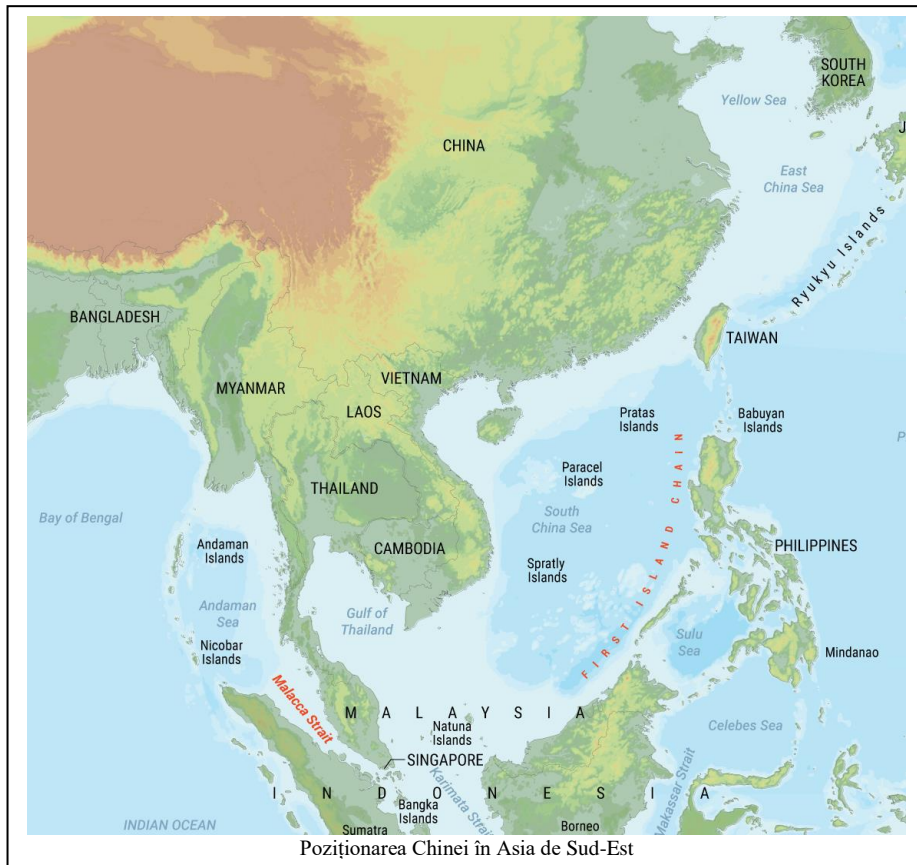
CARE POATE FI STRATEGIA CHINEI?

Având în vedere complexitatea și caracterul contradictoriu al evaluărilor privind perspectiva evoluției Chinei în viitorul apropiat, dar și peste 2 – 3 decenii, este evident că țările potențial rivale ale acesteia, în primul rând Statele Unite, sunt preocupate de elaborarea unor scenarii, care să aibă în vedere fie o confruntare militară, fie o acomodare. Același lucru este valabil și în ce privește China. Dacă Statele Unite vor ajunge vreodată la o confruntare militară cu China, nimic nu este mai important decât înțelegerea poziției strategice a Chinei sau mai precis care este modul în care această poziție strategică o va determina să acționeze în viitor.

Extrem de interesant în acest sens este studiul publicat de *Geopolitical Futures* la 16.03.2021, intitulat „*Punctul de vedere strategic al Chinei*”. Conform autorului, politologul american George Friedman, China se confruntă cu două provocări existențiale fundamentale: menținerea unității teritoriale și prevenirea instabilității sociale interne. Evenimentele de-a lungul frontierei cu Tibet sau Xinjiang și, într-o măsură mai mică, din Mongolia Interioară, trebuie ținute sub control. În același timp, discrepanțele economice dintre regiunea litorală și cea centrală și de vest a Chinei, care au alimentat revoluția lui Mao și nu au fost soluționate nici în zilele noastre, trebuie gestionate. Un element important al acestui management este creșterea economică. În primii ani, aceasta a fost explozivă, deoarece dezvoltarea era raportată la nivelul economic moștenit.

China a avut tendința de a acorda prioritate situației economice interne, dar constată acum că această creștere economică nu poate fi susținută doar pe baza consumului intern, iar accesul la piețele globale este vital. China depinde de liniile de comunicație maritime, care pleacă și sosesc în porturile sale de pe litoral. Idei de felul celei al unor linii de transport terestre spre Europa, mult trâmbițatul *Drum al Mătăsii* (Belt and Road Initiative), nu s-a maturizat ca o alternativă.

Accesul la oceanele mondiale constituie unul din fundamentele strategiei Beijingului. Prin urmare China trebuie să-și consolideze puterea sa navală dar, indiferent de intențiile declarate ale Beijingului, acest lucru determină alte puteri din Regiunea Oceanului Pacific, în primul rând Statele Unite, să fie extrem de circumspecte. Cel mai important element al acestei realități este vastul sistem de alianțe al Statelor Unite cu țări care în mod formal sau informal sunt ostile Chinei: Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Filipine, Indonezia, Vietnam, Singapore, Australia și India. Acesta constituie o masivă alianță strategică, dar și o alianță economică semnificativă care cuprinde în același timp parteneri economici cheie ai Chinei.

Practic, oricând, accesul Chinei la oceanele planetare poate fi blocat, fiind afectată astfel dezvoltarea economică internă a Chinei și poate provoca tulburări sociale în această țară.

Deocamdată, Statele Unite nu au blocat accesul Chinei la oceanul planetar și nici nu au amenințat că o vor face. Dar China trebuie să țină cont că acest lucru este posibil, iar capacitățile americane în acest sens reprezintă o amenințare la adresa Chinei.

Din punct de vedere al intereselor Statelor Unite, avansarea Chinei spre est, pe linia care unește Insulele Aleutine – Strâmtoarea Malacca, ar însemna extinderea influenței chineze în Oceanul Pacific, ceea ce ar fi o amenințare majoră la adresa intereselor vitale ale Americii.

Pe de altă parte, China nu își poate permite să se angajeze într-o confruntare militară directă cu Statele Unite. Forțele sale navale nu au experiența unor războaie și ar putea face față doar unor confruntări între flote. Teoretic, China ar putea înfrânge flota americană, dar nu va putea fi sigură că acest lucru ar fi o catastrofă pentru Statele Unite, care să ducă în final la prăbușirea regimului politic de la Washington și a economiei americane.

Statele Unite dispun de vaste resurse și capacități. Dacă ar fi să privim retrospectiv strategia de război a Statelor Unite, înfrângerile inițiale au fost

urmate întotdeauna de contraatacuri masive. Prin urmare, cu excepția situației puțin probabile în care Statele Unite ar intenționa să blocheze comerțul efectuat prin porturile chineze, riscul unui război ar fi prea mare pentru guvernării de la Beijing.

Deci, conform lui George Friedman, China trebuie să își mențină cu orice preț creșterea economică pentru a-și asigura stabilitatea politică internă. Nu poate admite posibilitatea unor acțiuni militare americane care să-i afecteze economia. Situația economică actuală a Chinei este satisfăcătoare și în mod cert, un război nu o va îmbunătăți.

Singura soluție rațională pentru China, se susține în studiul întocmit de *Geopolitical Futures*, este să se acomodeze cu cerințele Statelor Unite în principalele chestiuni economice, fiind conștientă de faptul că americanii nu au apetit pentru război, care poate fi declanșat doar ca urmare a unei presiuni semnificative și sinucigașe din partea Chinei.

Cu alte cuvinte, China trebuie să evite confruntarea militară și să promoveze acomodarea economică și politică, în primul rând cu Statele Unite.

**

China este o mare putere, incontestabil cu potențial de a deveni în deceniile următoare o supraputere. Dar, la fel ca toate marile puteri, deocamdată are și slăbiciuni, pe care competitorii ei trebuie să le cunoască și să le înțeleagă.

Teama și prudența determină marile puteri să se concentreze pe liniile de forță și să neglijeze slăbiciunile altora. Procedând astfel, au însă tendința să amplifice nejustificat puterea unui competitor.

MARTOR DIN UMBRĂ AL EXODULUI SAȘILOR ȘI ȘVABILOR DIN ROMÂNIA

Ion Dridea

Sașii transilvăneni (în limba germană Siebenbürger Sachsen) sunt o populație de origine etnică germană stabilită în sudul și nordul Transilvaniei începând cu mijlocul secolului al XII-lea în timpul domniei regelui Ungariei Geza (1141-1162). Timp de câteva decenii sarcina principală a coloniștilor germani a fost apărarea granițelor Regatului ungar din sudul Transilvaniei. Colonizarea a fost un proces care a durat până în secolul al XIV-lea. Atestarea documentară are loc în 1206 când regele Andrei al II-lea al Ungariei (1205-1235) a conferit privilegiile sașilor și le-a asigurat un statut juridic propriu. Primii coloniști germani au provenit din teritoriile situate în bazinele râurilor Rin și Mozela.

Șvabii bănățeni (în limba germană: Banater Schwaben, în română simplă șvabi) sunt o etnie germană din grupul șvabilor dunăreni care au emigrat în Banat cu peste 200 de ani în urmă, venind din diferite regiuni din sudul Germaniei. Coloniștii proveneau mai ales din regiunile de pe malul stâng al Rinului, Lorena, Hessa renană și Palatinat, câțiva, puțini, și din Bavaria și Șvabia. Ei au venit în Transilvania în trei valuri: 1718-1740; 1744-1772; 1783-1787. Majoritatea coloniștilor proveneau din mediul rural, erau fii de familii sărace de țărani, care nu vedeau mari șanse de succes și afirmare în țara lor de baștină.

Sașii și șvabii trăitori în România în diferite etape istorice au fost denumiți generic „*germanii din România*” (în limba germană: *Rumaniendeutsche*). Dacă în Regatul România trăiau 547.421 de germani (4,1% din populația țării), conform recensământului din 1930, numărul lor a scăzut ajungând în 2002 la 59.764, iar în 2011 la 36.042, reprezentând 0,17 %.

În decursul anilor, minoritatea germană din Transilvania a fost folosită adesea ca masă de manevră politică de către mai marii vremurilor. Astfel, minoritatea germană, care la 31 decembrie 1910, conform propriilor evaluări, avea 230.697 persoane, a întâmpinat Primul Război Mondial cu euforie, sentimentul de loialitate și de datorie față de suveranul de la Viena fiind dublat de filiația națională, respectiv de încrederea puternică în invincibilitatea Imperiului German, considerat adevărata „*țară de origine*” (Mutterland). Mobilizarea pentru participarea la război s-a făcut pe un fond sentimental foarte pronunțat, fiind susținută de elite care sperau într-o victorie rapidă a Puterilor Centrale, astfel explicându-se răspunsul prompt al chemării sub arme lansat de împăratul-rege, înrolările însemnate de voluntari și donațiile în bani, produse agricole și bunuri pentru împrumuturile de război.

Politica celui de-al Treilea Reich față de România a avut o influență nefastă asupra sorții populației germane trăitoare aici. Ca urmare a semnării

Pactului Ribbentrop-Molotov (anexă secretă la Tratatul de neagresiune), pe 28 iunie 1940 și în zilele următoare ale anului 1940, Uniunea Sovietică a ocupat Basarabia și Bucovina de Nord, incluse în înțelegerea dintre părți spre a intra în sfera de influență sovietică. Înainte de intrarea trupelor sovietice, mulți germani din aceste teritorii au fost strămutați forțat în teritorii ale Reichului: Danzig, din Prusia Răsăriteană - în prezent Gdańsk în Polonia -, Wartheland, Silezia Superioară, grupuri mai mici în Protectoratul Boemia și Moravia (Protektorat Böhmen und Mähren), Regiunea Sudetă, și în Lorena- Luxemburg (Lothringen-Luxemburg), în cadrul programului numit „*Heim ins Reich*”. Ulterior, guvernul de la Berlin a convenit cu cel din București și strămutarea germanilor din Bucovina de Sud și din Dobrogea, precum și din Vechiul Regat al României. Au fost afectate, în total, 214.630 persoane.

Ca urmare a Dictatului de la Viena (30 august 1940), Transilvania de Nord a fost anexată Ungariei. Cu această ocazie, pentru prima dată în istorie, teritoriile locuite de sașii transilvăneni au fost despărțite și circa 70.000 de germani au (re)devenit cetățeni ai Ungariei. În urma tuturor acestor schimbări teritoriale și prin strămutarea populației, numărul de etnici germani care locuiau în România a scăzut cu mai mult de o treime.

În februarie 1942, și în mai 1943, Germania a încheiat înțelegeri cu Ungaria, respectiv cu România, în urma cărora etnicii germani apți pentru serviciul militar, deși cetățeni ungari (în Transilvania de Nord, intrată în componența statului ungar prin Dictatul de la Viena) sau cetățeni români (în Transilvania de Sud, rămasă în componența României), au putut fi încorporați în unități militare germane regulate, în Waffen-SS, în întreprinderi cu producție de război, ori în *Organizația Todt* (o unitate specială care a avut în timpul războiului misiunea de a construi buncăre și de a executa alte lucrări de geniu). Ca urmare a acestor acorduri, aproximativ 95% din etnicii germani apți de luptă din România (sași transilvăneni și șvabi bănățeni) s-au înrolat voluntar în unitățile Waffen-SS (în total, aproximativ 63.000 persoane), câteva mii servind în unitățile speciale de intervenție ale Serviciului de Securitate SS (SD-Sonderkommandos), dintre care cel puțin 2000 etnici germani. Aproximativ 15% din etnicii germani din România care au servit în armata germană au murit în război.

După 23 august 1944, când trupele sovietice au ocupat România, mulți din sașii și șvabi din Transilvania au fost evacuați de Germania, astfel că circa 100.000 dintre ei au fugit din calea Armatei Roșii. O parte dintre ei s-a întors și a suferit multe discriminări ale autorităților române, nou instaurate. Pentru cei rămași în România au urmat încadrarea în detașamente de muncă obligatorie și deportări în Uniunea Sovietică și în Bărăgan. Se estimează că peste 50.000 de sași și șvabi din Transilvania și Banat au fost deportați în Rusia după al Doilea Război Mondial și că aproape 10.000 dintre aceștia au murit în lagărele rusești. Din supraviețuitori s-au întors în România numai câteva mii.

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, între RFG și România a apărut un contencios pe tema *reunificării familiilor* despărțite arbitrar

din cauza războiului. Parte din membrii aceleiași familii trăia în România și alta în RFG. Această situație își avea sorgintea în hotărârea URSS, imediat după terminarea războiului, ca toți germanii din România, ca de altfel și din alte țări și regiuni estice, care s-au înrolat în trupele naziste și au luptat alături de Germania fascistă sau au ajutat în orice fel mașina de război germană, să fie declarați prizonieri de război și trimiși la așa-zisa muncă de reconstrucție în Gulagul sovietic din Siberia.

Începând cu anul 1948 și până aproximativ în 1960, sub presiunea instituțiilor internaționale, Uniunea Sovietică a fost determinată să elibereze prizonierii de război aflați încă în viață, printre care și cei care proveneau din România. O parte din cei eliberați au fost repatriați în RFG, altă parte în RDG și cei mai mulți în România. Nu sunt date certe pe ce criterii s-au ales țările de repatriere. Astfel, a luat naștere o problemă greu de rezolvat pentru acele vremuri și anume *problema reîntregirii familiilor*, prevăzută în Carta drepturilor omului, semnată și de România. În consecință, sașii și șvabii din România, potențați și de rudele din RFG au început, în număr mare, să depună cereri de emigrare, motivând cu reîntregirea familiilor.

Autoritățile române erau nepregătite și complet depășite să facă față avalanșei de cereri de emigrare. Aprobările se dădeau foarte greu și cu multă întârziere. Să nu uităm că aceste evenimente se derulau în plin Război Rece, când între cele două sisteme politice mondiale se manifesta o serioasă lipsă de încredere reciprocă. Pe de altă parte se exercitau presiuni de către guvernul vest-german și instituțiile internaționale pentru apărarea drepturilor omului care vizau accelerarea procesului emigrării. Cu toate acestea, în RFG erau personalități politice de primă mărime, ca de exemplu, Franz Joseph Strauss, primul-ministru al landului Bavaria, care aprecia că „*guvernul de la Bonn face mult caz propagandistic în problema emigrării*”. El vedea tratarea separată a emigrării etnicilor germani din România de rezolvarea cazurilor umanitare. După părerea sa cazurile umanitare erau: părinți-copii, soți-soții și nu frate-frate sau alte grade de rudenie.

O accelerare a emigrărilor însemna și crearea unui gol de forță de muncă calificată în economie, tocmai în perioada când România făcea eforturi de industrializare. Este bine cunoscut că sașii și șvabii făceau parte din pătura cea mai calificată a populației din România. Reprezentanțele diplomatice românești din străinătate, îndeosebi din R.F.Germania, erau asaltate de: rudele celor care voiau să emigreze, parlamentari vest-germani, membrii unor organizații și asociații ale sașilor și șvabilor originari din România, Crucea Roșie vest-germană etc., care propuneau tot felul de variante, menite să accelereze procesul de emigrare. Unele propuneri se refereau la instituirea unor taxe de urgență, altele la plata unor sume de bani, funcție de pregătirea profesională și situația socială a celor care primeau aprobarea de emigrare.

Toate aceste propuneri au fost analizate la nivelul Ministerului de Interne român, respectiv Direcția de pașapoarte și la nivelul Serviciilor de informații,

intern și extern, instituții care apoi au informat conducerea de partid și de stat din acea perioadă. S-a obținut astfel acordul verbal pentru derularea celei de-a doua variante propusă. Totodată, partea vest-germană a procedat la fel, dându-și acordul pentru varianta respectivă. Pentru operaționalizarea deciziei s-au stabilit de ambele părți persoanele de contact care acționau sub directa coordonare a serviciilor de informații românești și vest-germane. Din partea vest-germană s-au numit câțiva „avocați” iar din partea română cadre ale serviciilor de informații. Avocații contactau familiile din R.F.Germania care solicitau rufe din România, întocmeau listele nominale și le predau emisarilor români. La anumite perioade, după acordarea vizelor, emisarii români primeau sumele convenite. La început banii s-au primit în numerar, însă ulterior s-au primit și cecuri și chiar au fost efectuate transferuri bancare.

Acțiunea s-a derulat între partea vest-germană și cea română fără să se încheie niciun act oficial, fiind o *înțelegere tacită de tipul „gentleman agreement”*. Banii proveneau, în cea mai mare parte, de la familiile vest-germane care doreau reîntregirea cu cele din România sau de la asociații, fundații și organizații private. Sumele obținute au fost virate în conturi speciale și apoi vărsate în bugetul statului român.

Pe parcursul derulării înțelegerii au avut loc și unele acțiuni parazitare, inițiate de cetățeni vest-germani sau originari din România, domiciliați în R.F.Germania, care luând pe diferite căi la cunoștință de înțelegere, au încercat să se interpună în derularea ei pentru obținerea de foloase materiale. Și unii escroci din România au acționat într-un mod similar pe teritoriul țării noastre, urmărind aceleași scopuri. Autoritățile române și cele vest-germane i-au devoalat și îndepărtat din acțiune.

Pe tema înțelegerii dintre R.F. Germania și România privind emigrarea unor etnici germani din țara noastră au apărut speculații și critici atât în R.F.Germania cât și în România. Din păcate aceste speculații și sintagma „vânzarea etnicilor germani de către statul român” au fost perpetuate în mass-media, până în zilele noastre.

Referitor la emigrarea sașilor și șvabilor din România, istoricul Florian Banu, membru al CNSAS, declara în mai 2011 într-un interviu acordat Hot News.ro : „*Negocierile secrete dintre Romania si Germania au avut ca rezultat plecarea din țară a aproximativ 230.000 de sași si de șvabi, din 1962 si până 1989. Ele nu au fost oficiale, ambele state au refuzat sa se angajeze oficial, de asta a existat acest canal secret, gestionat de serviciile secrete. Ambele părți au preferat acoperirea cu niște avocați. In realitate, părțile se mințeau reciproc știind că, de fapt, sunt serviciile secrete la mijloc. Nici avocații germani nu erau doar avocați, ci lucrau, fără îndoială. cu binecuvântarea Ministerului de Externe german si a serviciilor secrete germane. Inițiativa (acestor aranjamente n.n.) a venit din exterior. Banii nu intrau in conturi personale, nici ale lui Gheorghiu Dej, nici ale lui Nicolae Ceaușescu, ci intrau in conturi ale statului roman și erau folosite pentru necesitățile economiei, în prima etapă, și ulterior pentru plata*

datoriei externe. Nicidecum nu se poate spune că Ceaușescu i-a vândut pe sași și șvabi”.

Fiind considerați *Auslandsdeutsche* (germani din străinătate) de către guvernul german, sașii și șvabii din Transilvania au primit dreptul la cetățenie germană. Cei mai mulți dintre ei au emigrat în Germania, atât înainte cât și după 1989.

Ajunși în Germania, emigranții de etnie germană din România s-au așezat în unele cazuri compact, în zone care seamănă cu Transilvania. Lângă Köln, la Drabenderhöhe există o zonă deluroasă similară cu relieful ardelean, iar acolo s-a stabilit o comunitate destul de mare de sași. La fel s-a întâmplat și în alte părți din Germania. Mulți sași și șvabi emigrați se întorc să viziteze zona din care au plecat. În ordin numeric, cei mai mulți trăiesc în landul Bavaria, apoi în Baden-Württemberg, Nordrhein-Westfalen și Hessen. Un număr mai redus trăiește și în alte zone ale Germaniei. De asemenea, câteva zeci de mii trăiesc și în Austria (mai ales în Austria Superioară). În Statele Unite trăiesc mai multe zeci de mii de descendenți ai sașilor emigrați aici în prima jumătate a secolului XX, fiind și astăzi reuniți în mai multe organizații. Cele mai mari concentrări sunt în Pennsylvania și Ohio. În Canada trăiesc câteva mii de sași în provincia Ontario, și în orașul Kitchener. Grupuri mai mici de sași există și în Australia, Africa de Sud și Argentina.

Pentru a-și menține cât de cât tradițiile, cultura și istoria trăită în România, sașii și șvabii stabiliți în Germania și în alte țări de pe glob participă la întâlniri anuale organizate sub diferite forme în Germania și, după 1989, în România. În ciuda eforturilor depuse de către organizațiile sașilor și șvabilor din România și străinătate de a revigora minoritatea germană din țara noastră, cel puțin din punct de vedere al numărului, acesta continuă să rămână la un nivel foarte mic (cca. 36.000).

Generațiile trăitoare în România, aflate astăzi în străinătate, sunt pe cale de dispariție biologică iar descendenții lor direcți sau indirecti manifestă interes redus față de locurile natale ale părinților și rudelor apropiate.

În încheiere, merită subliniat faptul că minoritatea germană din România, în lunga sa existență, de aproape nouă secole pe pământ românesc, și-a adus o contribuție importantă la ridicarea culturii materiale și spirituale generale a zonelor în care a trăit, pentru care merită mulțumirile noastre.

SITUAȚIA LIMBII ROMÂNE ÎN AUSTRO-UNGARIA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX ȘI ÎN UCRAINA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI

Prof. univ. dr. Nicolae Iuga

Pe 25 aprilie 2019, întâmplător Joia Patimilor, sub ochii unei Europe ipocrite, Parlamentul de la Kiev a adoptat o **Lege privind „utilizarea consolidată [?] a limbii ucrainene ca limbă de stat”** (*Zakonu ukrajini prozabezpechennya funkcionuvannya ukrajinsykoji movijak derzhavnoji*), o Lege care, prin prevederile sale, depășește cu succes în sens represiv fostele legiferări austro-ungare și ulterior fascisto-horthyste în domeniul asigurării „supremației” limbii de stat. Ținta, pe cât de iluzorie, pe atât de periculoasă, ar constitui-o ucrainizarea forțată a celor peste 30% de ruși și rusofoni din totalul populației Ucrainei, aproximativ 15 milioane de persoane, în timp ce **o jumătate de milion de români** și o sută patruzeci de mii de maghiari **ar urma să fie**, cum se spune cu cinism, **victime colaterale**.

LEGISLAȚIA DIN AUSTRO-UNGARIA REFERITOARE LA ÎNVĂȚĂMÂNT

Să recapitulăm, pe scurt, **legislația referitoare la utilizarea limbii oficiale din perioada austro-ungară și respectiv horthystă**. Legea XXXVIII din 1868 conținea prevederi referitoare la obligativitatea și libertatea învățământului; modalitățile de înființare a școlilor primare; școlile confesionale; școlile primare înființate de persoane private sau de asociații; școlile comunale (populare, superioare, cetățenești); școlile primare de stat; școlile secundare, seminariile pedagogice; autoritățile școlare; statutul învățătorilor (Vezi Constantin Băjenaru, *Legislație școlară în perioada dualismului austro-ungar*).

Era, totuși, pentru acea vreme o legislație liberală, deoarece dispunea ca fiecare elev să-și primească instrucțiunea în limba maternă, în măsura în care acea limbă e una din limbile obișnuite în comună, cu condiția ca în programa școlară să fie introduse materiile stabilite de către stat. Școala era obligatorie pentru toți copiii cu vârsta între 6 și 12 ani. Confesiunile religioase aveau dreptul să înființeze școli parohiale pe cheltuială proprie, cu învățători aleși de către preoți, care le stabileau și salariul, iar statul avea dreptul de a inspecta școlile confesionale, cu scopul de a se realiza o educație unitară. **Dar, de la acel moment, 1868, și până la încheierea Primului Război Mondial, timp de o jumătate de secol, statul maghiar a urmat o politică de restrângere continuă, până la desființare, a învățământului în limbile minorităților naționale.**

În anul 1872, funcția de Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice a fost preluată de către **Trefort Ágoston**, un om **care a urmărit cu obstinație controlul statului asupra școlilor confesionale, elaborând și o legislație anume în acest sens**. Învățământul în limba minorităților naționale se sprijinea pe autonomia bisericilor respective, în consecință autoritățile guvernamentale maghiare au luat măsuri care să

limiteze drepturile autorităților bisericești asupra școlilor confesionale. Prin Legea inițiată de către ministrul Trefort, Legea nr. XXVIII din 1876, Inspectoratul școlar regesc era mandatat să verifice și să aprobe planurile de învățământ, manualele școlare și materialul didactic, motivația oficială fiind aceea că fiecărui cetățean trebuie să i se ofere condiții corespunzătoare pentru însușirea limbii maghiare ca limbă oficială a statului. Astfel, a fost introdusă și în școlile confesionale predarea obligatorie a limbii maghiare, bineînțeles pe cheltuiala parohiilor respective. ***Învățătorii care în termen de 4 ani nu își însușeau limba maghiară la cel mai înalt nivel erau înlăturați din școli.***

După cum a arătat și un diplomat român celebru, statul maghiar nu a înființat pe seama românilor nicio singură școală (*a se vedea Vasile Stoica, „Suferințele din Ardeal”*), dar a folosit școlile construite cu banii românilor în scopul maghiarizării acestora. În plus, în anul 1891 a mai fost dat un articol de lege, așa-zisa Lege a „azilelor” (*i.e. a grădinițelor*), prin care se institua obligația tuturor părinților de a trimite copiii cu vârste cuprinse între 3 și 6 ani la „institutele azilului”, unde urmau să facă „exerciții de evlavie” (!) interconfesionale și să învețe limba maghiară, împotriva drepturilor universale ale părinților de a dispune de orientarea educativă și confesională pentru copiii minori.

În fine, ***celebra Lege Apponyi***, Legea nr. XXVII din 1907 ***îi transforma pe toți dascălii, inclusiv pe învățătorii de la școlile confesionale, în funcționari publici și ca atare aceștia erau obligați să depună un jurământ de credință față de stat.*** În cazul școlilor confesionale, inspectia școlară putea fi realizată nu numai de către revizorii școlari, ci și de către reprezentanți ai administrației locale, notari comunali și funcționari de plasă care, dacă nu erau mulțumiți de modul în care era stăpânită și predată limba maghiară, puteau dispune suspendarea învățătorului sau, după caz, îndepărtarea lui din învățământ și închiderea școlii. Iar la art. 12 al acestei legi era prevăzut ***dreptul guvernului de a dispune desființarea oricărui tip de școală confesională, dacă acest lucru era cerut de „interese superioare de stat”***, desigur fără a se preciza care pot fi aceste interese, hotărârea ministrului de resort fiind inatacabilă juridic.

S-a putut observa că, în ultimele două decenii de existență a monarhiei Austro-Ungare, notarii comunali maghiari îndeplineau în același timp și veritabile funcții de poliție politică. Spre deosebire de primari, care proveneau din rândul comunităților locale, notarii erau numiți de către autoritățile centrale și aveau datoria de a observa tot ce se întâmpla în sate și de a raporta la administrația comitatelor. De exemplu, în cazul mișcărilor de trecere la Ortodoxie a rutenilor din Rusia Subcarpatică de la începutul secolului XX, intervenția represivă a autorităților a plecat de la denunțurile notarilor din mediul rural adresate funcționarilor de la districte sau comitate. Totodată, prin Legea nr. XXVII din 1907, salariile învățătorilor confesionali au fost majorate de către stat, dar multe parohii nu își puteau permite să plătească salarii mărite, împrejurare în care statul se oferea să dea un ajutor financiar la completarea salariului învățătorului, bineînțeles cu condiția ca acesta să predea disciplinele de la clasă în limba maghiară. În caz contrar, școala era desființată. Era prevăzut ca limba maghiară să se învețe 13 ore pe săptămână, timp de patru ani de zile.

*

După datele statistice aferente anului 1891/1892, cele două biserici românești din Ardeal, Greco-Catolică și Ortodoxă, întrețineau, din mijloace proprii, un număr de 3.083 de școli primare confesionale. Urmare a politicilor de maghiarizare prin școală, după aplicarea Legii Apponyi au fost desființate mai mult de jumătate, aproximativ 1.600 de școli confesionale românești fiind transformate în școli maghiare de stat.

LEGISLAȚIA UCRAINEANĂ RECENTĂ

Să vedem acum *ce prevederi „europene” are statul ucrainean de azi în ceea ce privește utilizarea limbii oficiale de stat.* În primul rând, *Legea a fost adoptată în data de 25 aprilie 2019, fiind votată în Parlament de către 278 de deputați* (din 450), *și a fost promulgată imediat de către fostul președinte Poroșenko, la numai patru zile după ce acesta a pierdut alegerile, dar înainte de a preda atribuțiile oficiale către președintele nou ales Zelenski.* Adevăratul motiv al acestei proceduri urgente și scopul emiterii acestei legi a fost acela de a-l pune în dificultate pe noul președinte, în eventualitatea că acesta ar încerca o înțelegere cu Putin și cu Rusia, în condițiile în care celor 15 milioane de ruși și rusofoni din Ucraina le va fi interzisă utilizarea limbii proprii.

Forțând sfera noțiunii de „*limbă oficială de stat*”, în cea mai pură tradiție totalitară, această lege conține între altele următoarele prevederi, în raport cu care noi vom consemna unele probleme care se ridică inevitabil:

(a) *„Limba ucraineană trebuie să devină obligatorie ca limbă de comunicare în toate instituțiile de învățământ”.* Probleme: cum mai este posibil, în acest context, învățământul în limbile minorităților naționale? Cadrele didactice și elevii vor vorbi limba maternă în sălile de clasă, iar pe coridoare și în curtea școlii limba ucraineană? Sau se va desființa complet învățământul în limbile minorităților (lucru pe care, să recunoaștem, nu l-au făcut în integralitate nici regimurile totalitare)?

(b) *„Toate manifestările culturale de masă se vor desfășura în limba ucraineană”.* Probleme: cum se va proceda concret, oratorii, cântăreții etc. vor spune/recita/ cânta același lucru de două ori, o dată în limba maternă și a doua oară în limba oficială? La teatru, actorii vor fi dublați? Va fi permis să se cânte imnul UE, „Odă bucuriei” cu versurile lui Schiller în germană, sau se va cânta numai în ucraineană?

(c) *„Toate mijloacele de comunicare în masă vor fi în limba ucraineană”.* Probleme: va mai exista presă în limbile minorităților? Ce are de zis UE care clamează „valorile europene”, între care se află și dreptul la păstrarea identității culturale și libertatea de exprimare?

(d) *„Obligația personalului din sectorul serviciilor publice, inclusiv cele proprietate privată* (magazine, cârciumi, frizerii etc.) *de a vorbi numai în limba ucraineană”.* Probleme: cum se va proceda cu cetățenii străini? Aceștia vor trebui să fie în permanență însoțiți de un traducător? Cum se va dezvolta sectorul turistic în aceste condiții? Alte probleme: cum vor vorbi deputații din Parlamentul de la Kiev, acei deputați care reprezintă marea minoritate rusă și până acum au vorbit în limba

rusă? Dacă vor cere drepturi pentru limba rusă vorbită de o treime din populația țării, ce se va întâmpla cu ei, vor fi arestați și băgați la pușcărie?

Este adevărat, Constituția Ucrainei adoptată în iunie 1996, la Articolul 10, garantează în vorbe dezvoltarea liberă a tuturor minorităților naționale din țară, dar deputații care au votat pe 25 aprilie 2019 Legea limbii ucrainene nu s-au împiedicat de astfel de fleacuri.

Pentru nerespectarea acestor dispoziții ale legii sunt prevăzute sancțiuni aspre, plecând de la amenzi mari și mergând până la pedeapsa cu închisoarea. Toți locuitorii sunt obligați să vorbească limba ucraineană, iar pentru aplicarea legii și pentru constatarea contravențiilor și a infracțiunilor, legea prevede înființarea unei „*Comisii de supraveghere*”, adică un fel de Poliție lingvistică, un orwellian Minister al Adevărului, fapt care – trebuie să o recunoaștem – a depășit imaginația chiar și a celor mai bizari și mai grotești dictatori ai lumii. Amenzile pentru nerespectarea obligațiilor prevăzute la literele a – d variază între 3.400-12.000 grivne (102-360 euro), în condițiile în care salariul mediu este de 117 euro. Pedeapsa cu închisoarea, de până la 10 ani, se poate da pentru eventuale demersuri care ar avea drept scop să confere statutul de limbă regională pentru oricare altă limbă, în afară de ucraineană.

Ca să înțelegem mai bine despre ce este vorba, am putea să ne servim de câteva exemple. Dacă, de pildă, un consilier român dintr-o localitate românească de peste Tisa (din Transcarpatia) va îndrăzni să vorbească ceva în Primărie în limba română cu ceilalți consilieri și cu primarul, care și ei sunt români, acest consilier va primi o amendă de 7.000 de grivne (aprox. 210 euro). Dacă un învățător sau profesor va încerca să îi explice unui elev ceva, orice, în limba română, acest cadru didactic va fi pasibil de o amendă de 5.100 de grivne (mai mare decât salariul său pe o lună). La fel în comerț, dacă un vânzător român dintr-o localitate românească va vorbi ceva, orice, cu un client care este și el român, riscă o amendă de până la 6.800 de grivne (aprox. 205 euro) ș.a.m.d. Aceste lucruri se întâmplă într-o țară în care, repetăm, mai mult de o treime din totalul populației este alcătuită din minorități naționale. În ceea ce privește *cadrele didactice de toate nivelele*, acestea *vor trebui să obțină un certificat de cunoaștere a limbii ucrainene, care să le dea dreptul să profeseze pe mai departe. Avem toate motivele să presupunem că acest examen va fi unul cu totul subiectiv și va constitui un pretext ca, la influența ocultă a poliției politice, să fie dați afară din învățământ, aparent legal, oamenii care nu sunt dezirabili în sistem.*

COMPARAȚII ȘI CONCLUZII

—▶ În cazul maghiarizării forțate de pe timpul Austro-Ungariei, mai exact în virtutea legilor *Trefort* din 1876 și *Apponyi* din 1907, *școlile profesionale în limbile minorităților puteau fi închise, dar numai treptat, una câte una, după o rețetă duplicitară și fariseică*. Erau ridicate mai întâi standardele în ceea ce privește cunoașterea limbii maghiare, dotarea materială a școlii și salarizarea învățătorilor, până la un prag pe care parohiile nu și-l puteau permite financiar, după care școala era desființată ca școală cu predare într-o limbă minoritară. Apoi, administrația de stat venea cu ceva subvenții de la stat, iar școala era reînființată anul următor fără probleme, dar ca școală de stat cu limba de predare maghiară. În acest fel, în timp

de aproximativ trei decenii, au fost desființate 1.600 din cele peste 3.000 de școli românești din Ardeal. Pe de altă parte, în Justiție, Administrația austro-ungară permitea utilizarea fără probleme a limbii materne, judecătorii trebuind să aibă la dispoziție un traducător. Să ne reamintim numai că țărani ruteni din grupul lui Kabaliuc (*devenit ulterior în Biserica Ucraineană Sf. Alexie Carpatinul*), judecați la Sighet în anii 1913-1914 pentru delictе care țineau de libertatea de conștiință religioasă, au fost audiați în limba lor maternă, iar judecătorii aveau un translator pentru limba maghiară. Administrația austro-ungară, rafinată, punea în aplicare ceea ce s-ar putea numi disciplina foamei pe termen lung.

—▶ Prin comparație *Administrația ucraineană de azi interzice pur și simplu într-o bună zi, în mod primitiv și brutal, utilizarea limbii materne peste tot, în școală, cultură, servicii, media și spațiul public, sub amenințarea unor pedepse aspre, suprapunând peste disciplina foamei, existentă deja, și o a doua formă de constrângere, pe care am putea-o numi disciplina bâtei*. Fără îndoială, ceea ce se întâmplă azi în Ucraina poate fi calificat drept genocid lingvistic. *Potrivit noțiunii de genocid, așa cum este definită aceasta în Convenția ONU din 1948 la art. II, aici intră nu numai uciderea fizică a membrilor unui grup, ci și alte acțiuni, precum atingerea gravă adusă integrității fizice sau mentale a membrilor unui grup, sau supunerea intenționată a membrilor unui grup la condiții de existență care antrenează distrugerea totală sau parțială a grupului respectiv. Avem aici un genocid legiferat și comis de către stat, prin atingerea gravă a integrității mentale a unor mari grupuri etnice, un genocid în care statul însuși prevede pedepse pentru cei care ar refuza să îl pună în aplicare.*

*

Nicolae Iuga (ns. 12 iunie 1953 în Săliștea de Sus, jud. Maramureș), absolvent al Universității din București, **doctor în filosofie** (Universitatea „Babeș Bolyai”) **profesor universitar** la Departamentul de Științe Socio-Umane al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. Este **Cercetător științific asociat la Institutul de Filosofie „Constantin Rădulescu-Motru” al Academiei Române, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști**. A publicat

numeroase studii și articole în reviste din România, Austria, Anglia și SUA, precum și un număr de douăzeci și șase de cărți în domeniile filosofie, eseistică, literatură și etnologie, care s-au bucurat de aprecieri deosebite pe plan intern și internațional. La edituri din străinătate a publicat un număr de șapte cărți, în limbile engleză, franceză și rusă, iar două dintre aceste cărți au fost traduse și în limbile germană, italiană, spaniolă, portugheză, poloneză și daneză.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

VIZITELE LA NIVEL ÎNALT – PROBĂ DE FOC PENTRU SERVICIILE SECRETE

Ioan C. Popa

Convorbire cu domnul colonel (ret.) Ristea Priboi, ofițer cu o vastă experiență operativă, fost șef de direcție în SIE, autor al volumului de succes „Lumini și umbre din viața unui spion”.

*

I.C.P.: *Stimate domnule colonel, vă propun o discuție mai amănunțită asupra unei chestiuni care s-a aflat permanent în atenția serviciilor de informații externe: participarea acestora la **pregătirea și desfășurarea în bune condiții a vizitelor la nivel înalt în străinătate**. Asemenea vizite – iar președintele Nicolae Ceaușescu a excelat la acest capitol mai mult decât oricare dintre șefii de stat ai României de dinainte sau de după perioada sa, până la jumătatea anilor 80, când a fost marginalizat și izolat pe arena internațională – , au reprezentat momente de vârf în activitatea structurilor de informații externe, o probă sau un examen al capacității lor de a rezolva probleme de interes pentru România. Pentru început, să formulăm câteva considerații despre importanța acestor vizite pentru structurile operative.*

R. P.: Tema discuției propusă este deosebit de interesantă și sunt convins că abordarea acesteia mai pe larg va suscita interesul cititorilor revistei. De altfel, în cartea mea „Lumini și umbre din viața unui spion”, publicată recent și pe care dvs. ați anunțat-o în *Periscop* într-un număr anterior, am acordat un spațiu generos acesteia, cu referire expresă la experiența mea personală din implicarea în asemenea acțiuni.

De la început trebuie subliniat faptul că DGIE/DIE/CIE, aceeași instituție cu diverse denumiri de etapă, a avut multiple sarcini legate de vizitele la nivel înalt; mă refer în primul rând la unitățile de spațiu sau de linie – cum obișnuiam noi să le numim, toate unitățile cu atribuții în exterior fiind chemate să contribuie la pregătirea și buna desfășurare a acestor vizite.

Aș porni de la misiunea pe care o avea serviciul extern la vremea respectivă de a desfășura acțiuni de influență pe spații de cea mai mare importanță pentru România, atât în plan bilateral cât și multilateral, de a accepta schimburi de vizite la nivelul cel mai înalt, având în vedere că unele dintre aceste țări, mai ales în perioada Războiului Rece, manifestau anumite rezerve față de astfel de contacte. Aș da aici exemplul Angliei, dar și al Franței, care în timpul

președintelui François Mitterrand s-a îndepărtat mult de la tradiția relațiilor româno-franceze.

Odată ce vizitele erau puse pe tapet, stabilindu-se datele de desfășurare a acestora, sarcinile serviciului extern deveneau mult mai numeroase și mai concrete. Am în vedere obținerea de informații cu privire la poziția autorităților din statul ce urma să fie vizitat față de problemele ce vor fi abordate în convorbiri, identificarea unor domenii și posibilități de cooperare economică, comercială, tehnico-științifică și de altă natură ce ar putea face obiectul unor înțelegeri bilaterale, sau multiple aspecte de protocol avute în vedere pe parcursul vizitei. Noi trebuia să pregătim fișe de prezentare detaliate – astăzi le spunem cv-uri – ale personalităților ce urmau să fie întâlnite, cu accent pe aspecte sensibile sau foarte personale, uneori intime, ale acestora. O atenție specială era acordată, de asemenea, problematicii emigrației române din spațiul respectiv și poziției acesteia față de România și, desigur, față de șeful statului român. Nu în ultimul rând, o atenție deosebită era acordată întotdeauna problemelor legate de asigurarea securității președintelui și a membrilor delegației române.

De asemenea, țin să precizez că, în pregătirea vizitelor la nivel înalt, a existat întotdeauna o conlucrare foarte amplă cu celelalte structuri oficiale ale statului, de la ministere de profil la agenții de specialitate și mass-media, fiecare respectându-și statutul său specific.

I.C.P.: *Ați participat direct la mai multe asemenea vizite, unele dintre ele de importanță istorică pentru România. Să le amintim care au fost și ce probleme s-au ridicat din perspectiva ofițerului operativ.*

R.P.: Într-adevăr, am participat direct la mai multe asemenea acțiuni, care au însemnat evenimente de cea mai mare importanță pentru România. M-aș referi în special la vizitele din Marea Britanie, Franța și Norvegia. De subliniat că în fiecare dintre aceste vizite responsabilitățile și implicarea mea au fost diferite, datorită poziției pe care o ocupam în structura serviciului la momentele respective.

Înainte de prezentarea la Palatul Buckingham (1974)

În timpul vizitei în Marea Britanie, mă afluam în misiune permanentă în această țară de peste patru ani. În toate ordinele de misiune din acești ani, sarcina de a contribui la realizarea acestei vizite istorice pentru România a ocupat un loc central. Am fost onorat cu misiunea de cea mai mare importanță pentru mine, de a fi „dispecerul” din partea română al programului întregii

vizite, fiind găzduit pentru aproape o săptămână de Palatul Buckingham al familiei regale britanice, locul în care a fost cazată și delegația română.

Vizita de stat în Anglia, efectuată la invitația Reginei Elisabeta a II-a, a fost, într-adevăr, una de referință, atât pentru Ceaușescu, cât și pentru România. Trebuie să recunosc că subiectul îmi provoacă emoții și astăzi, după mai bine de 40 de ani, ca să nu mai vorbesc de emoțiile de atunci, mai ales că era vorba de o personalitate recunoscută a vremii, ce venea din cu totul alt sistem; era, așadar, un eveniment unic atât pentru România, cât și pentru monarhia britanică! Întreaga delegație care însoțea cuplul prezidențial avea în componență în jur de cincizeci de persoane, iar delegația oficială restrânsă îi includea pe Gheorghe Oprea, prim viceprim-ministru al Guvernului, Ștefan Andrei, ministru de externe, Vasile Pungan, ministru la Președinție, șeful grupului de consilieri, Ioan Avram, ministrul Industriei Construcțiilor de Mașini Grele, Pretor Popa, ambasadorul României la Londra, Nicolae Ecobescu, ambasador, șeful Protocolului de Stat, Ștefan Bârlea care, la vremea respectivă, era directorul Cabinetului Președintelui, Ion Mihai Pacepa, în calitate de consilier prezidențial, generalul Stan Nicolae, aghiotantul lui Ceaușescu, prezent în permanență lângă el. La delegația oficială au mai fost atașați: Constantin Mitea, consilier prezidențial pentru presă, fost redactor șef al ziarului „Scânteia”, dr. Ioan Pop de Popa, medicul personal al Președintelui, Constantin Stanciu, adjunct al ministrului Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, Gheorghe Boldur, adjunct al ministrului Construcțiilor de Mașini-Unelte, Electronică și Electrotehnică.

Toți membrii delegației oficiale au fost cazați în Palatul Buckingham, cu excepția lui Ion Mihai Pacepa, care a stat la Hotelul Intercontinental, din apropierea Palatului, cât și a ambasadorului Pretor Popa, care locuia la reședința sa. Pretor Popa a fost în țară adjunct al ministrului Comerțului Exterior și anterior la Ministerul Petrolului. Era un prahovean simpatic, drăguț, dar fără o anvergură deosebită. Dacă l-a scos ceva în evidență a fost faptul că, în perioada mandatului său, s-a realizat această vizită. Un ambasador deosebit la Londra, anterior lui, a fost Vasile Pungan, care acum a revenit ca membru al delegației oficiale, pe o poziție înaltă. De altfel, Vasile Pungan și Ștefan Andrei mai veniseră la Londra ca mesageri speciali ai președintelui Ceaușescu și erau bine cunoscuți și apreciați de autoritățile engleze.

Alături de cei din delegația oficială, mai veniseră și o serie de persoane de la televiziunea română, de la Agerpres și de la principalele ziare din țară, presa fiind foarte bine reprezentată; de asemenea au fost și alte persoane din Direcția de Securitate și Gardă a Departamentului Securității Statului (Direcția a V-a), din alte departamente care asigurau bunul mers al acestei vizite.

Practic, vizita a început într-o marți, la 13 iunie și s-a încheiat vineri, 16 iunie 1978. Noi ne-am instalat comandamentul la Palatul Buckingham, cu câteva zile înainte, practic de sâmbătă sau duminică, eu fiind desemnat să fiu dispecerul, din partea română, al vizitei. Adică, fiecare moment al vizitei, minut de minut și oră de oră, fiecare deplasare, toate întâlnirile membrilor delegației oficiale erau coordonate, treceau prin acest dispecerat, format din două persoane: eu și un tânăr căpitan din Royal Household, o unitate specială de pe lângă familia regală,

similară cu SPP-ul de la noi, cu care am constituit acest comandament special, situat la primul etaj al Palatului Buckingham, exact în salonul de deasupra intrării principale din care, la ocazii speciale, familia regală iese în balcon să salute mulțimea. Un salon imens, de peste o sută de metri pătrați, cu multe fotolii, unde se întâlnea toată lumea și evident noi, cu telefoanele pe care le aveam.

În ceea ce mă privește, mai aveam o misiune în plus, aceea de a fi în permanentă legătură, pe firul scurt, cel supranumit firul roșu, cu Bucureștiul. Pentru că de la București, dacă era cazul, se solicita intrarea în contact direct cu Ceaușescu, pentru diferite comunicări sau consultări urgente ori cereau să fie informați de mersul vizitei. Aici se înnodau toate momentele importante ale vizitei, toate comunicările trecând prin acest dispecerat.

Eu m-am instalat acolo înainte de începerea vizitei și până vineri, la încheierea acesteia, am dormit în Palatul Buckingham. Într-un fel spun că am dormit, pentru că, practic, n-am ațipit decât vreo treisprezece, paisprezece ore în total, în restul timpului a trebuit să fiu treaz pentru a asigura, din partea română, bunul mers al vizitei. Au fost foarte multe chestiuni care, privite retrospectiv, s-au dovedit a fi delicate, tensionate sau inedite, impunând decizii pe loc și probabil acestea mi-au dat energia, tonusul necesar să rezist unui asemenea efort. Spre exemplu:

În cea de-a doua sau a treia zi a vizitei, Ceaușescu și delegația oficială urmau să îi facă o vizită Reginei Mame, care locuia într-un palat, la aproximativ un kilometru și jumătate distanță de Palatul Buckingham. Desigur, era mama reginei Elisabeta a II-a, soția fostului rege George al V-lea și avea titulatura oficială de „Regina Mamă”, bucurându-se de toate prerogativele regale aferente. Era, de altfel, o persoană deosebită, agreabilă, foarte iubită de britanici. Pentru deplasarea la reședința Reginei Mamă trebuia să se plece din curtea palatului, de unde membrii delegației urmau să urce în caleștile ce fuseseră așezate în semicerc, în ordinea prestabilită și care a fost aceeași ca și la sosirea de la Gara Victoria la Buckingham, în prima zi a vizitei, dar fără regină și prințul consort. Eu, împreună cu omologul meu britanic, eram la scară, pe peron, să îi dirijăm către caleștile în care urmau să se așeze, ajutându-l astfel pe șeful protocolului. Ceea ce nu știa britanicul și parțial nu știam nici eu, era faptul că Ceaușescu făcuse schimbări importante de program pentru unii dintre membrii delegației. Astfel, în cursul dimineții, Ceaușescu a început să își cheme pe rând membrii delegației, să îi ia la plimbare prin curtea Palatului Buckingham, stabilind fiecăruia ce are de făcut în acea zi: „Tu, te duci la British Aerospace, tu la ministerul nu știu care, tu la institutul de cercetări chimice etc.!” Practic, în aceste plimbări matinale prin curtea palatului, el a hotărât pentru Gheorghe Oprea, Ioan Avram și alții, un alt program pentru ziua respectivă, unii dintre membrii delegației oficiale fiind excluși astfel de la acțiunea protocolară ce urma să se realizeze.

Acesta era obiceiul lui de a sta de vorbă cu ei, plimbându-se, el mergând destul de repede, cu pas vioi. Era un tip care impunea un ritm alert. De altfel, în

dimineța respectivă destul de devreme, am fost sunat de la cabinetul Președintelui, de unul dintre aghiotanți, care mi-a zis: „Ar fi bine să-l treziți și pe tovarășul Ștefan Andrei că deja i-a chemat pe Gheorghe Oprea, pe Ioan Avram și precis îl cheamă și pe dânsul.” Mă duc la Ștefan Andrei: „Tovarășe Andrei! Vă rog să vă pregătiți, urmează probabil să fiți chemat la tovarășul”, „Mai lasă-mă cinci minute, mai lasă-mă puțin!”. Stătuse seara mai târziu la un whisky și era în urmă cu somnul. După câteva minute, iar primesc telefon: „Să vină tovarășul Andrei!”, „Cât mai repede!” Revin și de această dată ministrul de externe se precipită puțin: „Ajută-mă să mă încălț!”. Îi aduc pantofii, sare în ei, se dă pe față cu un pic de apă și se îmbracă rapid, ca să coboare la întâlnirea cu Președintele. (menționez că apartamentul președintelui era situat la parterul palatului, iar membrii delegației erau cazați la etajul I, în jurul dispeceratului unde mă aflam eu). Până la urmă totul s-a terminat cu bine. Le-a făcut programul la fiecare și a venit momentul să se urce în calești. Dar nu îi mai găseam pe toți. S-au urcat Ceaușescu, Elena Ceaușescu, ceilalți, nici Gheorghe Oprea, nici Ioan Avram nu erau. „Unde să fie ceilalți?”, m-a întrebat omologul britanic, pentru că erau două calești neocupate, iar momentul era foarte sensibil și de maximă urgență: Regina Elisabeta a II-a și alți membri ai familiei regale se aflau în balcon pentru a saluta convoiul ce urma să se pună în mișcare. Am decis pe loc să ocup cele două calești cu alți membri ai delegației. Din aparatul tehnic al delegației făcea parte un tip, Mateescu, brunet, chelios, stenodactilograf, un foarte bun profesionist, care nota și dactilografia cu o viteză extraordinară tot ce se discuta. Îl iau pe acesta de mână și-i zic cu fermitate: „Urcă-te, aici!”. Se conformează, după care îl iau pe maiorul Badea, care era unul dintre aghiotanți și îl urc și pe el în altă caleașcă.

Ambasadorul Nicolae Ecobescu, șeful Protocolului de Stat, care trebuia să se ocupe de fiecare și să se asigure cum și unde să fie așezați potrivit regulilor de protocol, îl vede pe Mateescu: „Ce e cu tine, aici?”, la care acesta zice: „Tovarășul Priboi m-a pus!”. „Bine, când ne întoarcem, stau eu aici și tu în caleașca din spate!”

Ei, vă dați seama că pe acel faimos bulevard Pall Mall, unde era multă lume, care admira și saluta convoiul regal și la care Ceaușescu răspundea cu o amplă mișcare de mână cunoscută nouă, să-l fi văzut pe Mateescu, intrând în noul său rol de mare demnitar! Ulterior, acesta ne-a spus la ce se gândea atunci și ce își spunea în sinea lui: „Unde ești, mamă, să mă vezi! Ce am ajuns eu, m-a pus tovarășul în caleașca regală!”. Da, a fost un moment în care trebuia găsită o soluție pe loc, fără întârziere, pentru a salva aparențele și a rezolva problema ivită!

I.C.P.: *S-a vorbit în ultimul timp și la diverse televiziuni despre această vizită unică până acum în anele românești, atât de aspectele spectaculoase, cât și de rezultatele ei în plan economic.*

R.P.: Vizita a fost pregătită cu foarte mult timp înainte și cu minuțiozitate. Fiecare minister în parte avea obligația să își pregătească planul și acțiunile pentru că, în contextul vizitei, trebuia să se marcheze niște realizări

deosebite, importante. Și au fost într-adevăr foarte multe. Va trebui, eventual, să revedem și presa din perioada respectivă, mai ales cea română, deoarece, cum era firesc, vizita a fost foarte amplu prezentată. Presa britanică a acordat mai multă atenție ca de obicei, aspectelor protocolare, căci pentru ei Regina reprezintă simbolul național, adică enorm. Noi am dat mai multă importanță aspectelor economice și de cooperare. Dar, în egală măsură, am făcut tot ce este posibil pentru ca vizita să se bucure de ceremonialul regal maxim și să aibă un ecou politico-diplomatic extraordinar, să contribuie efectiv la crearea unei imagini cât mai favorabile României în lume, la îmbunătățirea acestei imagini.

Din fostele țări socialiste, în afară de Tito, cu mulți ani înainte, nu se mai realizase o vizită, de un asemenea nivel în Marea Britanie. Vă dau un exemplu: în perioada cât am fost eu acolo, din partea sovietică, cea mai importantă vizită a fost a unui anume Aleksander Șelepîn, care, în timpul lui Nikita Hrușciiov, a fost șef al KGB și acum era președinte al sindicatelor sovietice. Acesta a venit cu o sosie, cu o dublură, un bărbat care semăna perfect cu el, pentru că, așa cum s-a așteptat sau a fost prevenit că se va întâmpla, l-au bătut cu roșii și cu ouă stricate, în ușa hotelului unde fusese cazat, la plecarea acestuia spre locurile unde avea întâlniri. Atunci el a scos sosia prin față, iar el a ieșit prin spate și s-a dus unde avea programul. De la acest nivel până la o vizită de stat în Marea Britanie este o distanță ca de la cer la pământ!

Ceea ce trebuie subliniat și este o realitate extrem de importantă, Regina și monarhia britanică sunt tratate cu respect, cu foarte multă stimă și li se acordă tot ce i se cuvine unui monarh în exercițiu. Dar aceasta este partea cunoscută, oficială, adânc înrădăcinată în sufletul britanicilor. În realitatea de zi cu zi, treburile statului sunt conduse de către guvern și parlament. Speech-ul Reginei, mesajul tronului, când se instaurează noul guvern și se formează parlamentul ales, toate acele discursuri memorabile, care sunt prezentate în toată lumea, pe toate televiziunile, sunt redactate în totalitate de către guvern. Omul de presă, consilierul de presă al reginei are grijă doar ca formularea să corespundă stilului casei regale, al Majestății Sale, tradiției britanice. E bine de știut că toate acțiunile protocolare ale reginei se plătesc din bugetul de stat, casa regală are un buget limitat, fiindu-i alocată o anumită sumă și are dreptul la trei vizite de stat pe an. Vă dați seama, toate acestea în condițiile în care, potrivit tradiției, familia regală efectuează și alte deplasări oficiale în toate țările fostului Imperiu Britanic. Mai mult decât atât, în țări precum Canada, Australia, Noua Zeelandă, unde regina este din punct de vedere constituțional șeful statului și unde moneda, banii poartă efigia reginei, aceasta are multe alte obligații, ca și restul membrilor familiei regale. Ca atare, în acest context este de subliniat că, realizarea la acea vreme a unei asemenea vizite a unui șef de stat dintr-o țară socialistă în Marea Britanie, reprezenta o chestiune de cea mai mare importanță și de cel mai înalt prestigiu. Pe de altă parte, trebuie menționat că aceasta reprezenta și exprima și dorința guvernului britanic pentru reușita unei asemenea vizite, care era inclusă în programul guvernului britanic pentru anul respectiv.

A fost o vizită de stat importantă, din toate punctele de vedere, cu un ecou internațional excepțional, fiind atât rezultatul acțiunilor noastre de influență, al activităților diplomatice și de altă natură desfășurate de diferite instituții ale statului român pentru a determina partea britanică să-l invite pe Ceaușescu și să organizeze vizita, cât și materializarea interesului britanic pentru șeful statului român dar, îndeosebi, pentru România.

Important este că s-a realizat în acel an și că a reprezentat un eveniment de referință, foarte semnificativ pentru România, pentru relațiile externe ale țării noastre, ca și pentru imaginea ei în lume.

Soții Ceaușescu primiți cu onoruri la Palatul Buckingham

Vizita a fost, în egală măsură, importantă și pentru britanici, care au dorit, atât în nume propriu cât și al partenerilor euroatlantici, să-i confere un anumit elogi sau un premiu lui Ceaușescu pentru poziția sa în cadrul Tratatului de la Varșovia și în dialogul Est-Vest, dar și pentru a-l

încuraja să-și mențină o anumită adversitate față de Moscova.

Am subliniat importanța politico-diplomatică a unei asemenea vizite și prestigiul extraordinar pe care România l-a câpătat ca urmare a acestor întâlniri. Dar nu s-a rezumat doar la atât. Să amintim doar de fabricarea în România a avionului mediu curier BAC 1-11, în cooperare cu British Aerospace Cooperation, un avion făcut la Bristol, în Marea Britanie și care era folosit pe toate marile trasee internaționale de mediul curier, nu este puțin! Acordul semnat între Guvernul României și British Aerospace pentru fabricarea în țara noastră a peste 80 de avioane BAC 1-11 avea o valoare de peste 200 de milioane de lire sterline, fiind cel mai mare contract între două țări în materie de aviație civilă, încheiat până la acea dată. Or, un asemenea contract și pentru guvernul britanic a avut o importanță deosebită, dar și pentru România, decisă și capabilă să fabrice un număr așa de mare de avioane, dotate cu cele mai bune motoare, desigur „Rolls Royce”, de asemenea de fabricație britanică.

Acțiunea a fost pregătită din timp, atunci doar s-au semnat documentele și, în baza acestei înțelegeri, a început fabricarea avionului în uzina de lângă aeroportul Băneasa, unde s-a realizat un anumit număr de avioane pentru Tarom, fiind folosite pentru zborurile acestei companii pe rutele externe. Am zburat și eu de foarte multe ori cu avioanele BAC 1-11, aparate de foarte bună calitate, apreciate ca atare de călătorii români, care până atunci zburaseră mai ales cu avioane de fabricație sovietică, cu elice.

Importanța deosebită a acestui acord este probată, dacă mai era nevoie, și de faptul că în perioada imediat următoare, în 1978, 1979 și 1980, au vizitat România, fiind primiți de fiecare dată de Nicolae Ceaușescu, Kenneth Keith, președintele firmei Rolls Royce, Allen Greenwood, vicepreședintele British Aerospace dar și Sir Kennets Cork, lord primar al Londrei și lordul Carrington, secretar de stat pentru afaceri externe și ale Commonwealth-ului.

Cel mai important document politic s-a semnat de către Nicolae Ceaușescu și prim-ministrul James Callaghan, căci documentele nu se semnează de Regină, ci de premier, care este șeful Executivului, adică persoana de dialog politic cu partenerii străini, cu șefi de stat și de guvern. Esențial este că după această vizită s-a realizat un obiectiv vizat cu mult timp înainte, ca schimburile bilaterale să atingă un volum de un miliard de dolari. Ceea ce însemna foarte mult pentru perioada respectivă, adică acordul părții britanice privind unele importuri din România, de la produse agricole până la produse tehnice în contrapartidă cu importuri românești de tehnologie și de alte bunuri.

Apropo de această chestiune, înainte de vizită, cu un an sau doi, a fost rezolvată o dispută care era pendinte între cele două țări încă de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, așa numitele arierate financiare. Faptul că autoritățile române, statul român, au naționalizat după al Doilea Război Mondial o serie de proprietăți britanice din România, printre care cele ale companiilor Shell și British Petroleum, a dus, în timp, la inițierea de negocieri în vederea acordării de despăgubiri. În Anglia s-a constituit o asociație a deținătorilor de titluri din România, care au formulat pretenții pentru despăgubirile ce urmau a fi negociate, în quantum de peste 400 de milioane de lire sterline, iar noi spuneam că, potrivit evaluărilor noastre, ar trebui să le dăm doar 10 milioane. Au fost negocieri demarate prin anii 1957-1958, la început de tatonare, acestea fiind însă reluate foarte direct, în 1967, cu ocazia vizitei efectuate în Anglia de Alexandru Bârlădeanu, în calitate de viceprim-ministru, când acesta a propus și gazdele au fost de acord cu deschiderea negocierilor pe această temă. Cu acel prilej, fiind primit de premierul Harold Wilson, la o discuție îndelungată și apoi la un dejun, Bârlădeanu i-a spus: „Da! Suntem dispuși să discutăm. Suntem gata să facem schimburi de delegații, să negociem aceste arierate, cu condiția să fiți de acord ca plățile noastre, în rate, către voi, să le facem din încasările pe care le obținem din exporturile de produse românești în Marea Britanie”. Au urmat multe runde de negocieri, adesea dure. Am făcut și eu parte din delegația română, la Londra, inclusiv la ultima rundă, când s-au încheiat negocierile și s-a semnat acordul de rezolvare a problemei arieratelor financiare dintre România și Marea Britanie. Asta s-a întâmplat doar cu un an sau doi înaintea vizitei la nivel înalt. Deci, negocierile au durat circa 10 ani!

I.C.P.: *Să facem o paranteză: cum se pregătea un tânăr ofițer pentru plecarea la post?*

R.P.: În ce mă privește, vreau să spun că m-am pregătit pentru Anglia vreo trei, patru ani, în perspectiva plecării la post în acea țară. Am studiat și m-am

documentat cu privire la istoria acestei țări, cunoșteam despre regii britanici ce nu știau mulți absolvenți de liceu sau de facultate din Anglia. Când stăteam de vorbă cu englezii și le relatam despre momente importante din istoria lor, se uitau mirați și întrebau: „Dar, de unde știi?” la care răspundeam cu mândrie „Pentru că acesta este învățământul românesc!”; desigur nu le spuneam că mă pregătisem asiduu pentru misiune! Era însă un mare sâmbure de adevăr în răspunsurile mele, pentru că în sistemul de învățământ de la noi se studia istoria universală, istoria marilor imperii, roman, otoman, bizantin, chinez sau britanic. Se asigura un bagaj consistent de cunoștințe și în liceu și în facultate, ceea ce cred că, din păcate, nu se mai întâmplă astăzi. Și eram întrebat cu mirare dacă așa este învățământul românesc, ceea ce eu confirmam cu multă mândrie! Noi ne pregăteam foarte intens. Aș dori să spun că știam harta Londrei încă de la București, când m-am dus acolo, cunoșteam fiecare clădire importantă, pentru că aveam fotografiile cu orice imobil relevant și tot timpul trebuia să știu pe care traseu merg. Și acum vin niște indivizi, care habar n-au ce înseamnă o astfel de activitate și aruncă sintagma: „Securiștii! Nenorociții!” Așa se făcea pregătirea pe vremea mea.

Revenind la vizită: la banchetul oferit în onoarea președintelui României și a Elenei Ceaușescu, la Guildhall, palatul pentru ceremonii al primăriei Londrei, au fost invitate peste 800 de persoane, dintre care, desigur, marea majoritate a oficialilor români ce activau în Marea Britanie, pe linia ambasadei, a agenției economice sau a unor societăți mixte cum era Banca Anglo-Română sau ARCODE, o societate mixtă creată de Ministerul Chimiei cu o companie britanică de profil, precum și reprezentanții unor societăți românești implicate în raporturile bilaterale: Navlomar, Navrom, Tarom, ONT etc. De menționat că între invitați s-a aflat și Barbu Călinescu împreună cu soția sa, acesta fiind fiul fostului Prim-ministru român Armand Călinescu. De profesie arhitect, Barbu Călinescu se stabilise în Anglia de foarte mult timp, practic după asasinarea tatălui său de către legionari în 1939 și avea două fete, o familie deosebită, el venind frecvent în România pentru a-și vizita mama și alte rude. De subliniat că acesta nu s-a înrolat în niciun fel de activități potrivnice României. A fost un român extrem de respectat și ca arhitect, dar și pentru modul în care se comporta în Anglia și cu ocazia deplasărilor în România. Avea mulți prieteni români pe care îi vizita în permanență în perioada respectivă. Foarte rar, mai ales, la momente protocolare, ne întâlneam ocazional, acesta fiind un interlocutor deosebit de plăcut.

La acest banchet, așa cum am spus, în afara delegației oficiale, au participat peste 75 de români, care desfășurau activități oficiale în Marea Britanie, dar și membrii emigrației române, între care l-aș mai menționa pe George Pop, care era reprezentantul „Rolls Royce” pentru România, precum și alți români, unii de origine evreiască, stabiliți în Marea Britanie, aflați în relații de afaceri cu țara noastră. Celebrul Ion (Iancu) Rațiu nu a participat, pentru că el a ales să aibă o altfel de atitudine față de București.

Ceea ce mi se pare semnificativ, pe lângă acești români, englezii au invitat și câțiva ambasadori străini acreditați la Londra, aleși pe sprânceană:

ambasadorul Chinei, al Egiptului, al Portugaliei, dar și al Ungariei. Nu au fost invitați toți ambasadorii din Londra. Era și greu, fiind în număr de circa 100-120, alegerea acestora făcându-se după niște criterii ale părții britanice.

I.C.P.: *Câteva concluzii despre această vizită?*

R.P.: Trebuie să subliniem foarte clar faptul că aceasta a fost catalogată drept un moment simbolic, o pagină importantă din istoria României și a relațiilor româno-britanice și ca orice fapt istoric, ea trebuie relatată așa cum a fost, dincolo de speculațiile de natură politică sau de orice intenție defăimătoare. În planul relațiilor politico-diplomatice româno-britanice, vizita de stat a fost precedată de multe acțiuni menite să pregătească terenul și să creeze cadrul necesar realizării acesteia. Dintre acestea, două au avut o semnificație aparte și doresc să le menționez.

În luna septembrie 1975, prim-ministrul Harold Wilson a efectuat o vizită oficială în România, ocazie cu care a fost semnat un „Acord de cooperare economică, industrială și tehnică pe 10 ani“. În Declarația comună adoptată cu aceeași ocazie se consemnează dorința ambelor părți pentru dezvoltarea cooperării, iar drept rezultat Anglia a devenit cea de-a patra țară exportatoare către România, după URSS, Germania Federală și Italia. În motivația britanică pentru acest acord s-a menționat că „România a dorit să-și dezvolte industria și să exporte în afara blocului comunist, din cauza faptului că Moscova nu dorea să sprijine industrializarea României și că în anii '70 România a încercat să se opună integrării economice cu blocul sovietic, prin extinderea comerțului ei cu Vestul“ (Mihaela Sitariu: *„British-Romanian relations during the Cold War“* – 2013).

Al doilea moment l-a constituit vizita din noiembrie 1977 a ministrului român al afacerilor externe, George Macovescu, în Anglia, ocazie cu care acesta s-a întâlnit cu premierul James Callaghan, cu ministrul de externe David Owen și cu ministrul comerțului, Edmund Dell. Acesta a fost momentul în care cei doi miniștri de externe, reafirmând hotărârea celor două țări de a dezvolta relațiile de prietenie și cooperarea dintre ele în toate domeniile au anunțat, de asemenea, că președintele României, Nicolae Ceaușescu și soția sa, Elena Ceaușescu, vor efectua o vizită de stat în Marea Britanie în anul următor, la invitația Reginei Elisabeta a II-a și a ducelui de Edinburgh.

Doresc să reafirm foarte clar: vizita de stat realizată de Nicolae Ceaușescu în Anglia, în luna iunie 1978, la invitația Reginei Elisabeta a II-a, a constituit, fără nicio îndoială, cel mai însemnat moment din istoria raporturilor româno-britanice, dar și unul dintre cele mai mediatizate evenimente ale relațiilor internaționale după cel de-al Doilea Război Mondial, cu deosebire în perioada Războiului Rece și a confruntării Est-Vest. Această vizită consemnează un succes de răsunet al diplomației românești, al eforturilor tuturor instituțiilor noastre din domeniul relațiilor externe, inclusiv al serviciului de informații externe al României, instituții care, timp de cel puțin 4 ani, după ce Nicolae Ceaușescu a devenit președintele României, în 1974, au acționat constant pentru realizarea acestui deziderat, menit să consolideze rolul și prestigiul României în lume. Că

aceasta a contribuit și la preamărirea lui Ceaușescu, nu pun la îndoială, dar acțiunea noastră a fost concepută pentru România, în primul rând, și nu pentru Ceaușescu. Desigur, pentru o corectă evaluare a acestui reper major al relațiilor internaționale, în general și al relațiilor bilaterale româno-britanice, în particular, precizez că aceasta nu s-ar fi putut realiza fără ca demersul românesc să nu fi fost conjugat și cu interesul guvernului Majestății Sale, acesta fiind și motivul pentru care un cunoscut istoric român a apreciat că vizita s-a soldat și cu un mare succes al diplomației britanice.

Vreau să mai subliniez faptul că, în pregătirea acestei acțiuni, nu se concepea un alt gen de vizită, decât cea în care să se implice întregul protocol regal: cazarea în Palatul Buckingham, folosirea convoiului de calești regale, întâlniri la nivel guvernamental cu premierul, cu miniștrii, recepții și dineuri, toate menite să consfințească egalitatea între interlocutori și un tratament la nivel maxim practicat în situații similare.

A fost singura vizită de acest nivel realizată după cel de-al Doilea Război Mondial. Este adevărat că, în 1953, Tito efectuase o vizită în Regatul Unit, după ce el se detașase, încă din 1949, de Stalin, devenind independent în gândire și comportament în interiorul lumii comuniste și trebuia încurajat în acțiunea sa. La fel s-a întâmplat și cu atitudinea lui Ceaușescu în relațiile cu liderii sovietici și ceilalți din Tratatul de la Varșovia, trebuind recompensat pentru acest comportament politic, pe cât de riscant, pe atât de curajos. Așa devenise foarte cunoscut în Occident, întrucât existau, fără îndoială, serioase motive care să justifice interesul liderilor occidentali de a se întâlni cu Ceaușescu. Există însă și câteva deosebiri între cele două vizite istorice: Tito nu a fost întâmpinat de Regina, ci de Prințul Consort Philip de Edinburgh, soțul Reginei și nici nu a fost cazat la Palatul Buckingham și nu s-a deplasat cu faimoasa caleașca regală, fiind puțini șefi de stat care au beneficiat de această mare onoare. A fost și Tito, ca și Ceaușescu, în vizită la 10 Downing Street, celebra adresă oficială a premierului britanic, unde a fost întâmpinat la intrare, în stradă, tradițional, de Winston Churchill, și respectiv, în cazul lui Ceaușescu, de James Callaghan.

În al treilea rând, trebuie să consemnăm că, în deceniul 8 al secolului trecut, în relațiile româno-britanice existau interese majore, mai ales o miză economică foarte mare în domeniul industriale de vârf, care s-au materializat cu ocazia vizitei, prin semnarea unor memorandumuri de înțelegere privind cooperarea în industria aeronautică, cooperarea tehnologică în domeniul explorării și exploatării petrolului și a gazelor, înțelegeri importante cu firme ca ICI, Shell Petroleum sau Consiliul National al Cărbunelui. Ca urmare a înțelegerilor realizate, în România s-au fabricat avioane BAC 1-11, ca și motoare Rolls Royce Viper, cu care s-au echipat avioane și elicoptere de producție românească IAR; avionul BAC 1-11, intrat în fabricație în Anglia, la Bristol, în 1963, a fost declarat, încă din 1968, avionul civil cu cel mai mare succes comercial, ceea ce justifică pe deplin interesul românesc pentru această cooperare.

Doresc să subliniez și caracterul politic, dat de guvernul britanic vizitei lui Nicolae Ceaușescu, exprimat foarte clar de **prim-ministrul James Callaghan** într-un interviu acordat în preajma vizitei agenției române de presă Agerpres. Citez: **„Guvernul britanic acordă o mare însemnătate vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu. România joacă un rol tot mai important pe arena mondială, iar președintele Nicolae Ceaușescu, personal, a dobândit o reputație bine meritată de om de stat la nivel mondial.”** Mă întreb, oare i-a retras cineva, post-mortem, lui James Callaghan această declarație? Declarația lui Callaghan nu a fost întâmplătoare și nici de complezență, dacă avem în vedere că, în ianuarie 1978, Ceaușescu și-a serbat 60 de ani de viață și peste 45 de ani de activitate politică și că a fost onorat în acel an de vizitele lui Helmut Schmidt, Anwar el-Sadat, Moshe Dayan, atunci ministru de externe al Israelului, dar și de faptul că a vizitat SUA pentru a treia oară, dar și China, Vietnam, Laos, Cambodgia și India. Și toate acestea doar în cele șase luni înainte de a veni în vizita oficială la Londra. Se știa, de asemenea, că Nicolae Ceaușescu jucase în 1975 un rol important în instaurarea monarhiei în Spania. După moartea lui Franco, la rugămintea lui Juan Carlos, Nicolae Ceaușescu l-a convins pe Santiago Carrillo, care era, în acea perioadă, un important om politic spaniol, lider al Partidului Comunist Spaniol între 1960-1992, să nu respingă monarhia și să accepte instaurarea ca rege a lui Juan Carlos. Aceasta justifică de ce Juan Carlos a făcut mai multe vizite oficiale în România, ca și Ceaușescu în Spania.

E bine de știut că televiziunea britanică, care nu era de stat, cum era considerată cea de la București, a transmis în direct parcursul de la Gara Victoria la Palatul Buckingham, iar Elena Ceaușescu a primit titlul de doctor Honoris Causa al Institutului Politehnic din Londra și de membru de onoare al Institutului Regal de Chimie, instituții de mare prestigiu în lumea științifică internațională, acțiuni ce au fost realizate și ca urmare a unei insistențe deosebite din partea viitorului trădător, Pacea, care a dorit foarte mult ca aceste onoruri să îi fie acordate Elenei Ceaușescu, cu aceasta având o relație specială.

O paranteză despre comportarea lui Pacea pe timpul vizitei. El a venit la Londra înainte de vizita la nivel înalt, în ultima etapă a pregătirii detaliilor pentru această acțiune. Atunci a intrat în contact direct cu noi și a stat de vorbă cu cei aflați în misiune, pentru a analiza, cu fiecare în parte, detaliile legate de vizită și contribuția fiecăruia la o reușită deplină a acesteia. Cu această ocazie am stat cu el față în față și mi-am dat seama că este un tip care acționează mult prea mult în interes de parvenire, în sensul că dorea enorm să-i facă plăcere Elenei Ceaușescu, să nu o deranjeze, să îi creeze o ambianță cât mai confortabilă și, pe această cale, să-i intre în grații și lui Ceaușescu. De ce spun asta? Îl interesa foarte mult programul separat al ei de la Institutul Regal de Chimie din Londra, acționând pentru recunoașterea și aprecierea „marilor ei opere în domeniul polimerilor” și așa mai departe. Era preocupat foarte mult să-i facă un program special, să zicem, cultural. A inclus, spre exemplu, în programul separat al acesteia o vizită la faimosul muzeu de artă „Tate Gallery”. Nu cred că înțelegea ea mare lucru din

asta, dar el ținea să-i organizeze un program separat, prin care să-i dea importanță și să-i facă plăcere, creând premisele de a-i face complimente și a o linguși. Apropo de caracterul său slugarnic: La Institutul Regal de Chimie, unde urma să aibă loc ceremonia în cadrul căreia să i se acorde Elenei Ceaușescu titlul de membru de onoare, s-a petrecut un fapt inedit, demn de „cascadorii râsului”, care mi-a fost relatat de un coleg aflat la fața locului. La intrarea în institut a sosit mașina oficială care o aducea la ceremonie pe Elena Ceaușescu. Pacea o aștepta în apropierea intrării și s-a repezit să-i deschidă portiera, moment în care a fost împins cu brutalitate de un oficial britanic de la protocol, care i s-a adresat tăios: „No sir, it’s my job!” (Nu domnule, este treaba mea!), lăsându-l pe acesta fără replică, spre uimirea și deliciul celor care-l cunoșteau pe Pacea, preocupat așa de mult de a intra în grațiile consoartei prezidențiale. De altfel, așa cum am mai precizat, Pacea s-a ocupat cu precădere de programul Elenei Ceaușescu, de primirea de către aceasta de onoruri și titluri academice, situație aproape hilară, căci interlocutorii britanici au acceptat deși știau că nu se justifică, studiile, cercetările științifice și titlurile de academician, profesor, doctor, inginer fiind folosite în țară de cei care aveau preocupări similare cu cele ale lui.

I.C.P.: *Cum a fost decorarea lui Ceaușescu de către Regină?*

R.P.: Era o practică protocolară care funcționează și acum, unanim acceptată și recunoscută în toată lumea. Cu ocazia vizitelor de stat, se acordă reciproc decorațiile cele mai înalte celeilalte părți. Ca atare, toată tevatura, tot scandalul, toate mizeriile care s-au spus după 1989 sunt un non-sens, pentru că nu a fost o greșeală a Reginei că i-a acordat această decorație și nici un gest insolent din partea lui Ceaușescu că a primit-o. De altfel, în timpul vizitei, **Regina** a apreciat politica independentă a lui Ceaușescu în cadrul blocului comunist, declarând că „**astăzi, noi în Marea Britanie suntem impresionați de poziția hotărâtă pe care ați luat-o în susținerea independenței**“.

S-a vorbit foarte mult despre faptul că Ceaușescu a fost decorat de Regina Elisabeta și că, ulterior, s-a cerut retragerea decorației. S-a întâmplat, în mod similar și cu doi sau trei împărați ai Japoniei, cărora li s-a acordat același ordin, ce a fost retras și s-a revenit ulterior.

Ceaușescu a primit Ordinul Jartierei, a cărui emblemă este o jartieră bleu pe care scrie cu litere de aur: „Honi soit qui mal y pense”, adică „Rușine aceluia ce de rău gândește”, iar el, la rândul lui, a decorat-o pe Regina Elisabeta a II-a cu Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România”, clasa I.

Este foarte interesant de cunoscut istoria acestei decorații: „Order of the Garther”, sau „The Most Nobile Order of the Garther”, este cel mai înalt ordin cavaleresc britanic și a fost instituit în Anglia de Regele Eduard al III-lea, în anul 1348, acordându-se de rege sau regină acelei persoane care a adus servicii deosebite statului britanic, regelui sau reginei Marii Britanii. Ordinul acesta reprezintă onoarea britanică civilă și militară cea mai înaltă și exclusivă și are un singur grad: „Knight Companion”. De aceea, persoana care primește acest ordin poate să își adauge, după nume, inițialele KC. Deținătorului îi mai dă dreptul să

fie denumit „Sir”. De la înființarea acestui ordin și până în prezent, de la 1348 până astăzi, a fost conferit la aproximativ 1000 de persoane, între care, în primul rând se situează toți membrii familiei regale britanice, adică regii, reginele, consortii, prinții moștenitori, deci, membrii de prim rang ai familiei regale britanice. A doua categorie o reprezintă unii dintre mareșali, generali și înalți ofițeri pentru merite deosebite. În al treilea rând, ordinul a fost conferit tuturor foștilor premieri ai Marii Britanii, care s-au succedat în timp, fie o dată cu retragerea din activitatea politică fie într-un alt moment al vieții lor. Ordinul Jartierei a mai fost acordat și unor șefi de stat străini, aceștia constituind de altfel cea de-a patra categorie, mult mai restrânsă. După 1947-48, au primit acest ordin Regele Danemarcei, Regele Suediei, Împăratul Etiopiei, Regina Olandei, Regele Belgiei, Regele Greciei, Marele Duce de Luxemburg, Împăratul Hirohito. Din România, au primit ordinul Regele Carol I, Regele Ferdinand și Regele Carol al II-lea. Regele Mihai nu l-a primit pentru că era prea tânăr. Niciun președinte, nici al Franței, care a fost în vizită, nici alții nu l-au primit, în afară de Ceaușescu. Ce înseamnă acest lucru? E o dovadă de mare respect și o onoare pentru România.

Mie mi se par acele pretenții de a se retrage decorațiile niște aberații, absurdități; i-ai acordat o decorație unei persoane, la momentul respectiv, pentru meritele din acea perioadă, fapt menționat și în motivația înscrisă în actul oficial de conferire, este un fapt consfințit. De ce să i-o retragă, după ani buni?

I.C.P.: *Se pare că, poate mai mult decât britanicii, unii dintre români au fost mai insistenți să i se retragă (post-mortem?!) ordinul conferit lui Ceaușescu. Iată, de pildă, ce a răspuns în urmă cu un an Andrew Noble, ambasadorul Marii Britanii la București, la întrebarea unei ziariste din România: „De ce o țară precum Marea Britanie era interesată de relații cu o țară din blocul comunist și cu un dictator, Nicolae Ceaușescu?”*

Andrew Noble: *„Românii trebuie să știe că țara lor a fost întotdeauna foarte importantă. Cred că o înțelegere a istoriei României este foarte importantă, mai ales în această perioadă. Am impresia că în școli, dar și în rândul populației este o tendință să se spună că tot ce s-a întâmplat înainte de 1989 nu ne mai interesează și nici nu era interesant pentru toată lumea.*

Dar vom sărbători în acest an o altă aniversare care aduce puțină lumină în această chestiune și anume Biserica anglicană din București, care a fost singura biserică în sine din țările Tratatului de la Varșovia - prima slujbă a avut loc în 1920, deci este centenarul acestei biserici în acest an. A fost un preot permanent în această Biserică, din anul 1965. Înseamnă că sosirea lui Ceaușescu la putere a făcut posibil niște lucruri care nu erau posibile înainte.

Și reacția lui Ceaușescu față de Revoluția de la Praga, din 1968, a fost înțeleasă de toată lumea, nu numai din Europa, dar în toată lumea liberală și liberă ca un pas foarte important pentru democrație. Și ceea ce a făcut Ceaușescu în anii 60 și mai ales după Praga și după invadarea de către Uniunea Sovietică a Afganistanului, în 1979, a dovedit o oarecare independență față de politica URSS.

Sigur că ceea ce s-a întâmplat în interiorul țării nu avea nicio legătură cu politica externă și nu vreau să fiu acela care sprijină rolul lui Ceaușescu, dar în ceea ce privește politica externă, geopolitica Europei, părea că Ceaușescu era cineva care ar putea juca un rol care să minimizeze pericolele din Europa, pentru că atunci eram aproape într-o stare de război.

Și copiii, copiii mei, copiii noștri, nu cunosc care a fost într-adevăr situația și de ce Ceaușescu a fost invitat la Londra și nu numai la Londra, dar peste tot și chiar când am fost eu aici, în anii 80, a primit oaspeți din toate țările lumii, care nu erau în niciun fel de acord cu politica internă, dar aveau o perspectivă mai mare” (s.n.).

În final, cu o fractură logică evidentă, dar ca să fie și ziarista noastră mulțumită, ambasadorul britanic a adăugat: „Am o mică bucurie, că în decembrie 1989, eu am fost oficialul din Londra care am primit responsabilitatea să mă ocup de retragerea Ordinului pe care i-l dăduse Regina lui Ceaușescu”. Ar mai fi de adăugat că datorită marilor deschideri spre Occident din perioada respectivă, Ceaușescu a fost acuzat de sovietici de „trădarea intereselor socialismului”, iar România a fost inclusă în rândul inamicilor URSS, cu numele de cod „Obiectivul 24” în documentele clasificate ale KGB.

R.P.: Asta e. Pe mine mă surprinde că nu s-au făcut referiri și la Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” clasa I, acordat Reginei cu aceeași ocazie. L-au retras sau au renunțat cumva la el? Subiectul vizitei în Anglia este însă departe de a fi epuizat. Au fost mai multe momente importante în timpul vizitei. Voi enumera câteva.

Problemele ridicate de Ion Rațiu, care s-a întors în țară, în ianuarie 1990, și a fost ales în Parlament, fiind vicepreședinte al Camerei Deputaților și ulterior a candidat la Președinția României. În ziua în care Ceaușescu oferea un dineu la un hotel din Londra în onoarea Majestății Sale, a delegaților prezenți, el s-a legat cu lanțul de gardul de vis-à-vis de intrarea în hotel. Sigur și acesta a fost un moment special, care a creat o anumită tensiune.

Un scurt istoric cu privire la Rațiu. Ion Iancu Rațiu făcea parte dintr-o familie de vechi memorandiști transilvăneni. Tatăl său, Augustin Rațiu, era unul dintre liderii țărăniștilor de la Turda, un om deosebit, al cărui tată, dr. Ioan Rațiu a fost unul dintre liderii marilor memorandiști ai Transilvaniei. Ion Rațiu era rudă cu Viorel V. Tilea, pe atunci șeful Legației României la Londra, în perioada 1937-1940 și care, la rândul lui, era un reputat politician al vremii respective, respectat și foarte apreciat. Practic, acestuia îi datorează Rațiu stabilirea în Marea Britanie. Ion Rațiu a plecat la Londra în 1939-1940, la vârsta când trebuia să-și înceapă studiile, chemat de unchiul lui, care i-a aranjat să fie student în capitala britanică, în același timp, devenindu-i ajutor la Legație. La scurt timp după aceea, în septembrie 1940, a survenit venirea legionarilor la putere în România și crearea Statului Național Legionar. În aceste circumstanțe, Tilea și-a luat toată arhiva, a cerut azil politic, a părăsit legația, spunând că el nu servește un guvern fascisto-legionar. S-a rupt de diplomația română și a rămas în Anglia. O dată cu

V.V. Tilea și-a dat demisia din diplomație și a cerut azil politic în Anglia și Ion Rațiu. Viorel Tilea a murit târziu, în anul 1972, iar arhiva Legației a returnat-o în țară, încă din anii '60, spunând că locul acesteia este în România și nu în casa lui din Anglia. Un mare patriot român. Câtă deosebire între „defectarea” lui V.V. Tilea și trădarea lui Pacepa! El nu a vrut să servească un guvern legionaro-fascist pentru că provenea din intelectualitatea românească de la acea vreme. Și a plecat. Este adevărat că a rămas cu el și Rațiu. Între timp, a început războiul și după aceea în România s-a instaurat regimul comunist. Tilea nu a dorit să revină în țară pentru că era împotriva principiilor și a ideologiei noii puteri. Dar nu a desfășurat o activitate ostilă României, ci, dimpotrivă, s-a menținut pe poziția unui patriot român, cu gândul la țara lui.

Nu același lucru s-a întâmplat și cu nepotul său, Ion Rațiu. Acesta a absolvit în 1943 o facultate cu profil economic din cadrul Universității Cambridge, după care, în 1945, s-a căsătorit cu Elisabeth Pilkington, fiica unui colonel britanic, intrând astfel într-o familie importantă, dar și deosebit de înstărită din Anglia. Rațiu a rămas în exil și după 1947, când comuniștii au preluat puterea în România, după abdicarea Regelui Mihai I și abolirea monarhiei. S-a înrolat încă de atunci într-o activitate de opoziție față de noile autorități din țară, a redactat și publicat, încă din 1950, un buletin săptămânal "Free Romanian Press" (Presă Liberă Română) și a colaborat cu regularitate la secția de limba română a BBC, ca și la „Europa Liberă” și la „Vocea Americii”.

La Londra avea un birou în Regent Street, în apropierea vestitelor piețe Trafalgar Square și Piccadilly Circus și mergea destul de des, în apropiere, la un restaurant de pește și fructe de mare, unde avea o masă rezervată permanent. La același restaurant, din inițiativa prietenului meu, autorul cărții *Dracula's Country*, mergeam și eu uneori cu Andrew MacKenzie și ne intersectam acolo cu Rațiu.

Începând cu anul 1975, Ion Rațiu s-a angajat într-o activitate mult mai energică împotriva regimului comunist din România și a jucat un rol important în crearea „Uniunii Românilor Liberi”, al cărui președinte a fost desemnat în anul 1984, la congresul de la Geneva. În această perioadă a publicat și un ziar cu apariție lunară, în engleză și română, intitulat „Românul Liber” (The Free Romanian). Nu am nici o îndoială că de această activitate politică desfășurată de Ion Rațiu nu ar fi știut și nu ar fi fost încurajată și sprijinită de autoritățile britanice.

În contextul preocupărilor pentru „recuperarea” unor intelectuali de marcă din străinătate, s-a acționat în acei ani și pentru determinarea lui Ion Rațiu să revină în România. Au fost inițiate inclusiv contacte personale cu acesta, care nu a respins ideea, chiar a cochetat cu ea, dar, până la urmă, sfătuit sau nu în acest sens, a declinat propunerea. Prin anii 1969-1970, Augustin Rațiu, tatăl lui Ion Rațiu, care trăia la Turda, era grav bolnav și ar fi dorit foarte mult să-și vadă fiul înainte de a muri. Atunci s-a intrat în legătură cu Ion Rațiu, spunându-i-se că autoritățile române sunt dispuse să-i faciliteze deplasarea în România, pentru a-și vedea părintele în suferință. A părut că vrea să vină, dar, probabil, consultându-se

cu cineva sau făcându-și nu știu ce procese de conștiință, nu a dat curs inițiativei noastre. Tatăl sau a decedat în decembrie 1970, însă el nu a mai venit să-l vadă în viață!

Desigur, s-a întors în România în ianuarie 1990, devenind foarte cunoscut pentru activitatea sa politică în PNȚCD. Acum merită să menționez un fapt inedit în legătură cu Ion Rațiu. Cândva, prin 1995, sau 1996, ne-am întâlnit, după aproape 20 de ani de la vizita lui Ceaușescu în Marea Britanie. Am participat la un dineu oferit de președintele Camerei Deputaților unei delegații parlamentare străine, la restaurantul „Mc. Moni's” din București, iar Ion Rațiu, ca vicepreședinte al Camerei, era al doilea membru în delegația română. În anumite momente, la începutul și la sfârșitul dineului, am discutat cu el, evocând anumite momente din perioada când am fost la post, la Londra. Ne-am amintit inclusiv de restaurantul din Lisle Street, din apropierea Piccadilly Circus din capitală Angliei, când ne întâlneam, fără a stabili o întâlnire în acest scop și, unde, uneori, luam masa în același timp, evident la mese diferite. Rațiu era un personaj șarmant, inconfundabil, foarte civilizată și mereu zâmbitor, un interlocutor foarte agreabil. Cu această ocazie el ne-a relatat o discuție pe care o avusese cândva cu Richard Shifter, fost asistent special al Consiliului Național de Securitate al SUA, referitoare la România și la români, în special. Acesta i-a spus contrariat lui Rațiu că îi este greu să înțeleagă comportamentul politicianilor români în comparație cu cel al celor din SUA și Anglia. Astfel, spunea Shifter, la noi politicienii se confruntă în parlament, chiar în public, dar dacă se află în străinătate devin solidari și aliați în apărarea intereselor țărilor lor. În contrast, politicienii români, care călătoresc în exterior, folosesc din plin aceste prilejuri pentru a-i denigra și a-i blama de o manieră inacceptabilă pe adversarii lor politici de acasă!

Revenind la momentul creat de Ion Rațiu cu ocazia vizitei de stat în Marea Britanie din 1978, atunci probabil el a acționat cu acordul nedeclarat al autorităților britanice, pentru că, date fiind personalitatea sa și poziția acestuia în cadrul organizațiilor emigrației române din Occident, acțiunea aceasta era de natură să dea satisfacție celor care nu agreau oferirea unor asemenea onoruri șefului statului român. Desigur că, în acel moment, noi am cerut autorităților britanice implicate în realizarea vizitei, să ia imediat măsuri de îndepărtare a lui Ion Rațiu din locul respectiv, pentru a nu se crea o atmosferă nefavorabilă unui asemenea eveniment în care era implicată direct Majestatea Sa Regina Elisabeta a II-a. Și, desigur, această minune s-a întâmplat, Rațiu fiind îndepărtat discret din zonă. Acțiunea lui de protest a fost doar o pată de culoare, o manifestare a libertății de exprimare în societatea britanică, încurajată de această dată în mod discret de către autorități.

I.C.P.: *Totuși, experiența arată că multe „probleme” pe timpul unor astfel de vizite erau create nu neapărat de români care se manifestau împotriva regimului din țară, ci chiar de unii membri ai delegației oficiale. Ca să nu mai vorbim de „capriciile” de protocol ale Elenei, soția președintelui, pe care*

probabil doar Raisa Gorbaciova le-a depășit, după cum au relatat ofițeri din garda cuplului de conducători sovietici.

R.P.: Astfel de „surprize” creează multă tensiune în timpul acțiunii, dar mai târziu se estompează și pot deveni chiar amuzante. Un astfel de moment a fost prilejuit de ceremonia adoptării documentelor oficiale, a comunicatului comun, a declarației comune, documente semnate de către Președintele României și de către premierul Marii Britanii, James Callaghan. Dar, acest moment a fost precedat de o vizită a delegației române la fabrica de avioane din Bristol. S-a plecat de la Londra, din curtea Palatului Regal cu un elicopter, pus la dispoziție de gazde. De la Bristol s-au întors cu acel elicopter, au aterizat în curtea Palatului Regal, unde îi aștepta primi-minstrul, pentru o discuție tête-à-tête cu Ceaușescu, urmată de deplasarea la sediul guvernului pentru semnarea documentelor.

Toată delegația română, cu excepția ambasadorului Ecobescu, s-a deplasat la Bristol, la fabrică. Pe parcursul vizitei, în față era Ceaușescu cu soția sa, împreună cu gazdele, și, la oarecare distanță în urmă, restul delegației române. La un moment dat, Ștefan Bârlea mergea împreună cu Ștefan Andrei, în spatele primului eșalon în care era Ceaușescu. Ștefan Bârlea, care nu era un tip deschis, fiind mai degrabă închistat, spre deosebire de Ștefan Andrei, un om de spirit și de o mare dimensiune intelectuală, îl întreabă pe acesta: „Tovarășu’ Andrei, la ceremonia de după amiază, la semnarea documentelor oficiale, participă și tovarășa?”. Ei aveau, bineînțeles, programul de desfășurare a vizitei pe momente și minute și unde era precizat cine participă la semnare. Dar s-a băgat și el în seamă, dându-și importanță. Răspunsul lui Ștefan Andrei, a fost unul tipic pentru acest personaj, foarte drag mie, ca și celor care l-au cunoscut bine! „Măi, Fănică! Dacă trebuie, participă! Dacă nu trebuie, nu participă!”. Și atât i-a trebuit lui Bârlea, pentru a interveni decisiv în programul deja stabilit. După ce au mai făcut câțiva pași, Bârlea a cerut să fie dus la un telefon și m-a sunat pe mine, la dispeceratul de la Londra: „Tovarășul Priboi?”, „Da, tovarășul Bârlea!”, „Vă rog să luați toate măsurile organizatorice necesare, pentru ca la ceremonia de semnare să participe și tovarășa. Ca atare să vină și soția premierului James Callaghan. Și să se pună scaune la masa oficială și pentru tovarășa și pentru doamna Callaghan. Să se reamenajeze totul în acest spirit”. Degeaba am încercat eu să-i explic faptul că în program scrie că participă doar tovarășul și Callaghan, că la masă sunt numai două scaune, mai ales că fusesem acolo și verificasem totul. Dar Bârlea mi-a tăiat-o scurt: „Tovarășe, dumneata faci ce spun eu! Să se pună patru scaune și participă atât tovarășul, cât și tovarășa. Unde este tovarășul Ecobescu, să ia măsuri în acest sens?”

Atunci, i-am cerut permisiunea să repet tot ce mi-a spus pentru că am notat totul, având în vedere sensibilitatea problemei, iar Ștefan Bârlea mi-a confirmat că am notat și că am înțeles corect mesajul său. Îi zic, în continuare: „Îl caut imediat pe tovarășul Ecobescu și îi transmit!” Eu știam exact ce făcea pentru că-mi spusese: „N-am prea dormit azi-noapte. Mă duc să prind și eu două ore de

somn, cât delegația este la Bristol”. Obligat de situație, mă duc să-l scol: „Tovarășe ambasador, avem de lucru”, și îi transmit mesajul lui Bârlea.

Ecobescu reacționează firesc: „Ce s-a întâmplat? Aștia sunt nebuni? Nu se poate așa ceva!” „Domnule ambasador, vă propun să cerem urgent o întâlnire la Foreign Office, să vedem cum rezolvăm cazul.” „Cere, tu, că-i cunoști!” Pun mâna pe telefon și sun la Externe, la englezi: „Domnul ambasador Ecobescu trebuie să vină acum urgent la voi pentru a stabili unele detalii de ultim moment în legătură cu ceremonia de după amiază a semnării documentelor.”

Se duce, discută cu directorul de spațiu sau cu cine era acolo, poate cu secretarul de stat și transmite: Am primit o comunicare urgentă de la Bristol, de la directorul de cabinet al președintelui, că la ceremonia semnării documentelor oficiale va participa și doamna Elena Ceaușescu. Rugăm să se facă modificările necesare în sală și să se asigure și prezența doamnei Callaghan! Răspunsul interlocutorului a fost prompt: „Domnule ambasador, așa ceva, nu se poate! Doamna Callaghan e la 40 de mile, Nord-Est de Londra, la Cequers, unde este reședința premierului, este bolnavă, are gripă și nu poate să plece de acasă!” „Domnule, să vină altcineva! Să vină soția Ministrului de Externe, spre exemplu, și să stea lângă domnul Callaghan. Puneți pe altcineva, doamna Ceaușescu trebuie să fie acolo la semnare!” Ok , „Bine! i se răspunde, găsim o formulă.”

Și au găsit-o pe Deborah Owen, soția ministrului de externe, care era o americană din New York, căsătorită cu demnitarul britanic. Ne ducem la sală, să modificăm, în loc de un birou să punem două birouri, în loc de două scaune să fie patru. Ne întoarcem la Palatul Buckingham, unde ne așteaptă o nouă surpriză și mai mare. Aterizează elicopterul în curtea palatului, se duce Callaghan să îl întâmpine pe Ceaușescu pentru că urma să aibă loc un tête-à-tête, iar Elena Ceaușescu pleacă spre apartament. Ecobescu îi iese în cale și o abordează: „Tovarășă, mă iertați! Aș vrea să discutăm și să stabilim cum vă îmbrăcați la ceremonia de semnare a documentelor.”

„Care ceremonie, Ecobescule? Eu mă duc la Tate, la muzeul Tate (dar ea pronunța pe litere TATE și nu cu pronunția englezească) cu Pacea. Mie nu mi-a zis tovarășul de nicio ceremonie.”

Și se îndreaptă spre apartament. În acel moment, mă vede Ecobescu pe hol, în apropiere și mă ia de mână: „Vino încoace! Spune-i tovarășei ce mi-ai spus mie cu privire la ceremonia semnării documentelor oficiale!” „Tovarășă Ceaușescu, permite-ți să mă prezint. Sunt Ristea Priboi, secretarul 1 de la ambasadă. Sunt organizatorul programului vizitei, dispecerul...” „Te știu, dragă, că te-am văzut, ia spune!” „Tovarășă Ceaușescu, la ora 11 și 7 minute, am primit un telefon de la tovarășul Ștefan Bârlea, care mi-a spus așa și așa..., la care eu i-am replicat...; dându-i toate detaliile convorbirii, pe care le aveam notate cu scrupulozitate! Elena Ceaușescu, pe un ton cât se poate de lejer și blând, mi-a spus: „Dragă, iar le-a încurcat Bârlea asta! Faceți ce trebuie făcut, dar eu nu mă duc la nicio ceremonie. Eu merg la Tate cu Pacea”.

Ceaușescu și Callaghan erau la discuția tête-à-tête, iar peste o jumătate de oră trebuiau să fie la guvern pentru semnarea documentelor oficiale. Ei, vă dați seama că din momentul ăsta începe operațiunea inversă, fugi la Externe, de altfel la locul semnării și transmite că trebuie să rămână doar două scaune și să se prezinte scuze doamnei Owen, care nu mai lua loc lângă premierul Callaghan etc.

Au mai fost două momente interesante pe parcurs. La sfârșitul vizitei, delegația trebuia să plece spre aeroport pe un anumit traseu. Eu am rămas la Palat, unde se uitase o mapă cu niște materiale care trebuiau să ajungă la avion. Am plecat cu mașina personală, care avea o plăcuță de CD, era un Austin Morris, pe care o parcasem în curtea Palatului. Delegația a plecat cu ante-mergător, mergeau pe autostradă, iar eu a trebuit să o iau pe altă rută ocolitoare, ca să ajung înaintea lor pe aeroport. Am trecut peste orice limite de viteză, ignorând toate restricțiile, dar conducând cu maximă prudență și am ajuns cu 7-8 minute înaintea delegației oficiale. Am depus mapa la aeronavă și m-am așezat la scara avionului în șir cu toată echipa română, când Ceaușescu ne-a strâns mâna, luându-și la revedere.

Mă întorc, ca să iau tot ce aveam la Palatul Buckingham și, în sfârșit, ajung acasă cu speranța că voi bea un pahar de vin și mă voi culca; deja simțeam o mare oboseală pentru că trecuse presiunea misiunii, fiind mult mai relaxat. Soția de abia mă aștepta și mi-a zis: „Avem doi copii mici și eu m-am descurcat greu în această săptămână. Am apelat la unul sau la altul, dar toată lumea a fost ocupată și nu mai avem de mâncare și alte lucruri necesare în casă. Hai, te rog, să mergem la piață să cumpăr și eu ceva că este și weekend.”, „Bine! Hai să mergem!”, am urcat în mașină cu ea, ne-am dus la Portobello Road Street Market, o piață vestită, organizată la sfârșit de săptămână pe strada Portobello din zona Notting Hill Gate a districtului Kensington and Chelsea. Am făcut piața, am pus totul în mașină și am pornit spre casă, dar pe strada Bayswater Road, în apropiere de Kensington Gardens am simțit că adorm la volan. Soția a pus ușor mâna pe mâna mea, cu care țineam schimbătorul de viteză și tremurând m-a rugat să luăm un taxi și să abandonăm mașina acolo. „Ține-mă de mână și vorbește-mi tot timpul, că așa ajungem acasă.” Am ajuns cu bine și bineînțeles că am adormit imediat. După aceea, lucrurile au intrat în normal, recuperarea se realizase atunci rapid, aveam doar 31 de ani!

I.C.P.: *O mică indiscreție la finalul acestor confesiuni din perioada londoneză: cum v-ați descurcat cu contraspionajul britanic?*

R.P.: Înainte de plecarea în misiune, am făcut o intensă pregătire pe această linie, pornind de la premisa că voi fi supravegheat permanent de contraspionajul britanic. Sunt convins că chiar așa s-a și întâmplat, având mai multe dovezi în acest sens.

În anii petrecuți la Londra, nu s-a discutat niciodată, cel puțin la nivelul meu, problema unei cooperări între serviciile secrete române și cele britanice. Excepția a constituit-o realizarea vizitei la nivel înalt, când reprezentanții

Direcției de gardă și securitate, direct sau prin Pacepa, comunicau cu omologii britanici în chestiuni legate de securitatea înalților oaspeți români.

În ce mă privește, prin însărcinarea primită pe timpul acestei vizite a devenit clar că nu eram doar secretarul 1 de la ambasadă ci, desigur, mai mult decât atât. Era firesc ca atât eu, cât și toți ceilalți oficiali români să fim sub o permanentă supraveghere, dar am simțit și am avut mereu convingerea că între mine și ei a existat un respect reciproc, chestiune pentru care am fost pregătit înainte de plecarea în misiune. În cadrul pregătirii generale, s-a pus accent și pe acest gen de abordare a relațiilor cu serviciul de contraspionaj autohton. Dacă îl șicanezi pe cel care are obligația să analizeze ce faci, îți devine foarte ostil. Dacă îl tratezi cu respect și nu faci tot felul de tumbe, un autocontrol agresiv, ci te porți normal, conform cu statutul oficial și el va avea față de tine mai mult respect. Face parte din arta profesiei.

I.C.P: *Să menționăm pe scurt câteva aspecte inedite și din alte vizite la care ați participat. Mai întâi din Franța.*

R.P.: În cazul vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu în Franța (mai, 1980) la invitația lui Valéry Giscard d'Estaing, responsabilitatea mea a fost mult mai mare, în dubla calitate pe care o aveam acum în Centrală, de șef al sectorului ce răspundea de activitatea de informații externe pe spațiul Franța, dar și ca șef al grupei operative speciale, trimisă din țară cu aproximativ o lună de zile înainte pentru pregătirea și desfășurarea vizitei. Trebuie menționat și contextul cu totul special în care se desfășura vizita, dar și al existenței pe spațiu a unor militanți iredentiști maghiari și a unei emigrații române, mai vechi și mai noi, cu poziție critică la adresa conducerii de atunci a României.

La Paris era atunci ambasador Corneliu Mănescu. Era într-un fel dificil, dar și spiritual, uneori direct și cam dur, dar, dacă îi intrai la suflet, puteai să faci cu el absolut orice. Cu Mănescu am jucat tenis de câteva ori, s-a supărat și m-a apostrofat că îi dau mingea prea departe, să i-o dau mai în față că el e bătrân și nu poate să alerge după ea. Eu am fost trimis la Paris pentru pregătirea vizitei respective cu o echipă mai mare, vreo 5-6 colegi de ai mei, iar pentru anumite perioade mai scurte, a venit și generalul Iulian Vlad, care, în final, a revenit ca membru al delegației oficiale. Corneliu Mănescu, era atunci deja un anti-Ceaușist declarat, motiv pentru care fusese „exilat” ca ambasador în Franța. El avea o anumită ținută, francezii îl apreciau și ca fost președinte al celei de-a 25-a Sesiuni a Adunării Generale a ONU, fusese ministru de Externe vreo 11-12 ani, adică avea o statură excepțională, fiind destul de cunoscut în toate mediile din Franța. Ca să desemnezi ca ambasador, într-o țară ca Franța, o asemenea personalitate, însemna un mare respect, știindu-se încă de la sosirea sa la Paris că se afla în dizgrația regimului, dar pentru ei un asemenea diplomat reprezenta o mare onoare. Pentru că eram șeful grupului de pregătire a vizitei și trebuia să am cu el diverse întrevederi, atât împreună cu generalul Iulian Vlad, dar și direct, în lipsa acestuia. Mai mult decât atât, deoarece mă cunoscuse anterior, mă invita la câte o partidă de table într-o cameră aflată în spatele intrării în ambasadă, unde aducea

câte o sticlă de Johnny Walker și până nu o termina, desigur cu participarea mea moderată, nu mă lăsa să mă ridic de pe scaun. Sigur, mai spunea bancuri și făcea diverse comentarii, inclusiv sau mai ales de natură politică.

I.C.P.: *Cum a decurs vizita, în condițiile în care imaginea lui Ceaușescu în Vest începuse să se deterioreze tot mai mult?*

R.P.: În opinia mea, vizita a fost extraordinară. Sunt câteva momente antologice legate de această vizită, pe care le voi menționa, dar a fost și una din perioada de pregătire, pe care o amintesc cu nostalgie! Nu prea aveam noi foarte mult timp de a vizita locurile de interes turistic pentru că eram foarte ocupați, dar ne-am permis într-o duminică să ne ducem pe valea Loirei, la un castel, să-l vizităm, unde am găsit o coadă de câteva sute de persoane, motiv pentru care, unul dintre colegii mei de echipă, care fusese la post în Franța și vorbea franceză foarte bine, îmi spune: „Tu ești un prinț arab care vrea să cumpere castelul! Ceilalți sunt însoțitorii tăi, iar eu translatorul. Tu ești arab, n-are importanță. Mă duc și vorbesc cu organizatorii pentru a intra cu prioritate și a obține un însoțitor”. Am stabilit un nume de prinț, ne-a băgat în față, a venit un ghid, ne-a condus, ne-a explicat totul prin interpretul meu, comunicându-i că mi-a plăcut castelul și i-am solicitat date de contact pentru a reveni ulterior și a solicita informații suplimentare.

Dar vizita președintelui a avut și multe momente foarte grele. În primul rând, noi le-am prezentat o listă consistentă de neprieteni ai României, din Franța, care erau niște iredentiști maghiari, stabiliți la Paris și pentru care am cerut în mod expres să fie expulzați din Franța ori să fie scoși din Paris pe perioada vizitei. Francezii au fost cooperanți, au făcut o selecție dintre ei și i-au trimis în Corsica. Deci, cum să spun, a fost o problemă foarte serioasă pentru că erau cunoscute vârfurile emigrației maghiare iredentiste, care aveau multe legături în diverse instituții importante din Franța. Ca să le ceri francezilor un asemenea demers, doar pentru realizarea și prestigiul unei asemenea vizite, era aproape ieșit din comun.

Mai era și emigrația română, foarte puternică și foarte activă. Îmi amintesc de Maria Chitic sau de Bujor Nedelcovici, care demonstau în piața Trocadero. Ne duceam să monitorizăm, să vedem, să constatăm posibilul impact. Dar a fost și un moment profesional de o încărcătură maximă, chiar dramatică. Într-una din zile, seara, s-a primit o informație potrivit căreia, a doua zi dimineața, când Ceaușescu urma să depună o coroană de flori la Monumentul Eroului Necunoscut, de sub Arcul de Triumf, unul din veteranii francezi, care va asista la ceremonie, urma să comită un atentat terorist, aruncând o grenadă în direcția președintelui României, cu intenția de a-l ucide. Primești seara o astfel de informație și mâine dimineața la ora 8 are loc acțiunea. Ce faci? Primul lucru a fost să îl informez pe generalul Iulian Vlad, căci el trebuia să hotărască ce urma să întreprindem, deși m-am gândit ca ar fi putut să considere informația provocatoare ori neserioasă; oricum trebuia să hotărâm dacă trebuia să se intervină la autorități. M-a întrebat ce părere am. I-am raportat că am făcut o

analiză foarte serioasă împreună cu câțiva colegi din grupa operativă și am ajuns la concluzia că este un joc operativ inițiat de organele franceze de contrainformații. Acestea îl suspectează pe individul care ne-a furnizat informația că ar fi omul nostru și vor să-l verifice. Ca atare, orice acțiune a noastră însemna confirmarea că cel căruia i-au plasat informația este omul nostru, că a venit și ne-a informat. Ce să facem? Să ignorăm? „Mă, nu se poate! E vorba de șeful statului, e răspunderea prea mare”. Trebuie să-i informăm pe cei de acasă! Răspunsul de acasă a venit foarte prompt și imperativ: „Cereți imediat părții franceze o audiență în cadrul căreia să solicităm cu fermitate să se ia măsurile suplimentare de siguranță, să verifice, să dea asigurări, altfel suntem obligați să insistăm să se scoată acel eveniment din program!”. Generalul Vlad a dispus să-l trezim pe Corneliu Mănescu, pentru că era trecut de ora 23,00 și dormea, după o zi încărcată! Trebuia să-l convingem să ceară urgent o audiență la șeful poliției metropolitane din Paris pentru a-i prezenta informația și a cere măsuri! Ne-au primit la ora 3 noaptea, asigurându-ne că vor face tot posibilul să nu se întâmple nimic, că vizita o să decurgă în cele mai bune condiții. De menționat că ambasadorul Corneliu Mănescu era băut, cred că la sosire acasă băuse ca de obicei un whisky și de aceea, dar și pentru că era cunoscută aversiunea sa față de Ceaușescu și-a dat drumul: „Ei, și dacă îl omoară ce? Dă-l în p. mă-sii!” Am avertizat sursa să fie pregătită pentru situația aceasta pentru că era clar că e o verificare brutală. Am făcut bine că l-am avertizat pentru că împreună cu acesta am concluzionat că persoana trimisă spre el cu „informația” este omul francezilor și am stabilit conduita de viitor. Nu s-a întâmplat nimic, bineînțeles. Vizita a decurs bine, a fost un succes, o mare victorie diplomatică, un moment de vârf în relațiile bilaterale româno-franceze. Doresc în acest context să subliniez faptul că relațiile româno-franceze au cunoscut cea mai bună evoluție în perioada 1968-1981, când la conducerea Franței s-au aflat președinții Charles De Gaulles, George Pompidou și Valéry Giscard d'Estaing. O dată cu venirea socialiștilor la putere în Franța și cu François Mitterrand ca președinte, relațiile au fost de cea mai proastă calitate. Mitterrand ne-a torpilat într-una, niciodată nu i-a plăcut de Ceaușescu. S-au urât unul pe altul foarte mult. Nu s-au înghițit și relațiile au ajuns la nivelul cel mai de jos.

I.C.P.: *Tot în 1980, după ce v-ați întors după misiunea în Rhodesia/Zimbabwe, soldată cu instalarea la putere, pentru multe decenii, a lui Robert Mugabe, un prieten al României, urmată de vizita în Franța, ați participat la o altă vizită la nivel înalt, de această dată pe spațiile nordice ale Europei.*

R.P.: În perioada 6-15 noiembrie 1980, Nicolae Ceaușescu a efectuat vizite de stat în Suedia, Danemarca și Norvegia. Eu am răspuns nemijlocit de organizarea și pregătirea vizitei în Norvegia, unde m-am deplasat cu o echipă din Centrală, cu circa două luni înainte. Aveam deja o bună experiență în acest sens după vizita din Anglia, dar și după cea din luna mai 1980, din Franța. Este important de menționat că în cazul vizitelor în Franța și Norvegia **generalul Iulian Vlad** a fost nu doar consilierul pentru securitate al șefului statului, dar și

coordonatorul tuturor măsurilor de securitate și protocol legate de vizită, precum și comandantul nostru, al tuturor celor angrenați în aceste misiuni.

Cred că este momentul să subliniez dinamica deosebită a activității pe care o desfășuram în acea perioadă, eforturile foarte mari la care a trebuit să facem față, atât eu cât și colegii mei din unitățile operative. În martie 1980, după mai multe luni petrecute în Zimbabwe, unde m-am confruntat cu o climă subtropicală extrem de solicitantă (temperaturi de peste 40 de grade Celsius, umiditate excesivă etc), a trebuit să plec la Paris după câteva săptămâni, unde, aproximativ o lună, am avut parte de o climă primăvărată, dar destul de ploioasă, pentru ca în luna septembrie să plec la Oslo, unde erau deja vizibile semnalele iernii, pe care am resimțit-o total în noiembrie, în timpul vizitei de stat. Deci, în numai cinci-șase luni am trecut de la Polul Sud la Polul Nord, nu pentru a face turism, ci pentru a executa misiuni de o importanță deosebită, în folosul statului. Ca să nu mai spun că, în decembrie 1979, la plecare spre Rhodesia/Zimbabwe, la București erau -10 grade Celsius! Nu m-au afectat acele schimbări climatice extreme pentru că eram tânăr, dar și datorită acumulărilor serioase din anii de pregătire fizică și psihică realizată în anii anteriori. Trebuie să recunosc însă o dată în plus că cel mai mult a contat înțelegerea și sprijinul moral din partea familiei, în primul rând al soției, care a trebuit să stea multe luni singură și să se ocupe de creșterea și educația celor doi băieți ai noștri, într-o etapă destul de sensibilă pentru ei.

Vizita în Norvegia s-a dovedit a fi foarte diferită de toate celelalte, la a căror pregătire și desfășurare am participat. Relațiile dintre România și Norvegia nu aveau istoria și nici încărcătura celor cu Anglia sau Franța, nici a celor cu Germania, Austria sau Italia, ori cu țările balcanice. În același timp este de menționat faptul că în această țară nu a existat o comunitate românească numeroasă, iar cele câteva zeci sau sute de români existenți acolo nu erau angajați politic și nu desfășurau activități cunoscute împotriva României, așa cum era cazul organizațiilor emigrației române, dar și maghiare, din Franța, Germania, SUA sau Anglia. În raporturile cu Norvegia existau însă mari interese economice, ca și o dorință firească pentru strângerea legăturilor politice și a cooperării pe plan internațional cu o țară al cărui guvern manifesta foarte multă deschidere în acest sens.

Ca și în cazul altor misiuni, trimiterea mea la Oslo nu a fost deloc întâmplătoare! La sfârșitul lunii martie 1980, la scurt timp după întoarcerea mea din Zimbabwe am fost desemnat de conducerea MAE să mă ocup de vizita în România a președintelui Partidului Laburist (muncitoresc, social-democrat) din Norvegia, Reiulf Steen, împreună cu soția sa, Inés Vargas. De menționat că Reiulf Steen era și vicepreședinte al Internaționalei Socialiste, dar și ministru al Comerțului și migrației în guvernul norvegian. A fost invitat în România de Secția Relații Externe a C.C. al P.C.R. în calitate sa de lider politic social-democrat și, după primirea sa de către Nicolae Ceaușescu și discuțiile cu alți lideri politici români, urma să petreacă o scurtă vacanță, însoțit de mine la

Predeal și Brașov. Soția sa, Inés Vargas, a fost adjunct al ministrului Justiției în guvernul lui Salvador Allende, în Chile, iar după înlăturarea acestuia a venit în România, de unde, după o anumită perioadă s-a stabilit la Oslo și a lucrat la Institutul Internațional de Cercetări în problemele păcii.

După încheierea părții oficiale a vizitei m-am deplasat cu ei la Predeal, la o vilă de protocol de unde am organizat scurte vizite turistice la Sinaia, Poiana Brașov sau Brașov, de care au fost deosebit de încântați. Din păcate a trebuit să-și scurteze șederea în țara noastră, deoarece o platformă de foraj marin din Marea Nordului, Alexander L. Kielland, a eșuat, s-a scufundat, făcând 123 de victime.

Reiulf Steen a revenit în România în luna iunie 1980, de această dată în calitate de președinte al părții norvegiene în Comisia mixtă româno-norvegiană de cooperare economică, ocazie cu care ne-am revăzut, rămânând într-o relație apropiată! După ce am ajuns la Oslo, în perioada premergătoare vizitei la nivel înalt am cerut câteva întâlniri cu Reiulf Steen și soția sa, care mi-au fost extrem de utile în pregătirea acțiunilor incluse în programul vizitei. Ne-am întâlnit cu reprezentanții Casei Regale și cu alți responsabili și ne-am deplasat la Palatul Regal, ne-am interesat, cum eram obișnuiți, de traseul pe care urma să se deplaseze președintele României, locul de cazare, întâlnirile, protocolul de stat în astfel de situații. La un moment dat, în Palatul Regal, ni s-a prezentat apartamentul în care președintele și soția lui urmau să locuiască, dar am constatat că patul în care trebuia să doarmă Ceaușescu părea foarte mic. Eram cu generalul Iulian Vlad, ne-am uitat unul la altul semnificativ; cu noi era șeful de protocol al Casei Regale. „Ce-i cu patul acesta?” am întrebat; „La ce vă referiți?”; „De când este aici?”; „De când este palatul, probabil de 150 de ani. Acesta este apartamentul de oaspeți ai regelui.” Primul lucru la care ne-am gândit a fost: „O să zică Ceaușescu că ăștia își bat joc de el, că el este scund de statură și că norvegienii, luând în derâdere acest aspect, îl pun într-un pat așa de mic!” Am întrebat dacă putem avea o listă cu invitații regelui Norvegiei care au fost cazați în acel apartament de oaspeți în ultimii ani? „Da, desigur, ni s-a răspuns: Împăratul Etiopiei, Împăratul Hirohito, Regele Belgiei, Regina Olandei” și mulți alții... „Și toți au dormit în patul acesta?” „Da. Patul acesta e de-o veșnicie aici.” De îndată am comunicat acasă, spre informare, datele documentare stabilite, fără vreo mențiune legată de mărimea patului, pentru a preveni orice discuție pe această temă, știindu-se faptul că unul ca Postelnicu, în primul rând, dar poate și Ceaușescu sau și mai probabil Elena Ceaușescu, ar fi putut să reacționeze negativ într-o astfel de situație. Oricum, noi eram bine documentați pentru o eventuală discuție pe această temă.

Unele momente delicate au survenit și cu ocazia vizitei în Norvegia. În timpul dineului de gală oferit la 14 noiembrie 1980 de prim-ministrul Norvegiei, la Palatul Akershus, un interpret, care a dispărut din această postură după vizită, a făcut o greșeală de traducere, iar gazdele au început să râdă. Imediat s-a uitat generalul Iulian Vlad la mine, întrebându-mă ce a zis translatorul? I-am făcut repede o notiță. Tradusese greșit ceea ce spusese Ceaușescu, folosind cuvântul

„Of course” în loc de „Indeed“ cu referire la acceptarea de către premierul norvegian a invitației de a vizita România. Era o chestiune care schimba nuanța cuvântului respectiv și a produs ilaritate. L-a informat pe Ceaușescu și în discuțiile ulterioare cu premierul a dres-o, făcând precizările necesare.

I:C:P.: *V-ați intersectat în mai multe rânduri cu personalități precum Ștefan Andrei sau Iulian Vlad. Cum i-ați văzut de aproape, prin prisma contactelor directe?*

R.P.: Despre cei doi îmi face mare plăcere să-mi amintesc. Cu Ștefan Andrei am avut într-adevăr o relație personală specială, benefică în primul rând pentru realizarea misiunilor în exterior pe care le-am primit sub acoperirea de diplomat MAE. Nu știu care a fost poziția lui despre Securitatea internă, dar cu siguranță s-a situat pe o poziție corectă față de serviciul român de spionaj. A avut aprecieri laudative despre informațiile pe care le primea de la noi și despre unele acțiuni despre care lua cunoștință, iar în deplasările sale externe, în calitatea de șef de secție la CC, în cea de secretar al CC sau de ministru de externe, solicita să fie sprijinit sau chiar însoțit de ofițeri aflați la post. Eu așa l-am cunoscut, prin 1975-1976, când a venit la Londra cu un mesaj special pentru premierul Harold Wilson. Eu m-am ocupat de această vizită. Relația noastră s-a dezvoltat și consolidat pe parcurs, în toate cele trei vizite la nivel înalt la care m-am referit, el făcând parte din delegația oficială. În plus, a fost unul dintre susținătorii pasionați ai echipei de fotbal Universitatea Craiova, cunoscută atunci drept „Craiova Maxima”. Am avut onoarea de a putea lucra o perioadă destul de lungă cu marele diplomat și patriot român, omul deosebit care a fost Ștefan Andrei, coordonator, în pozițiile înalte pe care le-a avut, al politicii externe a României într-o perioadă în care diplomația românească, ce ne includea și pe noi, s-a aflat la apogeu, apreciată și respectată în toată lumea. Am fost printre apropiații lui Ștefan Andrei și după 1989, mai ales după ce a fost eliberat din detenție în 1994, când l-am întâlnit de mai multe ori, încercând, în măsura posibilităților, să-l ajut să treacă mai ușor peste suferințele nedrepte la care a fost supus.

Cu generalul colonel Iulian Vlad (2017)

Cât privește relațiile cu generalul colonel Iulian Vlad, pot să spun că l-am cunoscut încă din 1968, când era șeful Direcției cadre-învățământ din Ministerul de Interne. În acel an, când am absolvit cursurile de viitor ofițer de informații, i-am solicitat o audiență să-mi aprobe repartizarea la Craiova. Cu foarte mult tact, m-a făcut să înțeleg că trebuie să rămân la București pentru că sunt avute în vedere alte planuri cu mine.

Din 1980, când am fost promovat ca șef de sector, am avut numeroase întâlniri profesionale, cele mai importante fiind cele legate de pregătirea și desfășurarea unor vizite la nivel înalt, după ce a

primit această responsabilitate și a fost inclus în toate delegațiile oficiale care au urmat. De fiecare dată, grupele operative speciale trimise pe spații pentru pregătirea vizitelor erau primite și instruite, de o manieră foarte amănunțită, de generalul Vlad personal. Fiecare vizită era precedată de o deplasare a sa în țara respectivă, unde efectua analize asupra stadiului realizării misiunilor noastre și se implica direct, în relațiile cu ambasadorii și alți reprezentanți oficiali români din străinătate, pentru a se asigura că totul se va desfășura fără cusur. Același lucru îl făcea și pe timpul vizitelor, fiind practic în contact permanent cu noi, analizând toate informațiile și luând deciziile care se impuneau.

Am remarcat de fiecare dată spiritul analitic, claritatea ordinelor și orientărilor pe care le dădea, competența profesională și încrederea pe care o inspira. Generalul Iulian Vlad a fost un șef foarte exigent, dar drept, era extrem de atent să nu jignească, chiar și atunci când era îndreptățit să critice, să facă observații sau să corecteze anumite comportamente ori acțiuni. Pot spune că generalul Vlad a fost omul potrivit la locul potrivit, că sub comanda sa Departamentul Securității Statului a traversat perioada cea mai fastă, chiar dacă mai exista un Tudor Postelnicu în postura de ministru de interne și care se situa din punct de vedere profesional și comportamental la polul opus față de generalul Iulian Vlad.

Pentru modul în care a judecat și s-a implicat în gestionarea evenimentelor legate de lovitura de stat planificată, pregătită și condusă din afara României în decembrie 1989, generalul Iulian Vlad s-a constituit într-un erou al poporului român și sunt convins că istoria îl va așeza acolo unde îi este locul.

NU TE VOI UITA, IERUSALIME! (II)

Ioan Ioniță-Colentina

Și (Ioan) propovăduia, zicând: Vine în urma
mea Cel ce este mai tare decât mine,
Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă,
să-I dezleg cureaua încălțămintelor”.

(Marcu, 1,7)

Pentru a doua zi, părintele Adrian îmi propune să mergem la slujbă la reședința de vară a Patriarhiei Ierusalimului. Intrăm imediat pe Via Dolorosa, ieșim pe Poarta Leilor, mai coborâm puțin, traversăm Valea Kedronului, pe lângă biserica Sfântul Ștefan, trecem pe lângă Grădina Ghetsimani, după care începem să urcăm pe Muntele Măslinilor sau, cum i se mai spune, Muntele Eleonului, unde se află reședința de vară a Patriarhiei cu întinsele și îngrijitele sale domenii, căreia i se mai spune și Mica Galilee, după denumirea unui han unde în vechime se întâlneau negustorii galileeni.

Este foarte importantă precizarea aceasta, căci deslușește scriptura care la evanghelistul Matei (28;10) menționează că, după Înviere, Iisus s-a arătat femeilor mironosițe, zicând: „... Duceți-vă și dați de veste fraților Mei, ca să meargă în Galileia, și acolo mă vor vedea”. Există ideea că la acest loc se referă și nu la provincia Galileea.

De altfel, de la Ierusalim doar pâna în sudul Galileii, trecând obligatoriu prin Samaria, în linie dreaptă sunt peste 100 de kilometri, în majoritate traseul fiind teren stâncos, distanță care, la mijloacele de transport și drumurile de atunci, se parcurgea în mai mult de două zile. Tradiția spune ca Mântuitorul de multe ori se întâlnea cu ucenicii Săi în acest loc. Dacă mai avem în vedere și faptul că de la Sfântul Mormânt, unde S-a arătat mironosițelor, până la Mica Galilee, distanța se parcurge pe jos în 30-35 minute, sunt alte argumente în susținerea acestei idei.

Catedrala nu este prea plină. După slujbă am mai stat puțin să meditez, trece o măicuță pe lângă mine și iese. După un timp vreau să ies și eu pe ușa principală pe care intrasem, care, însă, era închisă! Încerc celelalte uși; tot închise! Într-un cuvânt, mă încuiase în Catedrală! Pe geamuri nu puteam să mă strecur căci zăbrelele erau dese și groase. Am început să zâmbesc în sinea mea că am și eu ocazia să fiu o dată în viață singur- singurel în Catedrala de vară a Patriarhiei Ierusalimului, cu gropnița patriarhilor alături.

Până la urmă apare o măicuță prin curte, o strig pe geam și îmi deschide. Imi vorbește românește:

- Acum dacă tot nu ați plecat, poftiți la masă! Și, prin această întâmplare, iată-mă servind masa la trapeză, cu preotul și obștea Patriarhiei Ierusalimului!

De pe Muntele Măslinilor, cota 800 m, se vede panorama Cetații Vechi a

Ierusalimului până pe Muntele Sionului, despărțiți de Valea Kedronului, lată de vreo 200 m. Între Biserica Înălțării de pe Muntele Măslinilor și mormântul Regelui David de pe Muntele Sionului, în linie dreaptă, sunt aproximativ 1500-1700 metri. Și totuși, pe această scurtă distanță și pe aceste înălțimi, nu prea mari, s-a scris cea mai condensată, zbuciumată, dinamică și înalțătoare istorie de pe fața Pământului!

Voi enumera obiectivele mai importante cuprinse pe această distanță, fără o ordine cronologică, căci așa ceva nu se poate.

Pe vârful Muntelui Măslinilor se află Biserica Înălțării, pe locul Înălțării Domnului, Biserica Tatăl Nostru, în care rugăciunea este tradusă pe plăcute în toate limbile creștine.

Coborând de pe munte, trecem pe lângă mormintele profeților Vechiului Testament care, aici, se bucură de multă cinste.

La poalele muntelui începe Grădina Ghetsimani. Denumirea provine de la faptul că, în vremurile biblice, aici era o renumită presă de ulei de măsline (evreiește: GATH+SCHEMANI), unde cultivatorii de măsline le cărau cu sacii.

Urmează Biserica Dominus Flevit (Domnul Plânge), pe locul în care s-a rugat cu lacrimi de sânge, înainte de a fi vândut, Mănăstirea rusă „Maria Magdalena” cu turle aurite, Biserica Națiunilor, cu 12 cupole, pe locul în care a fost trădat de Iuda și prins de soldați. În continuare, la poalele Muntelui Măslinilor și în partea de vest a Grădinii Ghetsimani se află Biserica Adormirii Maicii Domnului.

Aici slujește și un preot român, părintele Anatolie, care între slujbe este ghid. Pentru prima dată am remarcat mulțimea grupurilor de români. Pur și simplu am întrebat în românește, la întâmplare, o credincioasă care avea lumânări în mână:

- De unde ați cumpărat lumânările?

- No, puțin mai sus pe stânga. Vă luați singur lumânările și puneți banii. (Era un grup din Cluj).

Mormântul Maicii Domnului este jos, în biserică. Nu se poate trece decât câte unul, în genunchi, iar ieșirea se face cu spatele, astfel încât fața să rămână permanent spre Mormânt.

Maica Domnului s-a arătat unui zugrav și i-a cerut să-i facă o icoană cu Pruncul în brațe. Acesta s-a scuzat că nu e demn de așa ceva căci el este doar zugrav și nu pictor. Atunci, noaptea, Maica Domnului a pictat personal icoana, cunoscută sub numele de Ierusalimița. Se înțelege că e făcătoare de minuni.

Prin anii 1970, în timpul unei ploi mari, apa care venea de pe munte a inundat biserica. Icoana s-a ridicat de la locul ei, iar Maica Domnului din icoană a închis geamul, ca să nu mai intre apa.

Mai recent, prin anul 2000, tot așa, după o ploaie mare, apa a inundat biserica. De data aceasta, pe măsură ce se ridica apa, se ridica și icoana dar stând dreaptă, pe verticală. Tot dreaptă, pe verticală a rămas și când apa a început să se retragă, până a venit la locul ei. Patriarhul Bulgariei a cerut să fie adusă în

Bulgaria, unde s-au vindecat patru paralitici, la atingerea ei. Aici, între Gradina Ghetsimani și Valea Kedronului au început evenimentele descrise în cele 12 evanghelii care se citesc în fiecare an la denie, în Joia Mare din Săptămâna Patimilor.

Dis de dimineață, împreună cu părintele Adrian și ceilalți doi colegi de hostel, Petrică Degețel și Florin zis Samariteanul, ieșim pe Poarta Damasc, trecem pe lângă Poarta Nouă, lăsăm în dreapta Notre Dame de France și luăm tramvaiul 11, imediat ce intră pe strada Yafo. Traversăm Ha Melekh George Strauss, trecem pe Podul lui David, fascinant pentru că este în formă de harfă și impresionant pentru că are doar un stâlp de susținere, după care intrăm pe Shderot Herzl. Apoi luăm autobuzul până la Ein Kerem. Suntem în Pustiul Iudeii, locurile unde s-a născut și a început să propovăduiască Sfântul Ioan Botezătorul. Trecem pe lângă spitalul Hadassah, considerat a fi cel mai mare spital din lume. Pe acoperișul spitalului atrage atenția heliportul, prevăzut cu indicatoare care înregistrează intensitatea și direcția vântului.

Coborâm din autobuz și, de la înălțimea la care ne aflăm, avem în față întreaga panoramă măreață a ținutului, cu valea largă la mijloc, înconjurată de dealuri acoperite de măslini și chiparoși. Începem coborâșul, de data aceasta pe jos. Pe latura dinspre nord-est, în departare, ne atrage atenția în mod deosebit mănăstirea rusă și biserica sa cu turlă aurite în formă de bulb de ceapă. Mult mai în vale se distinge o altă biserică cu o turlă foarte zveltă și înaltă.

Mai aflu că în vechime, o mare parte din dealurile de pe această latură, în suprafață de câteva zeci de hectare, a aparținut Sfintei Elisabeta. Deci, Sfânta Elisabeta era bogată. Dar și Sfântul Zaharia era bogat. Avea suprafețe întinse de vii. Fără îndoială, pentru a putea munci atâta întindere de terenuri, aveau și mulți servitori.

Și totuși, Sfântul Ioan Botezătorul, unicul lor fiu, care ar fi putut să aibă un trai îmbelșugat, fără griji și plin de petreceri, într-un cuvânt, care ar fi putut, bine mersi, să huzurească, să se dedice plăcerilor trupesti, a ales viața aspră a pustiei, îmbracat în haine aspre din păr de cămilă, hrănindu-se doar cu lăcuste și miere salbatică!

Precizarea mi s-a părut că se impune în mod deosebit împreună cu explicația că numai duhul Domnului l-a mânat să părăsescă bogațiile materiale ale casei părintești, pe care le avea din belșug, și să aleagă cărările pustiei în care să se curățească, perfecționeze și să propovăduiască venirea lui Mesia. Cum era și firesc, intrăm la primul obiectiv care este mănăstirea rusă Sf. Ioan Botezătorul care, fiind pe stil vechi, pe 20 ianuarie sărbătorește hramul. Intrăm în biserică la orele 8, așa că prindem bine din Sfânta Liturghie. Fiind biserică ortodoxă, ne simțim ca la noi acasă. Părintele Adrian îmi spune că aici de hram este obiceiul ca toți credincioșii să se împărtășească.

- Bine, dar trebuie să mă spovedesc și eu, cât de cât!

- Uitați, preotul acela, în stânga, spovedește. Mă duc la dânsul, mă întrebă zâmbitor de unde sunt, și altele pe care le-am înțeles și la care am

răspuns destul de bine. Dar dânsul continua să mă întrebe iar eu tac, căci nu mai înțeleg. Reformulează întrebarea dar eu tac în continuare!

- Nie panimaite? (Nu înțelegeți?)

- Nie panimaiu! (Nu înțeleg!) Atunci, ca multi alti preoți ruși, cu talentul lor recunoscut de foarte buni duhovnici, îmi pune o întrebare încuietoare, mai bine zis de esență, direct la țintă, întinzând gâtul și clătinând capul spre inima mea:

- Nu, kak na sierdtze? (Dar cu inima, cum stai?)

- Oooo!, răspund eu voios că o să îi dau un răspuns pe măsură:

- Ia liubliu vsieh liudei! (Iubesc pe toată lumea!) Răspunsul a fost mai mult decât îndestulător, chiar încântător și pentru dânsul căci în timp ce îmi făcea cruci pe epitrahil, exclama:

- Gaspadin! Gaspadin! Idite! Idite! (Domnule! Domnule! Mergeți! Mergeți!), și mi-a făcut semn să merg la altar la împărțit!

După slujbă, având în noi trupul și sângele Mielului, era de așteptat să luăm parte la masa Mielului, așa cum s-a și întâmplat, de altfel. Am fost invitați cu toți la trapeză unde ospitalitatea rusească cunoscută mie de la ei de acasă, nu s-a dezmințit nici de data aceasta. Am fost serviți cu multe feluri de mâncare, cu multă frișcă și smântână. De la pangard am cumparat cu 20 dolari, 100 ml esență de mir, care doar când desfăceam capacul, mirosea pe o rază de 7-8 mp.

Aruncând încă o dată privirea la turlile aurite ale bisericii, sclipind în soare pe un cer albastru și pur, continuăm coborâșul abrupt și pietros. Pe dreapta întâlnim locul unde Maica Domnului a vizitat-o pe Sfânta Elisabeta, când „saltat-a Pruncul cu bucurie în pântecele ei. Și a rămas Maria cu Elisabeta ca la trei luni; apoi s-a întors la casa sa. (Luca I; 39-56).”

Potecuța ne conduce pe lângă migdali înfloriți (precizez că e 20 ianuarie) pe care îi fotografiem din mai multe poziții și ajungem la Biserica Nașterii Sf. Ioan Botezătorul. Este o biserică catolică, cu o turlă-clopotniță pe patru etaje care domină și se vede din toată valea Ein Karem. Dar cel mai important este faptul că în partea stângă, jos, este locul unde s-a născut Sf. Ioan Botezătorul.

Întâlnim un grup de români din Suceava și la întoarcere mergem cu autocarul lor. Ne tot întreabă cu ce grup suntem, dacă ne-am rătăcit cumva de grup, dacă am pierdut autocarul?! La răspunsul nostru că fiecare am venit din țară pe cont propriu și separat, fac ochii mari de mirare! Așa ceva e greu de crezut! Mare curaj la noi!

Trecem printr-un cartier de kibuțuri, adică acel mod de organizare în care proprietatea și munca sunt în comun iar repartitia câștigului, după nevoi. „Ceea ce în Rusia și în alte țări din lume a dat faliment, aici e încununat de succes!”, zice ghidul evreu-român, nu fără o urmă de mândrie.

Oprim în apropiere de grota unde s-a ascuns Sfânta Elisabeta cu pruncul de frica lui Irod (Matei 2;16). Grota în acele vremuri se afla într-o vie, proprietatea Sfântul Zaharia. Tradiția spune că neavând apă, Sfânta Elisabeta s-a rugat fierbinte până ce stânca s-a crăpat și a început să curg apă dulce, rece și cu

debit bogat. Acum izvorașul este captat într-un bazin populat cu mulți pești exotici roșii. Clima este mai caldă ca la Ierusalim, ținutul fiind mai jos și între văi, dar vântul adie mai tare. După aprecierea mea, acum cam 30% din suprafață este construită, astfel încât denumirea de pustiu devine improprie, cu atât mai mult cu cât jos, în vale, au un mare lac de acumulare.

La întoarcere, autocarul, după ce a trecut Podul lui David, în loc să meargă înainte pe B-dul Yafo, a luat-o la dreapta pentru a vedea câteva din cele mai importante instituții ale statului de pe strada Kaplan: Banca Israel, Curtea Supremă, Ministerul de Interne, Ministerul Tezaurului, Knessetul, după care s-a îndreptat spre Orașul Vechi. Întrucât ei urmau să ajungă la Poarta Leilor spre a urca apoi pe Via Dolorosa, mai întâi ne-au lăsat pe noi în fața casei, la Poarta Damasc, bucuria noastră fiind cu atât mai mare că nemiaplătind transportul retur, am economisit vreo 10 sekeli, care într-o excursie contează!

(va urma)

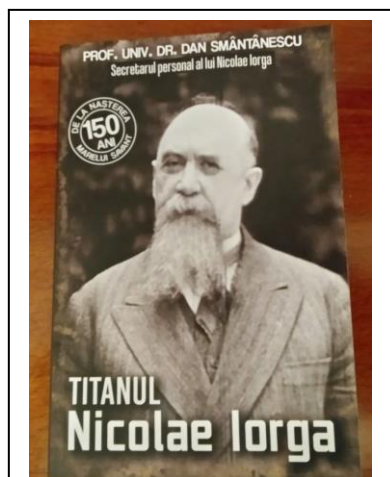

MOZAIC CULTURAL

NOI APARIȚII EDITORIALE

Dr. soc. Ioan C. Popa și Dr. ist. Ion Constantin

I. La 17 iunie 2021 s-au împlinit 150 de ani de la nașterea marelui istoric patriot Nicolae Iorga, unul dintre cei mai renumiți și prolifici istorici ai lumii, „un fenomen al naturii” cum l-a numit cândva academicianul Iorgu Iordan. Cu acest prilej, numeroase edituri și publicații din România și Republica Moldova i-au consacrat spații speciale, reeditând unele din lucrările savantului sau readucând în atenția cititorilor pagini memorialistice intrate demult în conștiința publică. O asemenea lucrare apărută recent și difuzată de *Jurnalul Național* se intitulează „*Titanul Nicolae Iorga*” și are ca subtitlu „*Nicolae Iorga așa cum l-au văzut unii dintre contemporanii săi*”.

Prima parte a cărții o constituie un interviu amplu al prof.univ.dr. Dan Smântânescu, fost secretar particular al savantului în ultimii ani de viață ai acestuia (1931-1940), care scrie în Cuvântul înainte ce deschide volumul: „Marele erudit a urzit o vastă, uluitoare și strălucită creație, prin viu grai și prin vraja condeiului său fermecat, elucidând trecutul, trezind conștiința contemporană, clădind o vastă operă multilaterală, devenind astfel cel mai mare poligraf al omenirii”.

Partea a doua o reprezintă studii consacrate lui Nicolae Iorga în timpul vieții sale, apărute în revista *Gândirea* din anii 30 ai secolului trecut, semnate de reprezentanți de seamă ai culturii române, admiratori ai savantului: Nichifor Crainic, Tudor Vianu, Cezar Petrescu, Vasile Băncilă, Radu Dragnea, Barbu Teodorescu.

Nicolae Iorga impresionează și astăzi cititorul prin sinceritatea și curajul său civic, prin efortul uriaș depus în slujba științei care a stat la baza geniului său și a operei sale unice în istoria și cultura neamului românesc. Vorbind despre bunicii și părinții săi, Iorga le mulțumea pentru faptul că în sufletul său „*nu e nimic de parvenit, că mă uit în fața oricui, că sunt gata să arunc totul pentru un scrupul de onoare, că nu îndur ofensa de la nimeni*”.

Crezul său de viață privitor la lipsa de compromisuri îl exprima cu claritate încă din tinerețe: „*Nu fac politica nimănui, n-aștept de la nimeni nimic și*

nu mă tem de nimeni. Ce am îmi ajunge și știu că nu mi se poate lua. Pe de altă parte, m-am deprins a privi trecutul, la cunoașterea căruia lucrez din întâia mea tinerețe. Cel puțin astfel pot privi faptele zilnice, nepărtinitor și în toată legătura lor independentă, de motive și urmări”.

În 1910, ca apreciere a vastei sale activități științifice, Nicolae Iorga era ales membru al Academiei Române (membru corespondent era încă din 1897). În cuvântul de răspuns la discursul de recepție rostit cu acest prilej, un alt mare istoric al neamului, A.D. Xenopol, se minuna de capacitatea acestui om care a putut să conceapă și să scrie atâtea lucrări, cu atât mai mult cu cât Iorga a desfășurat pe tot parcursul vieții și o prodigioasă și, totodată, risipitoare de energii activitate, ziaristica, domeniu în care a excelat spiritul său polemic și combativ.

Se afirmă adesea că marele istoric era o fire extrem de orgolioasă. „Nu orgoliul, ci conștiința valorii sale”, scrie fostul său secretar particular Dan Smântânescu, „îl făcea adesea să disprețuiască nimicnicia oamenilor care minimalizau atât puterea sa de muncă, cât și geniul său creator (...). Doar atunci când cineva îndrăznește să-i minimalizeze anumite convingeri, Iorga devenea furios, irascibil și riposta spontan prin expresii atât de puternice, încât turtea îndrăzneala celui care-l critica nefondat”. De altfel, Iorga însuși explica motivele care îl îndemneau să reacționeze cu un spirit polemic redutabil:

„Polemica – însemnează lupta. Polemizează omul cinstit care descoperă o faptă rea sau o socoteală șireată, o momeală cu meșteșug. Polemizează acela care se vede atacat fără dreptate și-și apără numele bun. Polemizează acela care înfățișează idei ce i se par mântuitoare, dar a căror izbândă o vede amenințată de cine nu înțelege sau nu vrea să înțeleagă. Polemizează omul de cinstie împotriva celor ce mint lumea cu frumuseți false și nesănătoase. Polemizează omul de știință serios contra flecarilor. Aceasta e polemica bună pe care ai datoria de a o începe, de a o urmări, de a o duce la capăt. E ca un fel de poliție socială, literară, științifică.

Deci, datoria polemistului este distrugerea totală a nedreptății, neadevărului și minciunii”.

La 9 septembrie 1919, Nicolae Iorga este ales președinte al primei Adunări Naționale a României întregite, pentru care militase cu toată forța sa în timpul Războiului. În această calitate, la 29 decembrie același an, Iorga prezidează ședința Parlamentului român care proclamă legal înfăptuirea Marii Uniri. „Niciodată”, afirma savantul, „de la 1859 încoace o Adunare românească nu a avut o zi așa de mare. Simt fericirea nespusă de a fi prezidat-o”.

Mai târziu, peste mai bine de un deceniu, la 17 aprilie 1931, Nicolae Iorga este numit Președinte al Consiliului de Miniștri, funcție exercitată până la 6 iunie 1932, când a fost nevoit să demisioneze. Ca șef al guvernului Iorga a semnat decretul privind desființarea organizației legionaro-fasciste Garda de Fier, acțiune care i-a atras rapid numeroase scrisori de amenințare, soldate în cele din urmă cu asasinarea savantului, în noiembrie 1940.

Printre cugetările celebre ale lui Nicolae Iorga se numără și aceasta. „*Primejdia poate ronțai hoatare, poate nimici un stat!. Nicio grijă, națiunea îl va face la loc*”. Primejdia de care vorbea Iorga nu a întârziat. În anul 1940, granițele României Mari se prăbușeau sub loviturile puterilor revizioniste, în frunte cu URSS și Germania nazistă. Savantul Nicolae Iorga mai spunea însă un adevăr: „*Singura cetate, care nu se poate lua cu sila, e sufletul omului*”. Într-adevăr, o parte din vechile teritorii românești au intrat sub ocupație străină, dar sufletul românilor de pe aceste teritorii nu a fost cucerit niciodată de către năvălitori. Nici în Primul, nici în cel de-al Doilea Război Mondial.

**

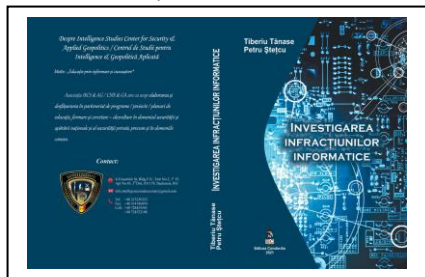
II. La începutul acestui an, sub îngrijirea neobositului diplomat Nicolae Ecobescu a apărut o nouă și interesantă lucrare de sinteză privitoare la politica externă a României din deceniile șase-opt ale secolului trecut, cu titlul incitant ***Supraviețuirea și înălțarea țării – suprema datorie a diplomației române***. Lucrarea este prefațată de doctorul în istorie Florian Banu și a apărut sub egida Fundației Europene Titulescu. Ea poartă numărul de ordine 13 după celelalte 12 volume editate în ultimii ani în seria *România. Supraviețuire și afirmare prin diplomație în anii Războiului Rece*. Pentru cititorul avizat, prezentarea temelor abordate este ilustrativă în privința sferei de cuprindere a marilor provocări ale politicii externe românești în perioada de vârf a Războiului Rece. Enumerăm câteva dintre ele: **Supraviețuirea și afirmarea națiunii – o relație de inseparabilitate și intercondiționalitate* **O Europă divizată, o lume fracționată, Războiul Rece și bipolarismul – anomalii congenitale ale ordinii internaționale postbelice* **Distanțarea de Moscova – o opțiune strategică ireversibilă a României* **Factorii externi cu influență determinantă în configurarea politicii de independență a României: decesul lui Stalin, retragerea trupelor sovietice, schisma sovieto-chineză* **Propunere românească privind crearea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa* **Diplomația românească și negocierile vizând neproliferarea armelor nucleare* **O performanță remarcabilă a diplomației românești – deținerea președinției Adunării Generale a ONU de către Corneliu Mănescu, ministrul Afacerilor Externe* **Imaginația, determinarea și pragmatismul – factori esențiali ai normalizării și dezvoltării relațiilor dintre România și R.F. Germania* **Deschiderea față de China a președintelui Richard Nixon și rolul stimulator al României*. Acest ultim subiect este însoțit de mai multe stenograme ale convorbirilor dintre președinții Richard Nixon și Nicolae Ceaușescu referitoare la relațiile cu R.P. Chineză.

Politica externă a României din perioada menționată, subliniază ca o concluzie alcătuitorul acestui volum, a fost „consecvent orientată spre toate orizonturile, fiind formulată la București, în conformitate cu interesele imediate și de perspectivă ale țării”. În asemenea condiții, activitatea diplomației românești, dedicată slujirii interesului național, „a înregistrat o efervescență fără precedent, desfășurându-se cu performanțe notabile în cele mai variate forme și modalități de manifestare”. Domnul ambasador Nicolae Ecobescu, care în martie 1921 a

împlinit venerabila vârstă de 90 de ani, ne anunță că, în colecția de care se ocupă, se mai află în pregătire alte volume dedicate relațiilor româno-sovietice între anii 1965-1985, raporturilor României cu țările Americii Latine, precum și relațiilor României cu celelate țări latine din Europa – Franța, Italia, Spania și Portugalia. La mulți ani, domnule ambasador, sănătate și putere de muncă pentru a duce la îndeplinire și aceste ambițioase și laudabile proiecte! (I.C.P.)

**

III. De curând a apărut la Editura Concordia din Arad un masiv volum (760 de pagini) intitulat *Investigarea infracțiunilor informatice*, având ca autori doi specialiști în probleme de Intelligence, Tiberiu Tănase și Petru Ștețcu.

Fiind conceput ca manual pentru toți cei interesați de studierea complexei problematice a culturii de securitate, volumul conține nu mai puțin de 28 de capitole în care sunt tratate subiecte de maxim interes precum : Sistemul informațional și sistemul informatic; Istoria și evoluția mediilor de stocare a informațiilor; Istoria și evoluția cardurilor de credit; Istoria și

evoluția bancomatelor; Rețelele informatice; Virușii și antivirușii informatici; Criminalitatea informatică; Cercetarea științifică a criminalității informatice; Evoluția reglementărilor legislative internaționale în domeniul infracțiunilor informatice; Criminalitatea informatică versus criminalitatea organizată; Pornografia infantilă prin internet – prevenire și combatere; Pirateria digitală în mediul online; Spionajul; Tehnologia informatică și serviciile de Intelligence; Inteligența artificială și spionajul; Spațiul cibernetic – zonă de acțiune pentru spionaj și sabotaj; Terorismul cibernetic; Războiul informațional; Criminalistica digitală; Metodele criminalistice în cercetarea infracțiunilor; Tehnica criminalistică în cercetarea infracțiunilor; Psihologia infractorului informatic; Incriminarea legală a infracțiunilor informatice; Incriminarea infracțiunilor informatice în dreptul comparat; Investigarea infracțiunilor informatice; Prevenirea și combaterea criminalității informatice; Cooperarea internațională în prevenirea și combaterea criminalității informatice; Cooperarea internațională privind criminalitatea informatică.

Într-un amplu capitol (167 pagini), autorii tratează problematica spionajului, definit drept „acțiunea întreprinsă pentru cunoașterea și divulgarea, prin diverse mijloace, a tot ceea ce se impune să rămână confidențial, conspirativ, ascuns, tănuțit unei persoane, firme sau țări”.

Culegerea, analiza și utilizarea informațiilor despre adversari sunt activități practicate încă din cele mai vechi timpuri. Relevante pentru înțelegerea esenței spionajului și a caracteristicilor de bază ale spionilor sunt aprecierile făcute de Sun Tzu, cunoscutul strateg din China antică, în nu mai puțin celebra lucrare *Arta Războiului* : Spionii sunt „oameni inteligenți, dotați, prudenți și capabili să-și croiască un drum către aceia care, în tabăra inamicului sunt intimi

cu suveranul și membrii nobilimii. Astfel, ei sunt în măsură să observe mișcările inamicului și să-i cunoască acțiunile și planurile. Odată informați asupra situației reale, se întorc să ne informeze”.

Odată cu schimbările din societatea omenească, spionajul a luat amploare, folosind forme și metode din ce în ce mai evolute, ajungând în prezent, datorită dezvoltării științei și tehnicii, la performanțe ieșite din comun. „Spionii – considera Allen Dulles, fost șef al CIA – trebuie să fie inteligenți, foarte bine pregătiți profesional și cu o vastă cultură, buni organizatori, cu o memorie foarte bună, să rețină, dacă este posibil, tot ce văd sau aud, fără să noteze, să fie dotați cu mult spirit de discernământ, modești și reținuți, să știe să păstreze secretul operațiunilor, să se descurce în orice împrejurare, să știe să acționeze de așa manieră încât să-și îndeplinească toate sarcinile, oricât de dificile ar fi, fără a lăsa nici un fel de urme, să nu poată fi descoperiți vreodată”. La rândul său, Valentin Korabelnikov, fost șef al GRU aprecia că „un ofițer de informații este un specialist care, mai presus de toate este dedicat patriei, credincios datoriei sale constituționale, excelent antrenat și care a dezvoltat abilitatea de a gândi ca un profesionist. Este pregătit din punct de vedere psihologic să desfășoare misiuni specifice în orice regiune și în orice situație. În GRU lucrează în acest moment specialiști calificați care vorbesc fluent două sau trei limbi străine”.

Lumea spionajului are regulile ei specifice, total diferite de lumea obișnuită, aspecte evidențiate de autori în prezentările cazurilor mai cunoscute din istoria acestui domeniu de activitate, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. În acest context sunt menționate și serviciile de informații românești, care s-au remarcat nu o dată prin acțiuni proprii, contribuții „originale”, cum a fost cea a „Rețelei Caraman”, care a „speriat NATO”, prin acțiunile de spionaj care au penetrat Centrala acestei organizații de la Paris.

Lucrarea enumeră cele regulile care trebuie să domine în activitatea de spionaj: Legea Tăcerii; Anonimatul este mediul în care respiră spionul; Războiul inteligențelor. „Spionajul este domeniul unde lupta nu este dusă cu arma, cu fizicul, cu dotareaci cu mintea!”; „Tot ceea ce vezi cu ochii tăi și auzi cu urechile tale este sfânt”; În meseria aceasta nu ai voie să repeți greșelile!; În teritoriul străin este bine să-ți asiguri spatele!; Să ai încredere în superiorii tăi direcți. (Ei cunosc misiunea în ansamblu și știi cum să te îndrume mai bine); Să nu-ți pierzi speranța că există o porțiță de ieșire din orice situație. (Dușmanul se bazează cel mai mult pe căderea psihicului pentru a obține informațiile de la tine); Să nu uiți niciodată că ceea ce faci a fost și este alegerea ta și o faci pentru țara ta; Pentru a reuși trebuie să fii inventiv. Folosește-ți imaginația!; Secretul cunoscut de mai mult de o persoană nu mai este secret!

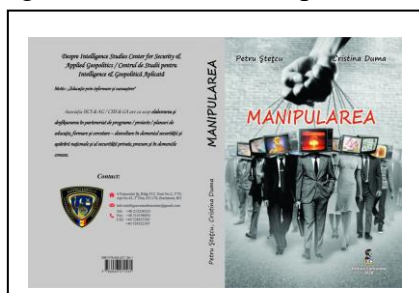
În ceea ce privește viitorul spionajului, autorii apreciază că starea de confruntare dintre serviciile de informații din Vest și cele ale Uniunii Sovietice și ale sateliților săi a fost înlocuită cu o serie de probleme și amenințări la nivel global. Unele din aceste probleme sunt pe termen scurt, fiind foarte actuale, cum este de exemplu terorismul. Altele au termen de durată, perspectivă și se referă

mai ales la resursele naturale. Cele mai multe dintre ele au o cuprindere globală. Atentatele din septembrie 2001 au marcat o adevărată „revoluție” în activitățile informative, determinând o reformă în domeniul lor, atât pe planul tehnologic, cât și al „culturii de informații”. Este citat unul din experții cei mai cunoscuți în domeniul spionajului militar, Jack Murphy, care a subliniat faptul că tehnologia „influențează în mod substanțial viitorul spionajului”. La rândul său, Arthur S. Hulnick, în lucrarea *O nouă epocă a spionajului*, abordând problema din perspectiva raporturilor dintre „Informații și democrație”, aprecia că „Beneficiile acțiunilor de spionaj nu au fost niciodată mai mari. Dar la fel de mari sunt și penalizările pentru nepăsare care pot atrage oprobriul opiniei publice”.

Referitor la rolul intelligence-ului în secolul XXI, autorii lucrării de față consideră că „aceste evoluții vor determina atât provocări cât și oportunități pentru studiul domeniului intelligence, demonstrând că rolul serviciilor de informații în politica internațională a evoluat, iar cercetătorii ar trebui să se adapteze la această evoluție”. Din analiza stadiului actual și a tendințelor de viitor ale spionajului se desprinde o concluzie împărtășită de cei mai mulți cercetători și practicanți ai acestei activități : „Spionajul secolului XXI va fi diferit de cel din urmă cu 25 de ani, suferind mai multe modificări decât în cursul celor 2000 de ani de existență a sa”.

**

IV. Tot la Editura Concordia din Arad a apărut volumul *Manipularea*, ce poate fi considerat de mărimea și valoarea unui tratat pe subiectul abordat (593 pagini), având ca autori pe Petru Ștețcu și Cristina Duma.

Prefațată de col. (rez) dr. Tiberiu Tănase – membru al Diviziei de Istoria Științei din cadrul Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii – CRIFST din cadrul Academiei Române, lucrarea prezintă în *Introducere* problematica abordată în conținutul său, arătând că „manipularea desemnează acțiunea de a influența prin

anumite mijloace opinia publică, astfel încât persoanele manipulate să aibă impresia că acționează conform ideilor și intereselor proprii. În realitate însă ele preiau o părere (argumentare, idee, evaluare) ce nu le aparține, ci le-a fost indusă prin diderite mijloace”.

În cele 22 de capitole ale lucrării sunt tratate teme precum : conceptul de manipulare; principiile manipulării; manipularea în abordarea psihologică; strategii și principii de manipulare a maselor; clasificarea manipulărilor; manipularea prin mesaje subliminale; manipularea ca mod de relaționare; manipularea prin cuvinte, prin persuasiune și prin Gaslighting, manipularea și prin propagandă, manipularea prin reclame și publicitate; manipularea și criza mondială; manipularea despre coronavirus; controlul minții; tehnici de spălare a creierului; noua ordine mondială; rezistența la manipulare.

Din multitudinea aspectelor prezentate în această carte, un interes aparte îl suscită *strategiile și principiile de manipulare a maselor*. „Starea de confuzie creată în timpul revoluției române - arată autorii -, deruta și nevoia de a găsi cât mai repede o autoritate care să o înlocuiască pe cea veche, pentru a reordona sistemul social și pentru a restrânge haosul, zvonurile despre teroriști și despre tragedii iminente, toate la un loc au sporit starea de tensiune și au inhibat rațiunea, determinând oameni, altfel obișnuiți, să îșiucidă semenii. Straniu este faptul că, deși autoritatea supremă din România a fost înlăturată de la putere pe 22 decembrie, totuși marea majoritate a victimelor s-a înregistrat după această dată. Nu s-a oferit o explicație oficială coerentă care să motiveze această ciudățenie. Există doar părerea neoficială că numărul mare de morți, de care era făcut responsabil fostul dictator, a avut rolul de a legitima rapid, în fața întregii lumi, noul regim de la București”. Pe bună dreptate autorii apreciază că revoluția română reprezintă un material factic de excepție pentru identificarea nenumăratelor tehnici de manipulare ce au funcționat perfect, începând cu războiul radio-electronic și sfârșind cu rolul decisiv al televiziunii în magnetizarea maselor. Singurul lucru care lipsește, după atâția ani, este identificarea oficială, clară, a celor care au imaginat și pus în funcțiune tot acest mecanism. Însă „chiar menținerea unei permanente încordări reprezintă o tactică menită să vulnerabilizeze individul și să-l facă mult mai ușor de manipulat”.

Prin actualitatea subiectului, un interes deosebit în cadrul lucrării suscită și capitolul intitulat *Manipularea despre coronavirus*. Studiile citate în volum scot la iveală faptul că, în condițiile psihozei apărute ca urmare a coronavirusului, și un om sănătos din punct de vedere psiho-emoțional, se poate confrunta cu stări de spirit deosebite, noi, de anxietate, atacuri de panică sau chiar depresie. „Mulțimile îngrozite de spectrul maladiei «Coronavirus» - arată autorii – devin intolerante, autoritare și conservatoare. Cei care țin cuvântări ce conțin subiecte contrarii celor aprobate de mase, vor fi imediat repudiați și înlăturați de pe scenă, fără nici o excepție. În același timp, mulțimile nemulțumite au nevoie de lideri carismatici, cu mână de fier care să le conducă într-un mod autoritar și sigur, pe când bunătatea și indulgența nu sunt nicidecum apreciate de către mase. Dacă am ține cont de caracterul conservator al maselor, atunci revoltele spontane ar fi total de neînțeles, căci ele vor să schimbe instituțiile, însă, reușesc să le schimbe doar denumirile, esența lor depinzând prea mult de conjunctură și chiar de hazard!”.

Din lucrare rezultă că etica maselor, a mulțimilor oripilate de «Coronavirus» devine o sintagmă contradictorie, dar privită prin prisma psihosociologiei, pericolul contagiunii capătă noi sensuri. Ființa umană are instincte de fiară pe care și le manifestă când indivizii sunt capabili de gesturi ieșite din comun și greu de controlat. Aceștia sunt „sub influența unor sentimente provocate de invocarea dreptului la viață, la libertate, iar, dacă acțiunea dezinteresată, resemnarea, devotamentul absolut față de un ideal real sau himeric sunt calități morale, se poate spune că masele posedă aceste însușiri la un grad pe care nici cei mai mari înțelepți nu îl ating vreodată, cu atât mai puțin medicii care promit că

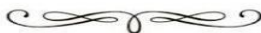
situația se va rezolva și momentul Pandemiei «Coronavirus» va fi depășit prin solidaritate umană sau prin măsuri imediate”.

Datele cuprinse într-un raport intern al serviciului diplomatic UE relevă faptul că la Kremlin s-a mărit cadența dezinformării legate de Covid. Scopul strategic constă în slăbirea sentimentului de unitate occidentală, exploatarea mediatică a fiecărei fisuri între state ale UE și sporirea influenței Rusiei pe fondul isteriei colective. „De ceva vreme – consideră autorii – a intrat și China în acest business al dezinformării, însă narativele sale sunt încă destul de rudimentare, defensive și ușor de decriptat, deci n-au mare impact”.

Kremlinul și constelația de actori para-statali din jurul său valorifică creativ în noul context clișee și teme vechi încă de pe vremea URSS, existând, astfel, șase direcții principale de propagandă : 1) Conspirații bio-medicale, cu precădere anti-NATO și anti-SUA; 2) Crearea de haos și panică; 3) Subminarea încrederii în sursele credibile de informație : autoritate sau presa tradițională, mai ales dacă e occidentală; 4) Subminarea ideii de obiectivitate și „factualitate” (Relativismul). 5) Propagarea de conspirații pentru a încuraja acceptarea de alte conspirații; 6) Identificarea și potențarea de „aliați pentru dezinformare” în alte societăți. Un exemplu concret al acestei ultime direcții de acțiune ar fi ceea ce s-a întâmplat acum câțiva ani, când jurnaliștii de investigație ucraineni au descoperit „lista lui Dughin” conținând „influencers” din România”. Potrivit autorilor, „nu înseamnă, așa cum au interpretat unii, că oamenii de pe acea listă erau agenți ai Kremlinului, ori că erau plătiți să spună ceva în public. Nu înseamnă nici măcar că știau că se află pe o listă. Ci doar că au fost identificați de Aleksandr Dughin, acest agitator cultural para-statal al Rusiei în zona Balcani, drept persoane deschise către anume tip de mesaj, ce pot fi cultivate pe termen lung. Dughin doar înregistra ecoul narativelor strategice anti-ccidentale, așa cum se reverbera el înapoi din societatea românească”.

În condițiile în care suntem bombardați neîncetat din toate părțile de „falși profeți” cu tot soiul de știri despre această pandemie, o lectură atentă a lucrării *Manipularea* este nu doar utilă, ci și necesară.

Apreciem concludiv că atât volumul *Investigarea infracțiunilor informatice*, cât și lucrarea *Manipularea* sunt contribuții valoroase, pe care le recomandăm tuturor celor interesați de problematica de intelligence, dar și publicului larg doritor să înțeleagă mai bine lumea în care trăim. (I.C.)

AM ÎMBĂTRÂNIT, IOANE! AM ÎMBĂTRÂNIT, MARIE!

Aurelia Panait

**- Am îmbătrânit, Ioane! – Am îmbătrânit, Marie!
Dar privim zorii de ziuă cu aceeași bucurie.
Bem cafeaua dulce-amară mângâiați de blândul soare,
Fiecare zi trăită e o mare sărbătoare.**

**– Am îmbătrânit, Ioane! – Am îmbătrânit, Marie!
Dar gustăm cu bucurie din aceeași farfurie,
Din pahare cristaline bem același vin pelin
Și zâmbim când, după ploaie, vedem iar cerul senin.**

**Ne trezim în miez de noapte și, de-a valma, povestim:
Ce-am trăit în tinerețe, ce trăim și ce simțim.
Ne-ascultăm vorbele calde, chiar de le-am mai repetat...
Pentru visuri, pentru planuri avem timp nelimitat.**

**Nu avem averi și ranguri, cu ce-avem ne mulțumim.
Cel mai mult fiii, nepoții și iubirea prețuim.
Clipele cu ei la masă sunt izvor de fericire,
Clipele cu ei în brațe – cea mai scumpă amintire.**

**– Am îmbătrânit, Ioane! – Am îmbătrânit, Marie!
Nu vedem la fel de clare literele pe hârtie,**

**Radioul nu se-aude, uneori, la fel de tare,
Nu mai stăm la fel de bine și de sigur pe picioare...**

**Însă știm că împreună viața-i binecuvântare,
Coborând pe panta vieții, timpului îi dăm valoare.
Cu încredere, răbdare, noi trăim armonios,
Avem riduri, plete albe, dar îmbătrânim frumos!**

**– Am îmbătrânit, Marie! – Am îmbătrânit, Ioane!
Și, la margine de timpuri, ne-nchinăm pe la icoane,
Ne rugăm Domnului nostru sănătoși ca să ne țină
Și, la vreme, împreună să plecăm înspre lumină.**

**– Am îmbătrânit, Ioane! – Am îmbătrânit, Marie!
Tinerețea e o stare, n-o trăim o veșnicie,
Dar o-nchidem ca pe-o carte și în inimi și în gând,
Nimenea nu ne oprește s-o deschidem când și când!”**

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

C A Z A N I A

TÂLCUIREA EVANGHELIEI DUMINICII ORBULUI (Ev. Ioan IX, 1-38)

Preot dr. Mirea Vîrtejanu

*„În vremea aceea, trecând Iisus, a văzut pe un orb din naștere.”
„Iar ucenicii Lui, L-au întrebat, zicând: Învățătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?”*

Două lucruri de seamă cuprinde această Sfântă Evanghelie: *deschiderea ochilor orbului din naștere și cugetul viclean al fariseilor*. Domnul Iisus a luminat pe cel orb; invidia a întunecat pe cei ce vedeau. Cu cât Dumnezeu luminează pe om, cu atât îl întunecă patimile!

Cauza orbirii din naștere a orbului, despre care ne povestește Sfânta Evanghelie, a arătat-o Domnul Iisus, spunând că acesta s-a născut orb, ca să slăvească Dumnezeu într-însul. Din întrebarea apostolilor: *„Cine a păcătuit, acesta sau părinții lui, de s-a născut orb?”* „Iisus a răspuns: **nici acesta n-a păcătuit, nici părinții lui, ci s-a născut orb ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu într-însul**”. Prin acest scurt răspuns, Domnul a înlăturat credința înșelătoare despre suflet a elinilor și fariseilor și toată socotința amăgitoare a iudeilor despre păcat. Noi vedem că unele suferințe din viața aceasta sunt pedepse de la Dumnezeu, pentru păcatele noastre. Dar asemenea pedepse, prin care vedem că sunt pedepsiți mulți oameni, aruncă în mare îndoială pe cei slabi în credință, încât unii cârtesc împotriva Proniei înțelepte a Preaputernicului Dumnezeu, spunând că ei văd că sunt pedepsiți deopotrivă și dreptii și păcătoșii; că văd murind în liniște, în bună pace și nepedepsiți și pe păcătoși și pe drepti.

„Mie Mi se cade să fac lucrurile Celui ce M-a trimis pe Mine, până este ziuă; vine noaptea când nimenea nu mai poate să lucreze”.

„Câtă vreme sunt în lume, Eu sunt lumina lumii”.

„După ce a zis așa, a scuiat jos și a făcut tină din scuiat și a uns cu tina ochii orbului”.

„Apoi i-a poruncit: mergi de te spală la scaldătoarea Siloamului (care se tâlcuiește: trimis). Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând”.

„Deci îl întrebau: atunci, cum s-au deschis ochii tăi? El le-a răspuns: un om care se numește Iisus a făcut tină și a uns ochii mei; apoi mi-a zis: mergi la izvorul Siloamului și te spală. Și m-am dus, m-am spălat și am dobândit vederea”.

„O adânc al bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu -scrie Pavel Apostolul, către Romani - cât sunt de nepătrunse judecățile Lui și cât de necunoscute căile Lui. Căci cine a cunoscut gândul Domnului, sau cine a fost sfetnicul Lui?” Noi citim în dumnezeieștile Scripturi că unii păcătoși au fost pedepsiți de Dumnezeu, iar alții au rămas fără pedeapsă. Astfel, Dumnezeu a pedepsit pe Cain, pe Faraon, pe Saul, pe Abesalom, pe Nabucodonosor și pe alți mulți păcătoși. Însă Roboam, Aviu și alți oameni răi și depărtați de credința în Dumnezeu au murit în pace, fără să fi suferit ceva. Oare, pentru ce se întâmplă așa și nu cum gândim noi? Pentru că de ar fi pedepsit Dumnezeu în lumea aceasta pe toți cei ce păcătuiesc, faptele bune s-ar fi făcut de frică și nu de bună voie. Atunci ar fi făcut fiecare fapte bune, nu pentru că sunt bune și folositoare, ci de frică, temându-se de grabnică pedeapsă. Dumnezeu, după legile dreptății Lui, nu ar fi putut să încununeze pe cei cu fapte bune, fiindcă nici pentru dragostea Lui, nici pentru dobândirea Împărăției veșnice, nici pentru izbăvirea de chinurile cele fără de sfârșit, nu ar fi făcut ei fapte bune, ci numai de frica pedepselor din această viață vremelnică. N-ar fi urmat nicio răsplată pentru faptele bune, fiindcă atunci omul s-ar fi supus poruncilor dumnezeiești, cum se supune calul în frâu și boul în jug, temându-se, unul de biciul, iar altul de boldul stăpânului său.

Deci, dacă ar fi pedepsit Dumnezeu pe toți păcătoșii în viața aceasta, Judecata viitoare ar fi fost de prisos, iar oamenii, văzând răsplătirile faptelor lor în această viață vremelnică, ar fi socotit că sunt muritori și cu sufletul, nu numai cu trupul. Văzând noi că unii păcătoși nu sunt pedepsiți în viața aceasta, și știind că Dumnezeu este prea drept, ne încredințăm că este o altă viață în care Dumnezeu va pedepsi pe păcătoșii care au rămas nepedepsiți în această viață. Dumnezeu pedepsește pe unii din cei ce calcă poruncile Lui, ca să arate că poartă grijă și vede faptele și cugetele oamenilor și nu lasă să se înmulțească păcatul.

Dar, oare, pe care păcătoși îi pedepsește Dumnezeu în viața aceasta și pe care îi lasă nepedepsiți? Lasă El lucrurile la voia întâmplării, sau numai neputința noastră nu ne ajută să înțelegem taina adâncă a înțelepciunii lui Dumnezeu? Noi citim în Sfintele Scripturi că: *„Domnul ceartă pe acela pe care-l iubește și ca un Părinte pedepsește pe fiul care-i este drag”*. Din aceste cuvinte înțelegem că Dumnezeu nu încetează a-i iubi pe păcătoșii pe care-i pedepsește în această viață, căci prin pedeapsă îi cheamă la pocăință și-i primește ca pe fiii Lui, dacă se vor pocăi. Acest lucru ni-l arată Însuși Dumnezeu, prin gura psalmistului, când zice: *„Voi certa cu toiag fărâdelegile lor și cu bățai strămbătățile lor; iar mila nu o voi depărta de la dânșii”*. Păcătoșii care nu sunt pedepsiți în viața aceasta și nici nu vin la pocăință, își adună lor și toată pedeapsa pentru viața cea veșnică, deoarece disprețuiesc bunătatea și dragostea lui Dumnezeu față de ei.

Unii creștini zic că și cu cei drepti la fel se întâmplă, adică, unii drepti sunt fericiți și slăviți în viața aceasta, iar alți pățimesc și sunt prizonieri. Iosif șade în Egipt în castel împărătesc, iar Iov zace pe gunoi, plin de răni. David este înălțat pe scaunul împărătesc, iar Ieremia este aruncat în groapa cu noroi. Daniil este cinstit de Nabucodonosor, Miheea este bătut cu palme peste obraz de Sedechia.

Pentru aceasta, frați creștini, să nu vă tulburați nicidecum, pentru că sunt slăviți de Dumnezeu unii dintre drepti, în această lume, ca, văzându-i pe dânșii, oamenii să cinstească faptele bune și să aibă râvnă în săvârșirea lucrurilor bune; iar alții dintre sfinți pătimesc, ca să se cerce de Dumnezeu tăria sufletului lor și să strălucească în lume lumina faptelor bune; să dobândească cu mult mai multe răsplătiri și cununi, iar prin răbdarea lor să se slăvească Dumnezeu, Care pe drepti prin pătimiri îi cearcă. Pe Iov prin multe suferințe l-a încercat, pentru ca apoi Dumnezeu să mărturisească despre dânsul, astfel: **„Uitatu-te-ai la robul meu Iov, că nu este niciunul ca el pe pământ, fără cusur și drept și temător de Dumnezeu și care să se ferească de ce este rău?”**. În vremea de demult, Dumnezeu a dat multe pilde de pedepsire a păcătoșilor, iată câteva: *„Un om oarecare, sărac, a adunat în ziua sâmbetei, care era sărbătoare la evrei, puține lemne; pentru fărădelegea lui, Dumnezeu a poruncit „ca omul acela să moară; cu pietre să fie ucis de către toată obștea fiilor lui Israel, afară din tabără”*. Câți dintre creștinii din ziua de azi nu fac aceeași fărădelege și nu iau în seamă sărbătorile lui Dumnezeu! Mulți creștini folosesc zilele sărbătorilor pentru hoții, nu pentru rugăciuni; în petreceri necuviincioase, nu în biserică! Unii așteaptă sărbătorile nu pentru ca să-și îndrepteze sufletul lor, ci ca să-și dezlege frâul necurăteniei și să facă fapte nelegiuite. Ozia, regele iudeilor, fiindcă a îndrăznit și a întins mâna sa asupra chivotului, în care era Legea evreilor, s-a rănit și a murit acolo, lângă chivotul Legii Domnului, înaintea lui Dumnezeu. Câți dintre creștinii de astăzi nu întind cu îndrazneală mâinile lor, nu la chivot, ci la înseși Preacuratele Taine ale dumnezeieștii Împărășanii! Unii, ca Ahav, răpesc și fură lucrurile din biserici, afierosite lui Dumnezeu, iar alții clevetesc și vrăjmășesc pe frații lor, mult mai mult decât Saul pe David. Ei nu rămân însă până la urmă nepedepsiți, chiar dacă acest lucru scapă privirii și înțelegerii noastre.

Dumnezeu, înțelept și drept, a dat diferite pilde de pedepse, și în timpul când oamenii viețuiau fără să cunoască legea dumnezeiască, și după ce au primit Legea cea scrisă, prin Moise, cât și după ce au crezut în învățătura Sfintei Evanghelii, ca să arate că El osândește păcatul și pedepsește pe păcătoși, pentru ca să întărească poruncile legilor sfinte și să depărteze pe călcătorii poruncilor Lui de la păcat, cum ne încredințează Sfântul Apostol Pavel, când zice: **„Și orice călcare de poruncă și orice neascultare și-a primit dreapta răsplătire”**.

Își primesc pedeapsa și astăzi păcătoșii, deși nu toți, nici atât de des și nici îndată după păcat, precum își primeau pedeapsa și mai înainte. Dar noi, ori fiind surzi, nu auzim; ori orbi sufletește fiind, nu vedem pedepsele. S-a slăbit atât de mult râvna credinței, încât socotim pedepsele văzute și auzite, nu ca trimise de Dumnezeu pentru păcat, ci ca niște întâmplări, sau ca niște lucruri ale firii. Dar de vom deschide ochii credinței, vom vedea că Dumnezeu pedepsește și astăzi, ca un părinte iubitor, pe păcătoși, ca să-i aducă la pocăință și să le ușureze chinurile cele veșnice, iar pe cei drepti ca să le încerce răbdarea lor și să le împletească lor mai multe cununi pentru împărăția cea veșnică a cerurilor.

Deci, când te afli în nenorocire, sau te îmbolnăvești sau când pătimești cândva ceva, bucură-te, căci de ești păcătos, suferința este alifia rănilor păcatelor tale. Pățimirea ta este glasul lui Dumnezeu, care te cheamă la pocăință, fiindcă El pedepsește pe fiul care îi este drag. Aceste suferințe și neazuri te izbăvesc de chinurile cele veșnice, prin milostivirea lui Dumnezeu, cum Însuși grăiește, zicând: „*Iar mila Mea nu o voi depărta de la ei*”. De ești drept, creștine, pătimirile tale împletesc cununa ta; neazurile tale îți gătesc bucurie negrăită, iar ocară ta îți pregătește ție slavă veșnică.

Suferințele vremelnice nu sunt nimic față de slava și bucuria cea negrăită care te așteaptă pe tine, cum spune și Sfântul Apostol Pavel că „*durerile ceasului de față nu pot să stea în cumpănă cu mărirea ce va să se arate pentru noi*”. De care ne învrednicește, Doamne Iisuse Hristoase, și pe noi, păcătoșii, prin al Tău har și prin a Ta iubire de oameni. Amin!

PETRU: *Petru apostolul și întâiul ucenicilor, propovăduind întâi Evanghelia în Iudeea și în Antiohia, după aceea în Pont, Galatia, Capadocia, Asia și în Bitinia, s-a pogorât până la Roma. Și biruind cu minunile pe Simon vrăjitorul, a fost răstignit de Nero cu capul în jos și așa și-a primit sfârșitul.*

PAVEL: *Pavel apostolul și corifeul apostolilor, întrecând pe toți apostolii cu dumnezeiasca râvnă și cu credința în Hristos, propovăduind pe Hristos din Ierusalim până la Iliric, și mergând la cetatea Romei, i s-a tăiat capul de către Nero.*

ANDREI: *Andrei apostolul, cel întâi chemat și fratele lui Petru, propovăduind pe Hristos în toată marginea Mării din Bitinia, a Pontului și a Armeniei, și întorcându-se prin Pont și Bizantia, s-a pogorât până la Elada, și fiind răstignit de Egeat la Patarele Ahaiei, și-a primit sfârșitul.*

CELE ZECE PORUNCI ALE POPORULUI ROMÂN

1. *Dați copiilor voștri nume românesc!*
2. *Păstrați-vă graiul, portul și obiceiurile cele vechi românești, pentru că acestea sunt temeliiile întregii nații românești.*
3. *Limba românească este o moștenire din bătrâni și totodată o avere care nu trebuie să se piardă niciodată.*
4. *Adunați toate scrierile precum și toate poeziile, cântecele, chiuiturile, basmele și proverbele românești, ca nu cumva să se piardă, dați-le de la gură la gură, ca să le știe fiecare.*
5. *Păstrați-vă legea ortodoxă, bisericile precum și toate lucrurile din vechime.*
6. *Nu uitați la orice pas sau lucrare, că sunteți Români. Cumpărați tot ce vă trebuie numai dela Români.*
7. *Fiiți mândri dacă sunteți în stare de a învăța pe alții a vorbi limba cea frumoasă românească.*
8. *Fiiți mândri de poporul românesc, pentru că el este unicul care a luptat cu toate liftele păgâne pentru a păstra graiul românesc moștenit din vechime.*
9. *Ajutorăți totul ce simte adevărat românește.*
10. *Ca buni români nu uitați niciodată de Dumnezeu, pentru că numai prin credința Lui s-a păstrat binele întregii Români Mari de azi.*

(Revista „Biserica și școala”, Organul oficial al Eparhiei Ortodoxe Române a Aradului, Anul LIV, nr.40, Arad, 5 Octomvrie 1930)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

◆ Au continuat activitățile de *sprijinire a membrilor Asociației* în acordarea asistenței medicale și a medicamentelor, în condițiile unor restricții determinate de starea de alertă pentru pandemia generată de Covid-19;

◆ A avut loc *o întâlnire cu conducerea SIE*, la solicitarea Biroului executiv al ACMRR, prilej cu care s-au discutat unele propuneri de măsuri pentru îmbunătățirea asistenței medicale, simplificarea modului de programare la consultații la unitatea sanitară a SIE, precum și pentru reglementarea accesului în această unitate;

◆ La *ședința Consiliului director din 23 iunie a.c.* s-a adoptat o hotărâre privind activitatea organelor de conducere și de execuție actuale ale Asociației, până la viitoarea Adunare generală de alegeri.;

◆ *Casa de ajutor reciproc a ACMRR-SIE, la 20 de ani de activitate.* La finele anului 2000, la inițiativa unui colectiv condus de *Costel Mitrăn* (la acea vreme *vicepreședinte al asociației*), Florică Dumitrescu, Grigore Dunăreanu, Constantin Dușu și Constantin Dumitrescu, s-a procedat la creionarea statutului CAR, constituirea capitalului social și convocarea primei Adunări Generale pentru data de 15 noiembrie 2000.

La constituirea Casei de Ajutor Reciproc, s-au avut în vedere promovarea și dezvoltarea legăturilor de solidaritate, sprijin și întraajutorare materială a membrilor săi, prin acordarea de împrumuturi rambursabile și ajutoare bănești nerambursabile, în condițiile prevăzute de lege.

Cu ocazia primei convocări, au fost desemnați să conducă activitatea CAR, până la prima Adunare generală lărgită, următoarele persoane: *Costel Mitrăn – președinte*, Florică Dumitrescu – *vicepreședinte* și Constantin Dumitrescu – *secretar*. Totodată, s-a hotărât ca domnul Constantin Dumitrescu să întreprindă demersurile necesare privind procedura de dobândire a personalității juridice, materializate prin Sentința nr. 184/PJ/2000 din 13.12.2000 a Judecătorei sectorului 2, București.

Prima Adunare generală lărgită a avut loc în ianuarie 2001 și, cu această ocazie, a fost ales primul Consiliu Director, format din 5 membri, condus de Ștefan Florea. Contabil a fost desemnat Constantin Dușu iar Grigore Dunăreanu a fost numit casier.

În decursul timpului, au mai condus activitatea CAR, ca președinți ai Consiliului Director, domnii Petre Dumitru, Marius Dragosin și Dumitru Ionescu. Din 2019, *Președintele CAR este domnul Marian Răduț*. De menționat că funcția de contabil a fost deținută, de la început, de *Constantin Dușu*, iar de mai bine de 19 ani casier este *Cornel Andrei*, o verigă de bază în funcționarea CAR.

De la înființare, CAR a beneficiat de participarea a 1085 de membri, în prezent fiind înscrise 530 de persoane.

Plafonul maxim de împrumut este de 45.000 lei, cu o perioadă de rambursare de 30 de luni, cu o dobândă anuală de 7% , cu tendințe de scădere în viitorul apropiat. Pentru membrii CAR care au venituri sub 2.500 lei, dobânda este de 5%, la un împrumut de până la 7.000 lei. Anual, după încheierea exercițiului financiar, beneficiile realizate se repartizează membrilor CAR, în funcție de nivelul cotizației fiecăruia.

De menționat că familiile membrilor CAR beneficiază de un **ajutor de deces** (între 100 și 2.100 lei, corespunzător stagiului de vechime).

Casa de Ajutor Reciproc funcționează pe lângă ACMRR-SIE, cu care colaborează permanent, fiind mereu sprijinită în probleme de interes comun cât și în atragerea de noi membri.

Având în vedere condițiile stimulatoare de acordare a împrumuturilor și situația financiară foarte bună de care dispunem, ***invităm tot mai mulți membri ai ACMRR– SIE să se înscrie în Casa de Ajutor Reciproc, pentru a beneficia, la nevoie, de avantajele prezentate.***

Biroul executiv al ACMRR-SIE

In memoriam

ILEANA VULPESCU

(21.05.1932 – 12.05.2021)

Literatura română este îndoliată. Una dintre cele mai reprezentative personalități ale ei, ***scriitoarea Ileana Vulpescu, a încetat din viață în urma unei lungi și nedrepte suferințe.*** Dispare odată cu ea nu doar un creator de mare anvergură, ci și unul dintre promotorii neobosiți ai modernizării literaturii române, ai conectării acesteia la fluxul de idei universal, ai difuzării în lume a valorilor culturii naționale, în originalitatea și autenticitatea cărora a crezut până în ultima clipă a vieții, ai prezervării virtuților expresive ale limbii române, amenințate de neologizarea haotică și agresivă.

Creația literară a Ilenei Vulpescu, realizată pe parcursul a mai bine de o jumătate de secol, cuprinde romane (amintim dintre acestea *Arta conversației, Rămas-bun casei părintești, Sărută pământul acesta* – care au fost traduse și în mai multe limbi europene), proză scurtă, dramaturgie, traduceri din autori francezi, englezi și spanioli (printre care François Villon, François Rabelais, Alphonse Daudet, Simone de Beauvoir, Samuel Pepys, Juan Ramón Jiménez), transpuneri în limba franceză ale unor lucrări din literatura română modernă și contemporană.

Scriitoarea a fost și un spirit viu al vieții publice din România, publicând numeroase articole și acordând interviuri în care s-a pronunțat în legătură cu aspectele și evoluțiile negative din societatea românească, neglijarea sau denigrarea valorilor culturale naționale, degradarea nivelului de educație și altele.

Valoarea operei sale a fost recunoscută oficial prin acordarea unor distincții precum Premiul Asociației Scriitorilor din București (1973), Premiul Academiei Române (1981) și titlul de Cavaler al Ordinului Militar al României (2013). Însă recunoașterea supremă a contribuției Ilenei Vulpescu la dezvoltarea literaturii române o constituie și va rămâne etern titlul de noblețe ce i-a fost atribuit: *Marea Doamnă a Romanului Românesc*.

Doamna Ileana Vulpescu a fost membru de onoare al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în retragere din Serviciul de Informații Externe. În această calitate ne-a onorat cu participarea la evenimente culturale pe care le-a organizat asociația, sprijinindu-ne în realizarea acestora prin sfatul competent și implicare însuflețitoare. Dispariția Ilenei Vulpescu lasă un gol imens în sufletul membrilor asociației noastre.

Nu te vom uita niciodată, scumpă floare a spiritualității românești!

Consiliul director al ACMRR-SIE